

ONAFHANKELIJKE FILMJOURNALISTIEK SINDS 1981

#482 SEPTEMBER 2025

AAN-
GEBODEN
DOOR UW FILM-
THEATER
& NVBF

filmkrant

RIETLAND
MOORDMYSTERIE IN DE KLEI

VOOR DE MEISJES

OPENINGSFILM NFF: DE GEKTE VAN RAZENDE OUDERS

MONIQUE VAN DE VEN
OVER HAAR CARRIÈRE

DE ARTHOUSEHIT UIT 2005 KEERT TERUG
OP HET WITTE DOEK

OSCARNOMINATIE
BESTE INTERNATIONALE FILM

AS IT IS IN HEAVEN

EEN FILM VAN KAY POLLAK

NU IN DE BIOSCOOP

 75^e Internationale
Filmfestspiele
Berlin
Berlinale Special
Gala

'A BRILLIANT PIECE OF CINEMA'
THE PEOPLES MOVIES

'LEONIE BENESCH IS SIMPLY MARVELLOUS'
DEADLINE

★★★★★
CINEMA PERSPECTIVE

★★★★★
MOVIE MARKER

★★★★★
FILMUFORIA

LEONIE
BENESCH

HELDIN

EEN FILM VAN PETRA VOLPE

**VANAF 18 SEPTEMBER
IN DE BIOSCOOP**

“Bij een testvertoning van mijn korte film *De ietsnut* zat er één zwart jongetje in de zaal. Die kwam na afloop naar me toe en zei: ‘Ik wist niet dat zwarte mensen ook films maken.’ Daar doe ik het voor, dat is het al waard.”

Martijn Blekendaal over *The Invisible Ones* ➔ 20

DE BALANS

Het was geen uniek bericht. “*The Chicago Tribune* acht de positie van filmcriticus niet-essentieel en heeft die daarom afgeschaft”, schreef criticus Michael Phillips eind augustus op BlueSky. ‘Niet-essentieel’ is management-speak voor de doodstrook van een krant. Dan weet je dat er net zolang geraspt wordt tot men denkt de winstgevende essentie van een krant te hebben overgehouden, om dan te ontdekken dat die essentie al lang vervlogen is.

In zekere zin is Phillips, en met hem *The Chicago Tribune* én de lezers van die krant, het zoveelste slachtoffer van een economisch systeem waarin iedereen tegen iedereen vecht. In de managementkamers van elk mediabedrijf wordt alleen de eigen positie in de markt bekeken, want dat is kapitalisme. Nergens wordt het algemeen belang meegerekend. Daardoor verdwijnt overal het overkoepelende verhaal en daarmee – vergeef me enige overdrijving om een punt te maken – steeds weer een deel van de nationale identiteit.

Zelfs als data-analyse van leesgedrag zou laten zien dat mensen minder geïnteresseerd zijn in recensies, dan is dat slechts een momentopname. Een moment dat best tien jaar kan duren overigens. Men zou à la Hari Seldon in de Isaac Asimov-adaptatie *Foundation* in grotere patronen moeten denken om beter naar de toekomst te kunnen kijken. Niet naar het microniveau van een decennium.

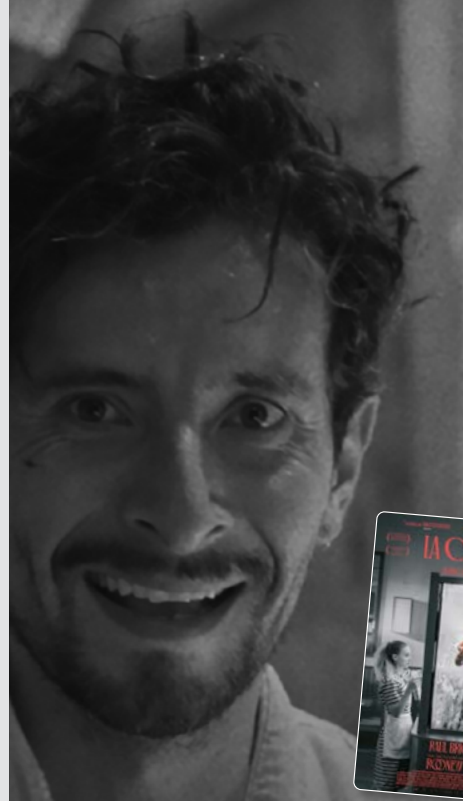
Het verdwijnen van overkoepelende verhalen, de atomisering van onze cultuur, is een van de ontwikkelingen die mensen verloren kan doen voelen. Daarvoor in de plaats komt de kortstondige bevrediging van de dopamine-cultuur, waarin instant-verontwaardiging iedereen van ophef naar ophef laat hollen. Waarbij elke ophef vervolgens meteen weer vergeten wordt.

Voor vrijwel iedereen vormen media het venster op de wereld. Als binnen die media elke vorm van serieuze beschouwing verdwijnt, een ontwikkeling die al jaren bezig is, dan vindt nergens meer een gemeenschappelijk gesprek plaats. Alleen geschreeuw en spektakel en ophef om reclameblokken te verkopen. Op tv is deze ontwikkeling al lang ingezet. Zie de babbelprogramma's waar veel kijkers bij zijn afgehaakt. Die doen vervolgens niet meer mee met een gemeenschappelijk gesprek. Waaraan je, voor de duidelijkheid, ook meedoet als je er thuis op de bank naar kijkt. Want je kunt er over nadenken. Dat is ook interactie.

Cultuurkritiek – alle beschouwingen van film, theater, literatuur, tv en alle elementen die een cultuur vormen samen, dus ook een programma als *Zomergasten* – is zo'n overkoepelend gesprek. In onze samenleving is het bijna onvermijdelijk dat mediabedrijven alleen naar hun eigen balans kijken en dan berekenen dat ophef sneller uitbetaalt. Maar wie maakt de balans op voor de samenleving?

STEUN FILMKRANT: WORD ABONNEE

Word abonnee en ontvang de dvd
van *La cocina*

Wie nu een jaarabonnement neemt, ontvangt niet alleen een jaar lang *Filmkrant* in de brievenbus, maar ook als welkomstgeschenk de dvd van de film *La cocina* van Alonso Ruizpalacios. Ben je al abonnee maar breng je een nieuwe abonnee aan? Dan ontvangen jullie allebei het welkomstgeschenk.

In een eethuis aan het wereldberoemde Times Square in New York komen op een doodgewone vrijdag duizenden mensen eten. Dat kost de bediening en het keukenpersoneel achter de schermen bloed, zweet en tranen. Toch verlangen al deze mensen, veelal ongedocumenteerd, naar een beter leven. "De Amerikaanse droom blijkt een nachtmerrie", schrijft Omar Larabi in *Filmkrant* #474. "La cocina is [...] drie dingen: een kroniek van een New Yorkse keuken, een whodunit en een verhaal over een onmogelijke liefde."

Stort € 52,- (meer mag ook, dan steun je *Filmkrant* ook als donateur) op rekeningnummer NL28 INGB 0005 3933 95 t.n.v. Stichting Fuurland te Amsterdam, o.v.v. 'nieuwe abonnee La cocina' en vermeld daarbij je adresgegevens + e-mailadres. Voor België geldt een abonnementsprijs van € 74,-. Deze aanbieding is geldig tot 1 oktober 2025, met dank aan Cherry Pickers Filmdistributie.

#482

DE VOLGENDE FILMKRANT VERSCHIJNT OP 1 OKTOBER

DEZE MAAND OP FILMKRANT.NL

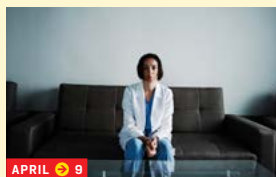
🔗 **THE THINKING MACHINE: SHOT ONTBREEKT** | In hun video-essay op filmkrant.nl/thinkingmachine focussen Cristina Álvarez López en Adrian Martin deze maand op twee films uit 1997. Beide draaien om trauma – en een moord. Beide gaan over mannen in een staat van ontkenning: de een drinkt tot hij erbij neervalt, de ander denkt zich in een dissociatieve vlucht een ander leven in. In beide spreiden verwarring en perversie zich als inktvlekken uit vanuit een wereld die draait om beelden maken. In beide splitst een vrouw op in twee lichamen, twee identiteiten. Deze duistere, gure films – Abel Ferrara's *The Blackout* en David Lynch's *Lost Highway* – zijn onbewust met elkaar in gesprek.

🎬 **FILMFESTIVAL VENETIË** | Van 27 augustus tot en met 6 september vindt de 82e editie van het filmfestival van Venetië plaats, het oudste filmfestival ter wereld dat de afgelopen jaren een steeds effectievere springplank naar

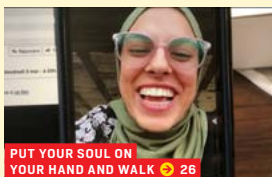

NIET TE MISSEN:

GA DEZE MAAND IN IEDER GEVAL NAAR

APRIL 9

PUT YOUR SOUL ON YOUR HAND AND WALK 26

VOOR DE MEISJES 10

ALPHA 22

THE INVISIBLE ONES 20

26 SEPIDEH FARSI

OVER PUT YOUR SOUL ON YOUR HAND AND WALK **PLUS INTERVIEWS MET** ➔ 6 Dea Kulumbegashvili over April ➔ 10 Mike van Diem over Voor de meisjes ➔ 14 Sven Bresser over Rietland ➔ 18 Monique van de Ven over Een vrouw als Monique ➔ 20 Martijn Blekendaal over The Invisible Ones ➔ 25 Gabriel Mascaro over The Blue Trail ➔ 32 Najiba Noori over Writing Hawa ➔ 37 Robin Campillo over Enzo

PLUS DE RUBRIEKEN

➔ 3 Redactioneel ➔ 4 The Thinking Machine: Shot ontbreekt ➔ 5 Niet te missen ➔ 15 Dansplaining: Progressieve nostalgie ➔ 29 Freeze Frame: Get Out ➔ 33 Het nieuwe kijken: Stills stelen ➔ 38 Kort ➔ 46 Agenda en evenementen ➔ 50 Filmsterren ➔ 51 Lezersacties ➔ 53 Boeken: Everything Is Now ➔ 55 Thuis kijken ➔ 58 Actie! Op de set van Youri

Oscar-succes bleek. In de competitie wedijveren nieuwe films van onder meer Yorgos Lanthimos, Park Chan-wook, Kaouther Ben Hania, Jim Jarmusch, Noah Baumbach, Kathryn Bigelow en László Nemes. In het hoofdprogramma maar buiten competitie draait *Kabul, Between Prayers* van de Afghaans-Nederlandse filmmaker Aboozar Amini. En ook in het toonaangevende Immersive-programma is Nederland opnieuw goed vertegenwoordigd, met *The Great Orator* van Daniël Ernst in competitie en ook Steye Hallema's *Ancestors* in het programma. Medewerkers van *Filmkrant* doen op filmkrant.nl/venetie dagelijks verslag.

HOLLANDSE NIEUWE | Naast de twee interviews in dit nummer over de openings- en

slotfilm van het Nederlands Film Festival (vanaf 26 september t/m 3 oktober in Utrecht) vind je op filmkrant.nl/hollandse-

KABUL, BETWEEN PRAYERS

41 EL JOCKEY

PLUS RECENSIES VAN ➔ 9 April ➔ 17 Een vrouw als Monique ➔ 22 Alpha ➔ 31 Hayao Miyazaki and the Heron en Miyazaki, Spirit of Nature ➔ 38 The System | Ellis Park ➔ 39 The Coriolis Effect | Familiar Touch ➔ 40 Honey Don't | Caught Stealing ➔ 41 Helden ➔ 43 Kensuke's Kingdom | Relay ➔ 44 Sorda | The Rule of Jenny Pen ➔ 45 The Bearded Mermaid | A Nice Indian Boy ➔ 56 Long Story Short | Highest 2 Lowest ➔ 57 Russians at War

12 DE PITCH FILMIDEE

PLUS ARTIKELN OVER ➔ 34 Cinema onder vuur: Armenië ➔ 55 Het oeuvre van Zoltán Huszárík

nieuwe onze jaarlijkse reeks gesprekken met makers van wie nieuw werk in première gaat op het festival, met onder meer Karin Junger over *De pupil* en Julie Ng over *Meer dan babi pangang*. Waarom maakten ze die films? Waar komt hun film liefde vandaan? En wat moet er anders in de Nederlandse filmindustrie?

TELEDOC CAMPUS | Voor de elfde keer biedt Teledoc Campus, een samenwerking van Cobo, Filmfonds en NPO-fonds, jonge filmmakers de kans om een documentaire van 25 minuten te maken. Doel: ervaring laten opdoen in het maken van documentaires met een cinematografisch en onconventioneel karakter. Of dat gelukt is, lees je eind september in de beschouwing op filmkrant.nl.

ALLES WAT BOVEN KOMT

nl/teledoc. De negen films gaan in première op het Nederlands Film Festival en worden vanaf 29 september uitgezonden op NPO2.

DEA KULUMBEGASHVILI OVER APRIL 'IK WIL VERDWALEN IN MIJN EIGEN FILM'

Een gynaecoloog dreigt haar baan te verliezen omdat ze illegale abortussen uitvoert. Na *Beginning* maakt regisseur Dea Kulumbegashvili een nog veel extremere film over (seksuele) onderdrukking van vrouwen in Georgië. "Het debat over *April* zal hoe dan ook komen."

DOOR HUGO EMMERZAEI

'Soms voelen acteurs zich onzeker nadat ik ze instrueer om uit het beeld te stappen. Ik leg ze dan uit: Ja, de scène draait nog steeds om jou, ook al ben je niet in beeld.'

DEA KULUMBEGASHVILI

Met haar indrukwekkende speelfilmdebuut *Beginning* (*Dasatskisi*, 2020) vestigde Dea Kulumbegashvili haar naam als een compromisloze regisseur die durft te spelen met vorm en inhoud van film. Gevangen in benauwende kaders verbeeldde ze hoe een vrouw in een Jehova-gemeenschap lijdt onder het patriarchaat. De verstikkende stijl benadrukte het gevoel van institutionele repressie en dreigend seksueel geweld.

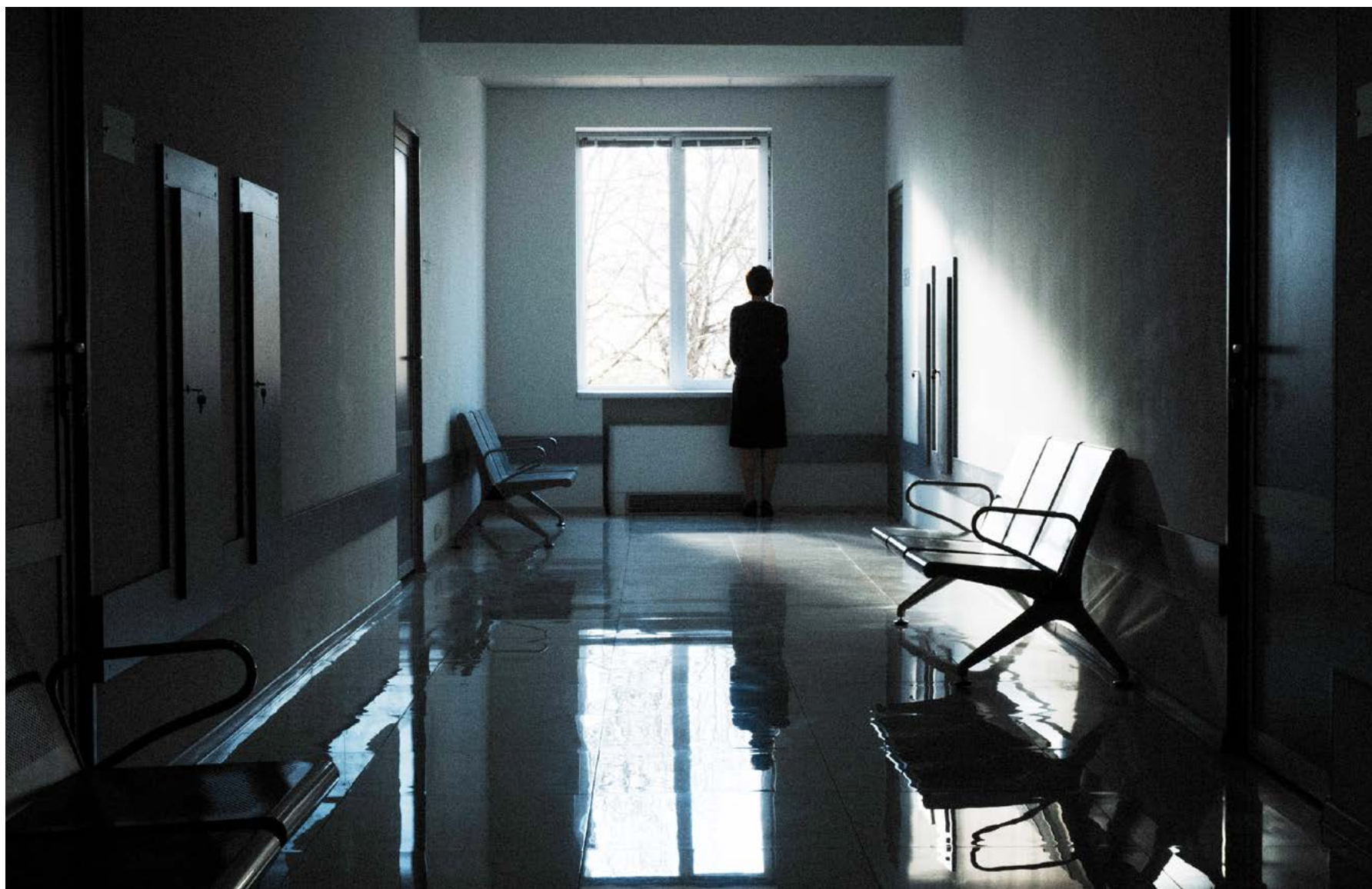
In *April* voert Kulumbegashvili deze intensiteit op. Dit is een afschrikwekkende, mysterieuze en vaak ongrijpbare film over een gynaecoloog die in het geheim abortussen uitvoert op het Georgische platteland.

Kulumbegashvili koos voor een onheilspellende cinematografie. Ze filmde vaak 's nachts met opgevoerde digitale camera's die het kleurenspectrum onnatuurlijk hoog opkrikken. De filmmaker gelooft in films die zichzelf niet volledig hoeven uit te leggen. In Venetië, waar *April* in 2024 in competitie draaide, vertelde Kulumbegashvili waarom er ook in politiek geëngageerde cinema ruimte moet zijn voor verwarring en verwondering.

In *Beginning* speelde je al met de wisselwerking tussen wat je ziet en wat net buiten beeld aanwezig is. In deze film voer je die spanning nog verder op. "Klopt, want afwezigheid werkt soms krachtiger dan aanwezigheid. Inmiddels weten mijn acteurs dat mijn werkproces allesbehalve rechtlijnig is. Ze weten ook dat ze vaak niet in beeld zijn. Daarom speelt geluid zo'n belangrijke rol. Ik bewonder foley-artiesten en beschouw ze als een wezenlijk onderdeel van wat acteren is. Het acteren gaat in mijn film namelijk door in de montage en nabewerking.

"Afwezigheid kan een krachtige machtsdynamiek scheppen en kwetsbare momenten blootleggen. Zo is er een scène waarin Nina voor seks een man oppikt in haar auto. Ze buigt naar voren, verdwijnt uit beeld, en vervolgens zie je alleen leegte. Soms voelen acteurs zich onzeker nadat ik ze instrueer om uit het beeld te stappen. Ik leg ze dan uit: 'De scène draait nog steeds om jou, ook al ben je niet in beeld.' Daar is veel vertrouwen voor nodig."

Je ziet het ook terug in de abortusscène, die in het midden van de film als een soort anker fungeert. Hoe is het om zo'n intense scène te filmen? "Om te beginnen: voor deze locatie wilde ik absoluut geen nagebouwde set. Het moest een echt huis zijn, in een echt dorp. En ik wilde niets aan dat huis veranderen. Het kostte veel tijd om een geschikte plek te vinden, want zodra je de mensen daar ziet, voel je hoe zwaar de situatie in zo'n gezin is. Hoe leg je ze uit dat je daar iets wilt filmen wat misschien wel pijnlijk dicht bij hun werkelijkheid

komt? Dat is een precair proces. We hadden veel discussies over hoe we deze scène gingen aanpakken. Ik stelde het opnemen steeds een beetje uit, merkte ik bij mezelf. Omdat ik nog niet precies wist hoe we dit moesten aanpakken. Om die reden hadden we een arts op de set die begeleidde. Ik wilde immers dat de actrice begreep hoe een abortus in het echt verloopt – hoe de instrumenten uitgepakt moeten worden, het proces van sterilisatie en de volgorde van handelingen. Achter de camera gaf ik de actrice de juiste instrumenten aan. We werkten samen om het juiste ritme te vinden. Want ik wist dat dit de sleutelscène van de film zou worden.”

Dan die overweldigende storm. De natuur speelde al een belangrijke rol in *Beginning*, maar hier voelt die rol nog gewichtiger. Wat betekent deze scène voor jou? “Elke keer als we met de filmploeg naar de dorpen reisden, moesten we een enorm veld oversteken. Als mijn cameraman er om de een of andere reden nog niet was, bracht ik het grootste deel van mijn tijd op dat veld door. Mijn eerste verblijf viel midden in de covid-lockdown. Ik

had een vouwstoeltje bij me, trok het veld in, liep wat rond en zocht een plek uit om te zitten en te observeren. Een paar keer begon het intens te stormen. Aan de horizon zag je aan één kant een alles verslindende storm, maar als je de andere kant op keek zag je ongeloflijke schoonheid. Ik leerde hoe en wanneer die stormen ontstaan, zodat ik ze kon filmen. Ik moest het ideale standpunt voor de camera bepalen. Uiteindelijk moest ik de camera ook zelf bedienen. Daar ben ik trots op, want het was een overweldigende storm. Omdat mijn cameraman zo lang is, zou het voor hem onmogelijk zijn geweest om die dag te filmen. Heel bijzonder om dat helemaal zelf te doen.”

Die storm was voor mij als kijker zo belangrijk omdat je er geen metaforische betekenis aan hoeft toe te kennen. Toch valt er genoeg in te lezen. Dat geldt ook voor de monsterlijke verschijning die het landschap doorkruist. Hoe zie je de relatie tussen het meer conventionele verhaal van *April* en al die spookachtige beelden die dat verhaal openbreken? “Voor mij is het essentieel om niet alleen een conventioneel verhaal te vertellen. Ik heb andere

ruimtes in een film nodig om ook iets geheimzinnigs te beleven. Films brengen me vaak emotioneel aan het wankelen. Daarom zijn dit soort momenten zo waardevol: ze maken het mogelijk om meegevoerd te worden, om jezelf te verliezen, om aan de hand van de film te transformeren. Ik wil via cinema andere planeten betreden. Daarom creëer ik zulke ruimtes binnen de ruimte van de film. Om te kunnen verdwalen in mijn eigen film.”

Zagen de autoriteiten in Georgië een hele andere film? Eentje die misschien te controversieel is? Hoe ga je om met die politieke druk? “Officieel zal *April* in Georgië niet goed ontvangen worden, dat weet ik zeker. Ik weet ook dat iedereen de film op de een of andere manier toch gaat zien, al is het maar via online torrents. Het debat over *April* zal hoe dan ook komen. Het belangrijkste voor mij is de veiligheid van mijn cast en crew. Ik voel voor hen een grote verantwoordelijkheid. Diezelfde verantwoordelijkheid voel ik ook voor alle artsen die illegale abortussen uitvoeren. Het blijft een extreem delicaat onderwerp.” **fk**

THE MEDIA BROTHERS PRESENTEREN IN COPRODUCTIE MET CAVIAR, BARRAMEDIA, KRO-NCRV

Niyara 'Da Rocha Pereira Matthijs 'Van De Sande 'Bakhuizen

Yootha 'Wong-Loi-Sing Jeylan Shafahi Ward 'Kerremans Nabil 'Mallat Frieda 'Barnhard

Koning van de Zwerfers

een film van
Janne Schmidt

PRODUCTION BY PHOTOPHILLO LILA MOOLIJ PRODUCTION DESIGNER JAZZ KUIPERS COSTUME DESIGNER INGRID SCHAGEN HAIR & MAKEUP BONNIE-RAE HULSMAN
EXECUTIVE PRODUCERS RICHARD VILDEH LOUÏSE FAITH TIJHAR PRODUCED BY WOUTER BECKERS EXECUTIVE PRODUCERS BART VONDOORN OPTIMUM MEDIA
SCREENPLAY RUBEN DE GHESELLE BASED UPON THE KRIS JANSSENS LIDIA POST FILM ADAPTED BY JON WILMS PRODUCED BY PHILIPPE WENTRUP
DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY GARY BLUFFAND EXECUTIVE PRODUCERS ROBIN KERREMANS BERT HAMELINCK PRODUCED BY BARTEND VAN BALEN EDUARD VON SAHER
PRODUCED BY LUC SCHINKEL ROBERT SCHINKEL EXECUTIVE PRODUCERS EVELINE HAGENDECK BASED UPON JANNE SCHMIDT

THE MEDIA BROTHERS CAVIAR BarraMedia kro-ncrv CoBo N. FILM HANDELS N. FILM INCENTIVE SABAM CINEKID

APRIL VLEESGEWORDEN VERVREEMDING

Met een ingenieus subjectieve cameravoering verbeeldt *April* de innerlijke vervreemding en onthechting van Nina, een arts die op het Georgische platteland illegale abortussen uitvoert.

DOOR ELISE VAN DAM

Een van de eerste scènes in *April* toont een bevalling. De camera kijkt op het tafereel neer van bovenaf, het kader statisch als de vaste hand van een arts. In het volgende shot zien we een ziekenhuisgang, aan het einde ervan staat gynaecoloog Nina, voor een deur waarachter de ouders wachten van het kindje dat zij in de voorgaande scène ter wereld bracht. Dood ter wereld bracht. De camera wankelt lichtjes, alsof hij dobbert op onrustige wateren.

April is een film waarin camera en hoofdpersonage ingenieus met elkaar vervlochten zijn. Soms valt de camera van cinematograaf Arseni Khachaturan samen met Nina's blik. Op andere momenten vat de camera niet haar letterlijke gezichtspunt, maar wel haar gemoedstoestand. Zoals tijdens die bevallingsscène, waarin de camera haar kalmte en overzicht verbeeldt. Het hielp haar niet het kind te redden. En dan zijn er nog de momenten, zoals in die ziekenhuisgang, waar op het is alsof de camera net buiten Nina's realiteit staat en haar bespiedt als in een kijkdoos. Alsof ze zichzelf van buitenaf ziet.

WEERBARSTIG

De dood van het kind leidt tot een onderzoek. En door dat onderzoek dreigen de illegale praktijken van Nina aan het licht te komen. In dit rurale deel van Georgië voert ze in het geheim abortussen uit en verstrekt ze anticonceptie aan vrouwen die daar zonder haar niet aan kunnen komen. Soms om financiële redenen, vaker omdat een benauwend patriarchale samenleving hen dat niet toestaat. Hoewel *April* bovenal een karakterstudie is, is de film ook een stille schreeuw van onrecht.

In de symbiose tussen camera en hoofdpersoon ligt veel van de betekenis van *April*, waarmee Dea Kumbegashvili haar indrukwekkende debuut *Beginning* (*Dasatskisi*, 2020) een al even indrukwekkend gevolg geeft. Zoals in de scène waarin Nina praat met David, die het onderzoek leidt en haar ex-geliefde is. In een opnieuw licht wankelend shot zit David op een bankje

en kijkt recht in de camera, recht in de ogen van Nina. Maar dan staan ze allebei op, loopt zij het shot binnen en staan ze tegenover elkaar. Die splitsing van camera en Nina op het specifieke moment waarin het gesprek een persoonlijke wending neemt, zegt veel over haar. Er is een onthechting tussen haar en de wereld, de mensen rond zich, maar ook in haar.

BLAUW

Die onthechting wordt misschien nog wel het meest direct verbeeld in de mysterieuze figuur waarmee de film opent. Een naakte mensfiguur, verschrompeld en verzakt, staand in het duister op een ondoordringbaar weerspiegeld oppervlak in een scène die Jonathan Glazers *Under the Skin* (2013) in herinnering roept. Er klinken kinderstemmen, geplons van water. Die geluiden, zo blijkt later, behoren aan een jeugdherinnering van Nina. Haar zus kwam bij het zwemmen in een meertje vast te zitten in de modder en dreigde te verdrinken. Nina stond erbij en deed niets. Verlamd tussen de angst te helpen en zelf ook in de modder weg te zakken, en de angst om haar zus alleen te laten en hulp te gaan halen.

Het is verleidelijk om in die jeugdherinnering de bron te zien voor Nina's handelen. Haar passiviteit op dat cruciale moment die ze nu compenseert door juist wel iets te doen daar waar de meesten niets doen en weggijken. En die figuur als de herinnering daaraan,

die haar in de nek blijft hijgen (op meerdere momenten in de film klinkt een piepende ademhaling). Maar die figuur is meer dan dat. Het is haar zelfbeeld, haar vervreemding, de vleesgeworden gedaante van wat een mens lelijk vindt aan zichzelf en wegstopt voor de ander. Daar, in het donker, waar het zweert en ettert en alleen maar verder vervormt tot iets on(her)kenbaars.

April is een film die diep doordringt in de binnenwereld van Nina en tegelijk afstandelijk blijft. Omdat we kijken naar een vrouw die niet met zichzelf samenvalt. Of het nu de klap is die ze krijgt van een lifter die ze oppikt voor seks, het onweer nadat ze een abortus uitvoert bij een dove vrouw, haar klinische naaktheid; de film plaatst ons in haar onthechting, in een weerbarstig niemandsland waar de kleur blauw dominant is. Van de avondluchten tot de operatiekleding in het ziekenhuis. De kleur blauw waarover filosoof en schrijver William H. Gass schreef dat hij behoort tot "de minuten na masturbatie, tot onthechting en verwijdering, vervaging, tot de binnenste binnenkant van seks". En tot het zelf, dat ergens tussen de kieren is weggeleden.

APRIL GEORGIE/ITALIË/FRANKRIJK, 2024 | REGIE
DEA KUMBEGASHVILI | MET IA SUKHITASHVILI,
KAKHA KINTSURASHVILI | 135 MINUTEN | DISTRIBUTIE
SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 4 SEPTEMBER

MIKE VAN DIEM OVER VOOR DE MEISJES

EEN RAMPTOERIST

Is het een drama? Een karakterstudie? Een duistere komedie? Mike van Diems vijfde speelfilm *Voor de meisjes* opent op 26 september het Nederlands Film Festival. “De Engelsen gingen echt voor de donkere humor.”

DOOR RONALD ROVERS

Voor de meisjes opent met een subliem tafereel. In de verte in een dal twee moeders met twee kleine meisjes. Op de achtergrond het massief van de Alpen, al tienduizenden jaren onbeweeglijke getuigen van de gekte van mensenkinderen. De statische camera blijft op grote afstand terwijl de vrouwen praten over een net iets te duur vakantiehuis dat te koop staat in de buurt. Plotseling staat de camera recht voor de meisjes die naast elkaar op een kleedje zitten. Even denk je naar een pastoraal schilderij te kijken waar helemaal niks mis mee is. De volgende dag zullen de twee gezinnen samen het te dure huis kopen. Hun eerste fout. Want er blijkt van alles mis met het tafereel. Plotseling pakt het ene meisje een metalen schep en boemt!

Voor de meisjes is een drama, een karakterstudie en een sardonische komedie waarin de volwassenen lomp en bloedserieus over elkaars grenzen heen walsen. Een echte acteursfilm ook want het zijn Thekla Reuten, Fedja van Huêt, Valentijn Dhaenens en Noortje Herlaar die dit Alpensprookje uit de hel dragen. Daarbij geholpen door de jonge acteurs Frédérique van Baarsen en Rosa van Leeuwen, maar het zijn vooral de ouders die elkaar eerst vriendelijk maar dan agressief manipuleren. Met als inzet: de levens van hun kinderen.

Het lijkt vreemd. In eerdere interviews vertelt Mike van Diem (naast Fons Rademakers en Marleen Gorris een van de drie Nederlandse filmmakers die ooit een Oscar voor Beste Internationale Film won, in 1997 voor *Karakter*) dat hij erg kieskeurig is in het kiezen van projecten. Maar een van de eerste dingen die hij deze ochtend zegt, als we vlakbij Artis aan tafel zitten in De Plantage, is dat elke film die hij maakte bij toeval tot stand kwam.

MIKE VAN DIEM OP DE SET VAN VOOR DE MEISJES

IN DE ALPEN

“Het was de hele Filmacademie al een probleem omdat ik bij God niet wist wat ik als eindexamenfilm zou maken. In een derdejaarsfilmpje van me zat een driehoeksverhouding met een moord. Hij werd vertoond op een Frans filmfestival en op een gegeven moment zegt een Israëlische regisseur tegen me: maar hoe zit het dan met het perspectief van die vrouw? Toen dacht ik, ik ga een Franse noir maken, een thriller, en ik schrijf het vanuit drie perspectieven. Een soort *Rashomon*, maar dan zonder de raamvertelling. Als je die weglaat, vergroot je het mysterie.

“In die tijd werden eindexamenfilms in bioscoop Kriterion vertoond, waar je de grote filmproducenten met geen stok naartoe kreeg. Maar het jeugdige bedrijf First Floor Features zat daar die dag mooi wel. Terwijl de aftiteling van mijn film *Alaska* nog liep, kwam Laurens Geels naar me toe: ‘Jij komt voor mij werken en maandag mag je komen vertellen wat je wilt verdienen.’ Zo ging het. Nadat we het die maandag eens waren geworden, wees hij op een stapel scenario’s en een stapel boeken. Ik las toen voor het eerst in m’n leven *Karakter* en dacht meteen: wauw. Misschien vanwege mijn eigen vader-issues. Probleem was: ik zag mezelf als een soort thrillerjongen. Dit was een typische Frans Weisz-film en ik durfde niet te zeggen dat ik de film wilde maken. Een tijd later had ik wat naam gemaakt bij de serie *Pleidooi*. Er was een aflevering waarin het privéleven van een advocaat dwars door een rechtszaak heen ging lopen. Dat was zo’n succes dat er maandagochtend drie filmproducenten op mijn antwoordapparaat stonden. Onder wie Lauren Geels. Toen heb ik gezegd dat ik *Karakter* wilde doen. Hij zei: ‘Als je dat over een week nog steeds een goed idee vindt, dan gaan we de film maken.’ Hij had namelijk de rechten niet meer, maar dat zei hij natuurlijk niet. Een week later had ‘ie de rechten teruggekocht. Zo is *Karakter* ontstaan.

“*De surprise*: ook toeval. Wim Lindner, nog niet zo lang geleden overleden, was een groot productie leider. Daarnaast heeft ‘ie één abominabele film gemaakt, vond hij zelf ook. Die heette *Bloedverwanten*, naar een verhaal van Belcampo. Lindner zei dat er nog een verhaal was van Belcampo dat hij graag had willen doen. Zo ben ik op *De surprise* gekomen. *Tulipani* heb ik overgenomen van Marleen Gorris. Dat is eigenlijk een buitenbeentje in mijn... nou ja voor zover je vier films een oeuvre kunt noemen. Het idee van *Voor de meisjes* komt van castingdirector Marina Wijn. Je wilt niet weten hoe vaak ik hoor ‘ik denk dat dit echt iets voor jou is’, maar Marina had gelijk. Dat was het boek *We doen wat we kunnen* van Lykele Muus.”

Waarom dacht ze dat het bij jou zou passen? “Omdat ze er direct een acteursfilm in herkende. Een boek met wat ik in slecht Nederlands veel ‘showy parts’ noem. Als een verhaal het toelaat, schrijf ik graag een behoorlijk ostentatieve rol waarin een acteur echt kan schitte-

ren. Zie Georgina Verbaan in *De surprise*. Bij deze film heb ik de lat voor de acteurs weer hoger gelegd.

“Ik vraag aan scenarioschrijvers die ik begeleid: is deze scène de beste die je uit dit materiaal kunt halen? Die vraag heb ik mezelf nu ook gesteld. In het boek vindt een van de grote confrontaties in een huiskamer plaats. Dat is natuurlijk niet filmisch dus ik heb die scène verplaatst naar een bergweg bij het vakantie-huis, waar de personages met z’n vieren op een bankje zitten. Het is een van de twee scènes die meer dan tien minuten duren. Had ik nooit eerder gedaan maar ik kan het elke filmmaker aanraden. Scènes in een film duren meestal één of twee minuten. Als zo’n scène niet best uit de verf komt, is er meestal geen man overboord. Als een acteur midden in een scène van tien minuten fouten maakt, dan heb je een probleem. Dat weten zij ook. Hun tekstbeheersing is bijna als vanzelf veel beter als ze voor zo’n scène de set oplopen, merkte ik.”

Lag de lat voor jou als regisseur ook hoger? “In die bergwegscene gold dat vooral voor de scenarist en de acteurs. In de andere lange scène, een restaurantscene, heb ik mezelf en de acteurs uitgedaagd. Ik dacht: hoe maak ik er cinema van? Meestal wordt zo’n scène gefilmd met een ruim medium shot, een krap medium shot en wat close-ups. Het publiek is dat gewend, dat herkent die manier van filmen. Ik wilde die herkenbaarheid niet. Dus hebben we de camera zo geplaatst dat elke acteur precies evenveel ruimte in het shot heeft, steeds in beeld blijft en dus steeds scherp moet zijn. In veel andere films wachten acteurs gewoon op de close-up, want ze weten dat die op de montagetafel voorrang krijgt. In Amerika is het daardoor soms niet

‘De vonk die ik voelde, sprong over op de acteurs. Zaten ze plotseling op een vrije dag te repeteren in plaats van dat ze gezellig uit lunchen gingen. Dan weet je dat het goed zit.’

te harden als je met acteurs werkt. Die wil om creatief te werken, de vonk die ik voelde voor het project, sprong op een bepaald moment over op de acteurs. Zaten ze plotseling op een vrije dag te repeteren in plaats van dat ze gezellig uit lunchen gingen. Dan weet je dat het goed zit.”

Stond jou steeds een donkerkomische film voor ogen? Op het eerste gezicht lijkt het een drama over kinderen te worden. “Nou, daar zit iets gek, want verschillende mensen blijken dus echt een verschillende film te zien. We hebben ‘m in verschillende landen getest, om te kijken hoe we daar het affiche moesten maken. Over het algemeen, over de hele linie, vindt men dit een heel aangrijpende film. Maar de Engelsen bijvoorbeeld, gingen echt voor de donkere humor. Benoemden dat ook. Het Amerikaanse publiek vond de film vooral goed geschreven en noemden de plottwists. De Scandinaviërs wilden eigenlijk alleen maar huilen.

“Als ik iets meer afstand neem en ook naar mijn andere films kijk, herken ik een element dat steeds terugkeert: de fundamentele eenzaamheid van het individu. Je kunt nooit weten wat een ander echt denkt. Het enige wat je kunt doen is heel goed kijken en luisteren. Zoals Noortjes personage ergens in de film zegt: ‘Deze ellende hebben we te danken aan iets heel kleins, iets wat wij niet gezien hebben bij onze kinderen.’

“Ik hou ervan als een verhaal niet goed te duiden is, als je personages niet goed kunt doorgronden. Zo heb ik een film aanvankelijk in mijn hoofd. Maar zodra je subsidie aanvraagt, ben je gedwongen aan dat ondoorgrondelijke woorden te geven. Toen heb ik gezegd: een mix van Ruben Östlunds *Turist*, waarin een vader op skivakantie als er een lawine aankomt in een reflex van tafel rent en z’n gezin achterlaat. En Polanski’s *Carnage*, waarin twee echtparen elkaar naar het leven staan nadat ze aanvankelijk heel vriendelijk een ruzie tussen hun kinderen proberen uit te praten.

“Ik moet ook denken aan *Who’s Afraid of Virginia Woolf?*, wat misschien wel de belangrijkste inspiratie is voor de film. In 1978 heb ik een nieuwe vertaling gemaakt van Albee’s toneelstuk, want als twintig- of eenentwintigjarige vond ik de vertaling van Van ‘t Reve natuurlijk zwaar gedateerd. Ook al was die maar tien jaar oud. Ik herinner me nog dat op het affiche van een voorstelling stond: ‘U wordt beleefd uitgenodigd om een avond vol spel en plezier mee te maken bij Martha en George’. Daarnaast stonden twee mensen die elkaar de huid volschelden en die elkaar in dat stuk in drieënhalve uur kapot gaan maken met beledigingen. Er werd bij mijn voorstelling gehuild, maar ik genoot ervan. Als een soort ramptoerist. Ik voel me dan wel een beetje beschaamd, maar ik kan echt smullen van menselijk onvermogen. Precies de tegenstrijdige emoties die ik bij *Voor de meisjes* voel.”

VOOR DE MEISJES NEDERLAND, 2025 | REGIE
MIKE VAN DIEM | MET THEKLA REUTEN, NOORTJE
HERLAAR, FEDJA VAN HUËT, VALENTIJN DHAENENS |
103 MINUTEN | DISTRIBUTIE DFW | TE ZIEN OP HET
Nederlands Film Festival EN VANAF 2 OKTOBER

PITCH FILMIDEE 'ONCONVENTIONEEL IS LASTIG TE PITCHEN'

Sinds april 2024 pitchen filmmakers voordat ze een aanvraag bij het Filmfonds indienen voor een speelfilm, lange documentaire of lange animatiefilm hun idee tegenover een onafhankelijk panel. *Filmkrant* sprak met makers over hun ervaringen.

DOOR ELISE VAN DAM EN RONALD ROVERS

In 2024 introduceert het Nederlands Filmfonds de Pitch Filmidee. Makers die een aanvraag willen indienen voor een speelfilm, lange animatiefilm of lange documentaire, presenteren hun idee aan een panel van mensen uit de filmindustrie. De pitch bestaat uit een presentatie van zes minuten en een vraaggesprek van maximaal veertien minuten. De panels worden samengesteld uit een poule van ruim vijftig mensen uit de filmsector en de bredere cultuursector. De leden van het panel beoordelen het gepitchte plan individueel en anoniem.

“Met de pitch toetsen filmmakers of het filmidee overtuigt als kansrijk idee voor een bioscoopfilm”, meldt de site van het Filmfonds. De bedoeling is dat je bondig de kwaliteiten van je idee overbrengt. Alleen met een positieve uitslag van de pitch kun je vervolgens een aanvraag indienen voor scenario-ontwikkeling. Het concept is overgenomen uit België, waar het Vlaams Audiovisueel Fonds al een aantal jaar werkt met een pitch. De eerste pitchronde in Nederland vond plaats in april 2024.

Voor dit artikel spraken we met veertien voor-namelijk beginnende en jonge filmmakers over hun ervaringen met het pitchen. Een aantal wilde niet geciteerd worden, zij die dat wel wilden, zijn in overleg geanonimiseerd. Onder alle gesproken makers is er begrip voor de gedachte achter het invoeren van de pitch, maar in de praktijk lopen mensen – zowel bij negatieve als positieve uitslagen – toch steeds weer

tegen knelpunten aan. Daarover is onderling overlegd met het Filmfonds, dat inmiddels ook aanpassingen doorvoerde. Maar niet alle knelpunten zijn daarmee verdwenen.

Het Filmfonds omschrijft de pitch als een voortraject dat naar verwachting “bijdraagt aan een kwalitatief sterker aanbod dat wordt ingediend bij aanvragen voor scenario-ontwikkeling”. De pitch is onderdeel van een pakket vernieuwingen dat het Filmfonds doorvoerde. “Kern van de vernieuwing is om een kleiner aantal producties met méér geld te ondersteunen en zo een sterk, onderscheidend aanbod te stimuleren.”

FEEDBACK

Zeker in de eerste pitchrondes die het Filmfonds organiseert, zijn de ervaringen van de door ons gesproken makers vaak ronduit negatief. Deels kan dat verklaard worden uit onwennigheid. “Normaal gesproken bouwde je met het fonds een wederzijds vertrouwen op, maar tijdens de pitch sta je voor een groep nieuwe, onbekende mensen”, zegt een van de door *Filmkrant* gesproken makers. “Je moet opnieuw een band opbouwen en het vertrouwen winnen van de commissie. Ook al had ik al samen met het Fonds meerdere lange films gemaakt, opeens voelde ik me weer een nobody, een nummertje dat zichzelf moest bewijzen.”

De toon van de gesprekken is in die eerste fase volgens de makers vaak negatief of zelfs aanvallend.

Maar wat vooral wringt, is dat de pitch in de praktijk niet aansluit op de informatie die het Filmfonds erover verstrekt. Hoewel op de site van het Fonds expliciet staat vermeld dat het panel “geen tot in detail uitgewerkt projectvoorstel” verwacht, merken veel makers dat in het vraaggesprek na de pitch veel vragen juist wel gericht lijken op die uitwerking. Zo vertelt een van de makers dat de kritiek en feedback tijdens de pitch zich soms richtte op specifieke details, die een panellid persoonlijk raakten. “Het oordeel was daardoor heel subjectief.” Een andere maker kreeg bij zijn eerste pitch als feedback bij de afwijzing dat het idee interessant was, maar uitwerking nodig had. Terwijl de pitch niet bedoeld is om op de uitwerking te beoordelen, maar juist op de potentie van het idee.

Gaandeweg passen makers hun voorbereiding dan ook aan. Zo vertelt weer een andere maker, die na een eerdere afwijzing opnieuw pitchte voor hetzelfde project: “We wilden dit keer zeker zijn dat we pas pitchten op het moment dat we alles op orde hadden en elke vraag konden beantwoorden. Maar dat schuurt, want je pitcht in een heel vroeg stadium. Hoeveel tijd investeer je in het uitwerken van je idee, terwijl je nog geen geld hebt?”

Het is een argument dat veel makers noemen en dat direct indruist tegen de intenties van het Fonds. In een interview met *Plot* uit augustus 2024 over de invoer van de pitch stelt Iwana Chronis, Head of Selective Funding van het Filmfonds, dat een doel

van de pitchpanels is om te voorkomen dat makers onnodig veel tijd en werk steken in een niet-kansrijke aanvraag. “Daarom dachten we: je zou als maker veel eerder in het proces moeten weten of je idee kansrijk is voor een bioscoopfilm. Voordat je heel veel tijd aan een aanvraag kwijt bent.”

Maar de makers ervaren de pitch juist als een extra drempel, die veel werk vraagt. “Het Fonds onderschat de hoeveelheid werk die het vereist”, merkt een van de gesproken makers op. “Je moet er dondersgoed over nadenken. Zeker als je een film voor ogen hebt waarvan de kracht in de nuance ligt, is dat moeilijk over te brengen in zo’n pitch.” Het sluit aan bij de ervaring van een ander door ons gesproken maker. “Onconventioneel is lastig te pitchen”, stelt hij. “Dat is overigens geen excuus, het is aan ons om het overtuigend te maken. Maar je merkt dat er weinig ruimte is voor contradicties en dingen die niet direct te begrijpen zijn.” De dingen dus die een film gelaagd en interessant kunnen maken.

WENS VAN DE SECTOR

“Het Fonds wil makers niet buitenspel zetten”, benadrukt deze filmmaker. Maar, zo kun je je afvragen, zet het Fonds zichzelf niet buitenspel door zo’n belangrijke selectieronde uit handen te geven aan onafhankelijke panels? Het Fonds ziet dat niet zo. “De verantwoordelijkheid blijft waar die is: de beoordeling in de bestaande fases scenario-ontwikkeling, projectontwikkeling en realisering blijft in handen van het Filmfonds.” Daarbij benadrukt men dat de panels een antwoord zijn op een uitdrukkelijke wens van de sector, namelijk dat “de kwaliteit van projecten die aan het Fonds gepresenteerd worden hoog genoeg is”.

De panels bestaan deels uit makers en deels uit mensen die bij distributeurs en streamingdiensten werken. Wat vrijwel elke maker die we spraken opmerkt, is dat die achtergrond doorklinkt in de vragen die tijdens de pitch worden gesteld: makers stellen vooral vragen over de inhoudelijke visie achter het plan, distributeurs vooral over – bijvoorbeeld – publieksbereik. Vooral dat laatste wringt. “Distributeurs of mensen van streamingdiensten snappen dan bijvoorbeeld de intentie van een plan wel maar zien de waarde voor zichzelf niet.” Ook andere makers merken op dat de nadruk bij de pitch sterk ligt op de commerciële potentie van een idee. “Terwijl je idee op dat moment nog heel pril is en de film zich nog alle kanten op kan ontwikkelen. Commerciële potentie dan al als toetssteen gebruik voelt voorbarig.” Het hindert onvermijdelijk de creatieve ambities achter een project.

KOMPAS

Ook hier stroken de ervaringen niet altijd met de intenties van het Fonds. “We geven panelleden nadrukkelijk mee om vragen te stellen en geen stellingen op tafel te leggen. Dat het er niet om gaat dat ze hier als panellid zelf een kaartje voor zouden kopen.” Een van de door ons gesproken makers is in het verleden panellid geweest in een ander traject en benadrukt het belang van heldere criteria bij het beoordelen van een pitch. “Je hebt een kompas nodig, zodat eigen smaak en ervaring iets meer ondergeschikt raken aan de inhoudelijke en kwalitatieve beoordeling van het plan.”

‘Er zou meer transparantie mogen zijn, zodat je minder het gevoel hebt dat je zelf moet uitvogelen op welke knoppen je moet drukken.’

Deze maker sprak meermaals met het Fonds over zijn ervaringen, zoals ook andere makers een gesprek met het Fonds zijn aangegaan. Dat heeft tot een aantal aanpassingen geleid. Zo wordt makers inmiddels duidelijker verteld wat er tijdens een pitch van ze wordt verwacht. De regel dat je maximaal twee keer per project kunt pitchen, is losgelaten. En ook wordt er geen schriftelijke feedback meer gegeven, omdat het idee nu is: alle feedback moet in het gesprek worden gegeven.

Ondanks de intenties van het Fonds om makers tegemoet te komen met de pitch, heeft de pitch in zijn huidige vorm nog geen duidelijke toegevoegde waarde voor makers, ten opzichte van de hoeveelheid werk die het vraagt. Juist doordat de pitch nadrukkelijk een voortraject is, blijft deze te veel losstaan van de aanvraag die vervolgens moet worden ingediend en waaraan niets is veranderd. Vooral voor beginnende makers die iets proberen op te bouwen, voelt het als een flinke drempel. “In dit stadium van je carrière veel projecten moeten opstarten, om maar een kans te maken er met een project doorheen te komen, is frustrerend”, zegt een van de makers.

Een woord dat vaak terugkomt in de gesprekken die *Filmkrant* voerde, is transparantie. Hoewel één maker opmerkt dat het pitchen hem hielp om een afgewezen idee aan te scherpen en terug te komen met een beter idee, merken de meeste makers op dat voor hen onduidelijk is wat het panel precies wil zien en horen. “Er zou meer transparantie mogen zijn, zodat je minder het gevoel hebt dat je zelf moet uitvogelen op welke knoppen je moet drukken.”

HARDOP

Ten slotte een belangrijke observatie: al jaren is onze ervaring, niet alleen bij dit artikel, dat makers die ook maar de minste kritiek op het systeem hebben, niet met naam genoemd willen worden. Ook al is iedereen van goede wil. Laten we eerlijk zijn: dat is geen gezonde situatie. Dit soort dingen moet juist hardop uitgesproken worden.

Alle betrokken partijen tonen de wil om de Pitch Filmidee te verbeteren. Tegelijk moet de conclusie zijn dat aan meerdere elementen van de pitch nog iets mankeert. Zowel over de instructie aan panelleden als over de optimale samenstelling van panels moet verder worden nagedacht. Over de voorwaarden aan makers die aan de pitch willen meedoen. En over de verhouding van de pitch tot scenario-ontwikkeling, projectontwikkeling en realisering. Alleen via een open gesprek kunnen makers en het Fonds samen naar een voor iedereen gezondere situatie. **fk**

Met medewerking van Hugo Emmerzael

REACTIE FILMFONDS

"Op verzoek hebben we *Filmkrant* voorzien van uitgebreide informatie over het hoe en waarom van Pitch Filmidee inclusief de data die anderhalf jaar heeft opgeleverd. Daarvan lezen we amper iets terug in dit artikel. We herkennen het beeld dat wordt geschetst dan ook nauwelijks. Voor de goede orde: er zijn inmiddels ruim 300 pitches geweest. 56% van de beginnende makers krijgt een positieve uitslag en we ontvangen over het algemeen enthousiaste reacties en constructieve feedback. We houden continu de vinger aan de pols, voeren openhartige gesprekken met makers en hebben gaandeweg aanpassingen doorgevoerd. Zo kunnen makers inmiddels hun project oneindig opnieuw komen pitchen. Natuurlijk begrijpen we de teleurstelling en frustratie bij negatieve uitslagen maar al te goed; in deze competitieve industrie is dat helaas aan de orde van de dag. Maar, de pitch is inmiddels een ingeburgerd fenomeen in de filmindustrie: er wordt gepitcht bij filmscholen, festivals, coproductanten en andere financiers. Een vroege toets waar veel makers hun voordeel mee doen en waarmee we streven naar films van zo hoog mogelijke kwaliteit die zich weten te onderscheiden."

KANTOOR FILMFONDS

SVEN BRESSER OVER RIETLAND WACHTEN TOT DE WIND

Na een wereldpremière in Cannes is Sven Bressers debuut *Rietland*, over de morele vertwijfeling van een rietsnijder nadat hij een lijk op zijn perceel vindt, deze maand de slotfilm van het Nederlands Film Festival. “Het is vrij saai als een controlfreak volledige controle heeft.”

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

“Voor mijn moeder, die mij het riet deed zien”, zo luidt de opdracht waarmee *Rietland* van Sven Bresser eindigt. Met zijn speelfilmdebuut doet Bresser ook ons nu het riet zien.

“Mijn moeder is fotograaf en in mijn jongste jaren ging een groot deel van haar werk over het rietland-schap rond het dorp in Waterland waar we zijn opgegroeid, in foto’s en 16mm-film”, legt Bresser uit. “Dat was een belangrijke inspiratie voor de film. Ook omdat dat landschap op die plek eigenlijk niet meer bestaat – begin jaren 2000 is de rietteelt daar grotendeels uitgestorven – maar de kleuren en texturen ervan zitten nog wel heel sterk in mijn herinnering”

Ik spreek Bresser via een videoverbinding vanuit Nieuw-Zeeland, waar hij *Rietland* op een festival presenteert. Sinds de film afgelopen mei in Cannes in première ging in het zijprogramma Semaine de la Critique (“een overweldigende ervaring”) reist hij behoorlijk wat af met de film.

Maar *Rietland* begon juist met een behoefte om

dicht bij huis te blijven. “Ik had een paar korte films gemaakt op best wel verspreide plekken – *She Used to Sing Here* [2021] in België, *L’été et tout le reste* [2018] op Corsica”, legt Bresser uit. “Voor *She Used to Sing Here* draaide ik een soort proefshot in een rietveld in Waterland. We waren met drie man op pad en ik merkte: deze mentaliteit van draaien, dáár heb ik behoefte aan. Op een heel specifieke plek, met een kleine groep mensen, wachten tot de zon goed staat of de wind draait.”

Om een speelfilm in dat landschap te maken, waren de plukjes riet die nog resteerden in Waterland niet voldoende. Via oude rietsnijders en een boswachter uit Waterland belandde Bresser bij Nationaal Park Weerribben-Wieden in Overijssel. “Daar leeft een groot deel van de mensen nog echt van de riet-teelt, als laatste gemeenschappen in Nederland.”

SCHULDVRAAG

Rietland draait om een man in zo’n gemeenschap. De eerste pakweg tien minuten van de film, waarin geen woord wordt gesproken, zien we deze Johan aan het werk op zijn stuk land: maaïen, dorsen, binden en de restanten verbranden. Maar dan stuit Johan tussen het riet op het dode lichaam van een tienermeisje – Bresser brengt er bijna niets van in beeld, maar dat ze is verkracht voordat ze werd vermoord is in één oogopslag duidelijk.

De gemeenschap heeft al snel een schuldige gevonden – iemand van buiten – maar Johan verdenkt iemand die dichterbij staat. Maar de zoektocht naar de dader is in *Rietland* nooit de hoofdzaak. Veel meer draait het om wat die zoektocht met Johan doet, om hoe hij naar de wereld kijkt; de wereld waarin ook zijn elfjarige kleindochter, voor wie hij vaak zorgt, moet leven.

“De grootste zoektocht, vanaf het begin van het schrijven tot aan de laatste edit, was: hoe zorgen we ervoor dat de vraag rond de feitelijke waarheid – wie is de moordenaar? – altijd een vertrekpunt blijft voor complexere vragen over de menselijke natuur”, zegt Bresser. “Hoe kan je die schuldvraag interessant en complex houden, in plaats van dat het alleen plotmatig is?”

Hij vervolgt: “Een film begint bij mij altijd met een paar beelden, die al een vrij sterke toon in zich hebben. Hier was een van de beelden een man die zichzelf door een rietkraag heen langzaam zichtbaar snijdt. En een ander was een heel simpel beeld van een man die door het rietland loopt, plotseling stopt en achterom kijkt, met een blik die angst verradt, maar waar ook gewelddadigheid in zit. Vanuit die toon begon het, daar kleven vervolgens andere beelden aan vast, en dan gaan het personage en de film groeien en probeer ik orde aan te brengen in al die ideeën en beelden en geluiden.”

HANDEN

Rietland is stevig geworteld in de gemeenschap waar hij werd gedraaid, en Bresser castte veel van zijn niet-professionele acteurs in de omgeving – inclusief hoofdrolspeler Gerrit Knobbe. “Ik ben drie jaar lang af en aan veel op die plek geweest en heb er vier maanden gewoond, zo’n twee jaar voor het draaien”, legt Bresser uit. “Ik trok toen met verschillende rietsnijders op.”

Werken met de mensen zelf was nodig om hun

SVEN BRESSER

DRAAIT

‘Er zaten acht mannen aan tafel en er was een vrij heftige discussie, maar Gerrit zei eigenlijk anderhalf uur lang niks, hij keek naar zijn handen. Dat intrigeerde me direct.’

wereld op een oprechte en eerlijke manier in beeld te brengen, stelt Bresser. “Het zijn mensen die daar al generaties lang wonen; je ziet aan alles – hun gezichten, hun handen, hoe ze praten – dat ze onderdeel zijn van het landschap. En als ik in mijn hoofd een professionele acteur de morele ambiguïteit zag spelen die ik met de film wilde onderzoeken, voelde dat altijd een beetje ongemakkelijk. Een smeerprijs spelen, dat kan, maar onschuldig spelen is complexer. Natuurlijk zijn er acteurs die dat op een hele mooie manier hadden kunnen doen, en misschien was het daarmee ook een mooie film geworden, maar het was een totaal andere film geweest. Ik zocht naar een meer onbewuste belichaming van die morele ambiguïteit. Meer een canvas waar je dingen op kan projecteren als kijker, en ik als maker.”

Knobbe ontmoette hij voor het eerste bij een vergadering tussen drie verschillende besturen uit het gebied. “Er zaten acht mannen aan tafel en er was een vrij heftige discussie, maar Gerrit zei eigenlijk anderhalf uur lang niks, hij keek naar zijn handen. Dat intrigeerde me direct. Twee weken daarna heb ik hem opgezocht ergens in het veld waar hij riet aan het doorbinden was. Een enorm contrast met die eerste ontmoeting: hij was heel open, er was een zachtheid en vriendelijkheid, heel anders dan de hardheid die ik ook in hem zag. Na die ontmoeting heb ik gelijk mijn producent Marleen gebeld en gezegd dat ik iemand heel bijzonders heb gevonden – maar ik heb niet gelijk tegen Gerrit gezegd dat ik al aan het fantaseren was dat hij de hoofdrol zou spelen.”

VLEES EN BLOED

Vervolgens is het personage deze acteur zo’n beetje op het lijf geschreven. “Mensen hebben het altijd over personages van vlees en bloed schrijven, maar daar ben ik niet zo mee bezig”, zegt Bresser. “Er moet wel complexiteit zitten in wat ze doen, maar voor mij zijn het toch een soort lege hulzen die gevuld moeten worden met personen die ik tegenkom. Ik heb wel een sterk beeld ervan in mijn hoofd, maar dat beeld verandert constant, tot het moment dat ik iemand tegenkom voor de rol, en dan beweeg ik naar diegene toe.”

De wisselwerking tussen wat hij bedenkt en wat hij vervolgens in de realiteit aantreft, is voor Bresser misschien wel de kern van het filmmaken, niet alleen in het werken met acteurs maar in elk aspect ervan. “Het is altijd een balans tussen controle willen houden over je verbeelding, het willen maken zoals je het in je hoofd hebt, en die controle loslaten om je verbeelding te laten botsen op de werkelijkheid. Veel filmmakers zijn controlfreaks, en ik reken mezelf daar ook toe, maar het is vrij saai als een controlfreak volledige controle heeft. Het wordt veel interessanter als je ook openstaat voor hoe je verbeelding botst met wat er voor de camera gebeurt, of juist achter de camera, buiten het kader dat je hebt bedacht. Zodat iets tot leven komt.”

RIETLAND NEDERLAND / BELGIË, 2025 | REGIE SVEN BRESSER | MET GERRIT KNOBBE | 112 MINUTEN |
DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN OP HET **Nederlands Film Festival** (SLOTFILM) EN VANAF 9 OKTOBER |
LEES ONZE RECENSIE IN DE VOLGENDE **Filmkrant**

DANSPLAINING

Progressieve nostalgie

COLUMN | Dan Hassler-Forest zoekt als de Indiana Jones van de filmwetenschappen naar verborgen betekenissen en geheime kamers van de filmgeschiedenis.

Nostalgie is van alle tijden. Iedere generatie heeft een neiging om nieuwe ontwikkelingen met argwaan gade te slaan en stiltes te denken: “Vroeger was alles toch beter...” Die onweerstaanbare drang om het verleden te romantiseren lijkt vanzelfsprekend conservatief. Het romantiseren van het verleden is immers typerend voor anti-progressieve politiek. Maar de laatste tijd zien we een nieuwe filmtrend: nostalgie die zich juist af probeert te zetten tegen conservatieve waarden.

Nostalgie-cinema werd in de jaren tachtig voor het eerst als fenomeen geduid door cultuurfilosoof Fredric Jameson. Na de presidentsverkiezingen van 1980 gewonnen te hebben met de slogan “*Make America Great Again*” deed Ronald Reagan er alles aan om de klok terug te draaien voor progressieve bewegingen van de jaren zestig en zeventig. Nostalgische films uit die tijd, van *Star Wars* tot *Back to the Future*, voedden deze politieke beweging met verleidelijke fabels over een terugkeer naar conservatieve waarden.

Bijna vijftig jaar later, met opnieuw een ultra-conservatieve president, zou je opnieuw een stortvloed aan films verwachten die meesurfen op deze nieuwste politieke golf. Maar anno 2025 is de relatie tussen politiek en film heel anders. Rechtse politici beschuldigen Hollywood juist aan de lopende band van “radicaal-linkse” propaganda, waarbij populaire kaskrakers als *Barbie* en *Sinners* worden bekritiseerd om hun progressieve boodschap.

Deze zomer was het de nieuwste *Superman* die het vanuit die hoek moest ontgelden. Hierin neemt de belichaming van *truth, justice and the American way* het op voor een weerloze Arabische bevolking die wordt aangevallen door een overweldigende militaire overmacht. Talloze kranten reageerden met koppen als “gaat de nieuwe *Superman*-film over Gaza?”, terwijl zenders als Fox News dagenlang moord en brand schreeuwden over deze nieuwe vorm van “woke”-indoctrinatie.

Het bijzondere van deze superheldenfilm is dat hij tegelijkertijd grossiert in nostalgisch sentiment. Net als in de geliefde *Superman*-blockbuster uit 1978 is de held een onschuldige en uitgesproken ouderwetse man die te midden van alle cynisme om hen heen hardnekkig idealistisch blijft. Ook nu zien we het contrast met de hypermoderne journalist Lois Lane, die nauwelijks kan geloven hoe iemand zo wereldvreemd kan zijn.

In de cultuurhistorische context van 1978 had die relatie een nadrukkelijk antifeministische richting: vrijgevochten vrouwen als Lois Lane moesten weer op het rechte pad gezet worden door een terugkeer van ouderwetse mannelijkheid.

Maar in de context van nu draagt de nostalgie van *Superman* een meer progressieve lading. Te midden van alle onrust van dit moment mogen we er namelijk best aan herinnerd worden dat het verschil tussen goed en kwaad soms heel duidelijk is, en mag een nostalgische superheld ons ook aan het belang van een moreel kompas herinneren.

DAN HASSLER-FOREST

FATMA HASSONA
**PUT YOUR SOUL
ON YOUR HAND
AND WALK**

ضع روحك على يدك وامشي

EEN FILM VAN
SEPIDEH FARSI

**VANAF 4 SEPTEMBER
IN DE BIOSCOOP**

imagine 12

**'A POWERFUL
MEMORIAL TO
SOMEONE WHO WAS
BOTH ORDINARY AND
EXTRAORDINARY'**
SCREEN INTERNATIONAL

**'A MOVIE FILLED
WITH HOPE AND FAITH
IN HUMAN RESILIENCE'**

THE HOLLYWOOD REPORTER

SCREEN INTERNATIONAL

a film by GABRIEL MASCARO

THE BLUE TRAIL

DENISE WEINBERG

RODRIGO SANTORO

MIRIAM SOCARRÁS

ADANILO

**VANAF 18 SEPTEMBER
IN DE BIOSCOOP**

imagine NL FILM FONDS HUBERT BALS FUND 16

EEN VROUW ALS MONIQUE

EEN IDEAAL CANVAS

Hoe vertel je het verhaal van een actrice beter dan door haar een actrice te laten spelen? Zoiets moet Claire Pijman hebben gedacht toen ze besloot het verhaal van Monique van de Ven, dé vedette van de Nederlandse film, te vertellen. Maar wat wil ze met deze vorm zeggen? **DOOR BASJE BOER**

Actrices – op Instagram vullen ze mijn tijdlijn, breed glimlachend op de rode loper of mysterieus omhoog blikkend vanonder sierlijke wimpers; in films verdubbelen ze zich, spelen ze een ingénue of vedette, naïef of streberig, gehaaid of gestoord, in *Sunset Boulevard*, *Opening Night*, *Persona*, *Mullholland Drive*, *All About Eve*. Wat fascineert ons toch zo aan de actrice?

Ze is een paradox, zowel autonoom als gediensig. Ze is een leeg canvas dat zich laat invullen door een ander, een sterke persoonlijkheid die zich laat registreren. Waarom spreekt ze meer tot de verbeelding dan acteurs? De actrice is de overdrijving van een vrouwelijk cliché, de belichaming van de male gaze: ze is er om naar te kijken.

In *Een vrouw als Monique* trekt een actrice zich terug in haar vakantiehuisje aan de Bretonse kust om zich voor te bereiden op een nieuwe rol. Wanneer een jongeman met fietspech aanklopt, biedt ze hem spontaan een bed aan voor de nacht. “Wat voor rol is dat dan?” vraagt de man wanneer ze hem de reden vertelt dat ze in Frankrijk is. “De rol van een actrice,” antwoordt zij, “die terugblik op haar carrière.”

ZWEMMEN NAAR AMERIKA

Een dag en een avond brengen de vreemden samen door. Terwijl ze samen lunchen, klussen en wandelen over het strand blikte ook deze actrice terug op haar carrière. Wat we te zien krijgen, in de vorm van filmfragmenten, flarden interviews en een plakboek, is een terugblik op de carrière van de actrice die de actrice speelt die een actrice moet spelen: Monique van

de Ven. Wie is wie? Wat is echt en wat niet? En kijken we naar Van de Ven of naar ‘Monique’?

Ook Claire Pijman, cameravrouw en documentairemaker, lijkt gefascineerd door de actrice – door het beroep, het beeld, de actrice als *idee*. Wil je het verhaal vertellen van een actrice, dan laat je haar een actrice spelen: zoiets moet de filmmaker hebben gedacht. Maar wat levert het op? Wat heeft Pijman te zeggen over de verhouding tussen actrice en persoon, tussen fictie en realiteit? Nogal lomp wordt er gesneden naar fragmenten uit Van de Vens films, schakelen de gesprekken van koetjes en kalfjes (“even zwemmen en we zijn in Amerika”) naar Van de Vens leven (“wist je dat ik daar gewoond heb?”). Hier zit de vorm vooral in de weg van waar het Pijman eigenlijk om te doen is: Van de Ven zelf.

Van de Ven in *Een vrouw als Eva*, de film waaraan deze film zijn titel ontleent. Van de Ven in kostuumdrama *Keetje Tippel*, in *Ademloos*, *De aanslag*, in *Turks fruit* natuurlijk, haar verbluffende debuut. Van de Ven in Nouchka van Brakels *Een maand later*, mijn favoriet. Wie de zorgvuldig gekozen fragmenten uit deze films ziet, weet: Van de Ven is een actrice, een goeie, maar bovenal is ze dat ene ongrijpbare ding: een filmster. Ze is ontwapenend maar niet naïef, ze is mooi en heeft persoonlijkheid; ze is een echte actrice, in de zin dat ze zich laat invullen, maar ze is ook volkomen eigen.

In *Een vrouw als Monique* vertelt de actrice, kort, over de zeer gewelddadige verkrachtingsscène die ze steeds opnieuw moest spelen, in een tijd waarin nog geen aandacht was voor wat zoiets met een acteur

doet. Ze vertelt, ook kort, over een moment van hartverscheurend seksisme op de set van *Keetje Tippel*. Ze vertelt over tegenspeler Edwin de Vries en het gezin dat ze met hem stichtte, en ze vertelt, uitgebreider, over de tragedie in het hart van dat gezin. Dit zijn de momenten die, samen met de voorbeelden van Van de Vens spel, het meest beklijven. Hierover hadden we meer willen weten, maar de vorm dicteert de film.

METAFILM

De echt interessante rollen, zegt de actrice, krijg je pas als je “echt heel oud” bent. Wat bedoelt ze precies, gaan die rollen nog komen? Is het de rol die ze hier speelt, als zichzelf?

Ze noemt Gena Rowlands en Simone Signoret, ‘sterke’ vrouwen, als actrices tegen wie ze opkijkt. Beiden zijn zo anders dan zij, van meet af aan waren ze *vrouw*, terwijl Van de Ven altijd meer meisje is geweest – ondanks haar rimpels is ze het nog steeds. Ooit maakte die kwaliteit haar tot een ideaal canvas, nu vult haar meisje-zijn haar juist bij voorbaat in. Ook in *Een vrouw als Monique* kijken we heel nadrukkelijk niet naar ‘een actrice’, we kijken naar Monique van de Ven: filmster, eeuwig meisje, vrouw met verhalen. En eigenlijk is dat veel interessanter dan een meta-narratief.

EEN VROUW ALS MONIQUE NEDERLAND, 2025 | REGIE CLAIRE PIJMAN | MET MONIQUE VAN DE VEN, JOES BRAUERS | 81 MINUTEN | DISTRIBUTIE AMSTELFILM | TE ZIEN OP **Film by the Sea** EN VANAF 18 SEPTEMBER

MONIQUE VAN DE VEN OVER EEN VROUW ALS MONIQUE

In *Een vrouw als Monique* speelt Monique van de Ven een acteur die zich voorbereidt op een rol. Het is een unieke manier om terug te kijken naar de carrière van de filmkoningin van Nederland, vertelt ze: “Mijn leven en mijn werk lopen gelijk op.”

DOOR LELIE DANESH EN DANA LINNSEN

Ergens halverwege het gesprek met Monique van de Ven tekent ze met haar handen twee omhoog bewegende lijnen in de lucht en zegt: “Mijn leven als Monique en mijn carrière als actrice zijn heel erg met elkaar verbonden. Mijn rolkeuzes werden steeds geëngageerder en thematisch steeds interessanter. Ik ben opgevoed door mijn films en mijn rollen ontwikkelden met me mee. Dat liep parallel. Ik denk niet dat ik me daar altijd honderd procent bewust van was. Het waren voor een deel ook heel intuïtieve keuzes, want ik stond voor alles open. Ik zoog alles in me op als een spons.”

Het is zomer 2025, en een beetje stilte voor de storm. Dit najaar gaat op Film by the Sea de film *Een vrouw als Monique* van Claire Pijman in première. Van de Ven speelt een acteur die zich in haar vakantiehuisje aan de Bretonse kust terugtrekt om zich op een nieuwe film voor te bereiden. Feit en fictie, heden en verleden ontmoeten elkaar als een gestrande jonge fietser aanbelt en om hulp vraagt. Het is een speculatief en speels portret dat terloops een overzicht geeft van een loopbaan die de helft van de Nederlandse filmgeschiedenis omvat. Van seksuele revolutie tot #MeToo. Van spontane jonge vrouw tot acteur met levenservaring. De door Joes Brauers gespeelde enigmatische fietser is de ideale gesprekspartner om naar haar leven en werk te kijken en terug te kijken.

De start van de carrière van Monique van de Ven is onlosmakelijk verbonden met die van Paul Verhoeven. Ze debuteerde in *Turks fruit* (1973), en daarmee schreven ze samen filmgeschiedenis. Maar interessanter is de lijn die *Een vrouw als Monique* uitzet. Want denk Paul Verhoeven weg en haar carrière loopt ook gelijk op met die van vrouwelijke en feministische filmmakers als Nouchka van Brakel, Mady Saks en Rita Horst en destijds taboedoorbrekende onderwerpen als lesbische liefde, seksueel geweld en postpartumdepressie, met films als *Een vrouw als Eva* (1979), *Ademloos* (1982) en *Romeo* (1990). En later introduceerde Esmé Lammers haar met schaaftfilm *Lang leve de koningin* (1995) bij een nieuwe generatie. Ze heeft

hard gewerkt om van het imago van ongeremde, sexy spring-in-het veld af te komen, blijkt uit ons interview. Toch zou ze zo weer ja zeggen tegen *Turks fruit* en Verhoeven, “want hij heeft alles mogelijk gemaakt”.

Dus gaan we eerst terug naar het begin. “Ik zat net op de toneelschool, lekker in Maastricht, weg van thuis, had het daar als vrijgevochten kind enorm naar m’n zin. Alles was een ontdekkingstocht. Het viel uitvinden terwijl de wagen al reed. Verhoeven gaf weinig aanwijzingen, en besprak niet uitgebreid de motivaties en achtergronden van zijn personages met de acteurs. Het was heel intuïtief allemaal. En ik was natuurlijk ook heel beleefd. Dus ik deed alles wat me werd gevraagd. Maar wat alles optilde was de chemie met Rutger [Hauer]. Ik denk dat veel van het succes van de film komt omdat de mannen hem wilden zijn en de vrouwen hem wilden hebben.”

In *Een vrouw als Monique* zit een scène waarin je Paul Verhoeven opzoekt en hem vraagt of een film als *Turks fruit* nu nog gemaakt zou kunnen worden. Verhoeven: ‘Nou, als ik het doe wel ja.’ De scène wordt gevolgd door een shot waarin we de actrice in de film heel lang zien nadenken. Gevolgd door een gesprek met intimiteitscoördinator Markoesa Hamer aan wie je vertelt dat het spelen van de verkrachtingsscène uit *Iris* (Mady Saks, 1987) een enorme fysieke impact op je had. “Een woord als grensoverschrijdend bestond niet eens. Of alles wat gebeurde was grensoverschrijdend. Of niet. Maar wij zagen het in ieder geval niet als zodanig. En het goeie van Paul is, toen en nog steeds, dat hij over alles eerlijk en open is. Hij laat alles zien. Vertelt precies wat hij gaat draaien. Wat het shot wordt, wat de toeschouwer ziet. En hij houdt echt van vrouwen. Dat droeg in moderne be-

woordingen bij aan een veilige omgeving. Hij liet ons nooit iets doen waar je het niet mee eens was. Dus het kwam nooit bij ons op om daar vragen bij te stellen.”

Waar kwam die vraag aan Verhoeven vandaan? “De tijdsgeschiedenis is veranderd. #MeToo heeft grensoverschrijdend seksueel gedrag en machtsmisbruik op filmsets aan het licht gebracht en daar ben ik heel blij om. Op de set bij Paul heb ik zelf nooit ervaren dat hij mij over een grens zou hebben geduwd. Maar het is goed dat regisseurs gedwongen worden om na te denken over dingen die ze misschien heel vanzelfsprekend vonden.

“*Iris* was een heftige ervaring, omdat het iets met m’n lichaam deed, en dat had ik nog nooit zo ondervonden. Er was echt iets geknakt en ik liep huilend

DOOR MIJN FILMS'

de set af. Dat was niet iets waar Mady, toch ook een vrouw en een feministische filmmaker, direct oog voor had. Ik moest daar echt fysiek van bijkomen. Je kunt verstandelijk wel weten dat het film is, maar je lichaam reageert daar anders op. Nu zou je dat van tevoren bespreken, en ook na afloop met elkaar uitchecken. Zodat je het personage op de set kunt achterlaten en niet mee naar huis hoeft te nemen. Toen was dat niet iets wat je met de regisseur besprak."

Zou je dit soort gesprekken nu wel voeren? "Je moet eerst ervaren wat zulk soort scènes met je doet. Later speelde ik bijvoorbeeld in *Romeo* een vrouw die haar kind bij de geboorte verliest. Met regisseur Rita Horst kon ik veel beter over zulke heftige, en ook fysiek heftige emoties praten. Misschien omdat zij dat zelf had

meegemaakt. En dan moet je op zoek gaan naar alles wat in jou als actrice zit om dat verdriet te kunnen spelen. Dat moet je trainen. Later leer je dat beheersen en bespelen. Maar dat greep me ook zo aan dat ik er depressief van werd. Daar kom je overheen, daar niet van, maar je geest en je lichaam zijn steeds verweven."

Koos je rollen erop uit, omdat je er iets van kon leren, of er iets van jezelf in kwijt kon? "Op een gegeven moment had ik er wel genoeg van om steeds maar weer de lellebel te moeten spelen. Toen had ik ook weleens zin in een script om m'n tanden in te zetten. Toen ik het filmplan las van *Ademloos* van Mady Saks voelde ik dat dit een rol was waarin ik kon laten zien wat ik kon. Daarvoor had ik toch vaak het gevoel dat ik niet goed genoeg was, of dat recensenten mij niks vonden, of dat

ik niet serieus werd genomen. Mensen hadden het altijd over *Turks fruit*, over Paul Verhoeven, over seks, en deden alsof ik zomaar wat uit m'n mouw schudde. Zoals Rutger altijd grappend zei: 'Monique, die heeft gewoon geluk gehad! Maar door *Ademloos* ging ik mezelf serieus nemen."

Was dat ook het seksisme van die tijd, dat je niet serieus werd genomen? "Daar was *Turks fruit* natuurlijk ook debet aan. Dat iedereen dacht..."

...die gaat toch meteen uit de kleren? "Ja. Dus ging ik bepaalde films doen, zoals *Verloren maandag* (1973) van de Vlaamse regisseur Luc Monheim of *De laatste trein* (1975) van Erik van Zuylen, om te laten zien dat ik andersoortige rollen kon spelen. Je moet jezelf vinden. Mijn devies is dan ook altijd geweest: alles aannemen wat je kan doen. Want daarvan leer je uiteindelijk wie je bent, wat je kan en wat je leuk vindt om te doen. Als je heel voorzichtig bent, en op het perfecte script zit te wachten, dan gebeurt er niks. Zeker bij scripts, want de film gebeurt toch later."

Hoe heeft regisseur Claire Pijman je eigenlijk overgehaald om in het avontuur van deze film te stappen? "Op een gegeven moment kwam ze met een script, en zei: 'Ik heb een idee! En ik: 'Huh? Mezelf spelen? Hoe zie je dat voor je? Hoe moet dat dan?' Ik wist niet wat ik er mee aan moest. Maar hoe meer we erover spraken, hoe meer ik dacht: ik moet dit gewoon aangaan. Ik doe mee. Maar ik wist nog steeds niet goed waar dit toe zou leiden. Tot we naar Bretagne gingen, en toen begreep ik het. We doen alsof ik de actrice ben in dat script. Die rol kan ik spelen natuurlijk. En ineens vielen alle puzzelstukjes in elkaar. Ik groeide er steeds meer in. En door het tegenspel van Joes Brauers, als mysterieuze passant die in dat huisje strandt en me het hemd van het lijf vraagt, kon ik improviseren, in de rol verdwijnen. Hij speelt niet alleen een nieuwsgierig personage, maar is ook als persoon intrinsiek in mensen geïnteresseerd. Dat heeft me enorm geholpen. Ik vertel dit nu allemaal heel rationeel, maar het werd een heel intuïtief proces."

Zie je een verschil tussen Monique van de Ven en Monique? "Hahaha, interessant. Dat weet ik niet. Nee. Ik denk het niet. Maar ik weet wel dat ik iets aan en uit kan zetten. Dit is nu een fijn gesprek. Maar in een ander gesprek ga ik misschien toch een beetje meer de rol Monique spelen dan Monique zijn. Mensen verwachten dingen van je, hebben een mening over je. Misschien pas je je daar wel een beetje aan aan. Nou kan het mij doorgaans niet zoveel schelen wat mensen van me vinden. Mijn belangrijkste doel is altijd waarachtig zijn. Echt. In het leven. In mijn rollen. Maar ook in dit gesprek."

RUTGER HAUER EN MONIQUE VAN DE VEN IN *TURKS FRUIT*

'Het was heel intuïtief allemaal. En ik was natuurlijk ook heel beleefd. Dus ik deed wat me werd gevraagd. Maar wat alles optilde was de chemie met Rutger.'

MARTIJN BLEKENDAAL OVER *THE INVISIBLE ONES* ALTIJD GAFFERTAPE, VISDRAAD EN EEN ONZICHTBAARHEIDSPAK MEE

Met *The Invisible Ones*, een filmisch onderzoek naar onzichtbaarheid en superhelden, morrelt Martijn Blekendaal aan de basisprincipes van de jeugddocumentaire. “Ik ga altijd mee in de realiteit van mijn personages. Als jij hier in deze lege stoel een man ziet zitten, dan is die er. In film kan ik hem zelfs laten zien.”

DOOR LAURA VAN ZUYLEN

The Invisible Ones kun je het best in de bioscoop gaan zien. Niet uit principe, maar omdat je met televisie de interactieve verrassing die regisseur Martijn Blekendaal heeft ingebouwd niet kunt nabootsen.

Het is een klein voorbeeld van hoe Blekendaal de grenzen van de jeugddocumentaire oprekt in dit verhaal over onzichtbaarheid, superhelden en onzichtbare superhelden. Ik spreek met hem af in Het Ketelhuis, maar Blekendaal dacht bij Eye Filmmuseum te moeten zijn. Hij racet door de regen naar de juiste locatie.

“Ik ben best een kluns; ik verpruts dingen en maak onnozele fouten”, verzucht hij na aankomst. “Dat

vond ik vervelend, tot ik de slapstick van Buster Keaton ontdekte. Zijn films gaan erover dat het niet erg is om te vallen, dat je erom kunt lachen. Ze hebben een bepaalde raadselachtigheid, Keaton onderzoekt wat er allemaal met het medium mogelijk is. Er is een geniaal shot in *Steamboat Bill, Jr.* [1928] waarin hij het beeld komt binnenvallen. Ik snap nog steeds niet hoe het werkt.”

ONDERAAN DE LADDER

Ik ontmoette de documentairemaker een paar weken eerder al tijdens de Filmeducatie Kennisdag in Eye. Hier maakte Blekendaal zich in een keynote hard voor

meer aandacht voor de jeugddocumentaire, een onderontwikkeld genre dat onderaan de ladder van de filmhiërarchie bungelt. Blekendaal pleit voor meer experiment. Hij maakte zelf onder andere *De man die achter de horizon keek*, een jeugddocumentaire over conceptueel kunstenaar Bas Jan Ader, die vijftig jaar geleden verdween toen hij in z'n eentje de Atlantische Oceaan probeerde over te varen. Die film staat haaks op wat gangbaar is.

“Nog steeds overheerst de aanname dat kinderen alleen geïnteresseerd zijn in hoofdpersonages die ook kind zijn en daardoor zie je steeds dezelfde verhalen”, verzucht Blekendaal. Die vooronderstelling klopt niet. Sterker nog, zo creëer je weerzin tegen het genre. “Wanneer ik mijn zoons voorstel om naar de film te gaan, zeggen ze: ‘Toch geen documentaire, hè?’ Documentaires hebben een saai imago, en ze zijn soms ook saai. Daarnaast gaan kinderen niet in hun eentje naar de film, dus je moet iets maken wat ook leuk is voor volwassenen. Daarom vraag ik me de hele tijd af: wat zou de Martijn van negen jaar oud leuk vinden? En de Martijn van dertien? En de Martijn van nu?”

‘Bij een testvertoning van mijn *De ietsnut* zat er één zwart jongetje in de zaal. Die kwam na afloop naar me toe en zei: Ik wist niet dat zwarte mensen ook films maken. Daar doe ik het voor, dat is het al waard.’

MARTIJN BLEKENDAAL

Tijdens IDFA 2021 presenteerde Blekendaal een tienpunten-manifest. “Toen ik dat schreef, dacht ik dat het belangrijkste probleem lag bij de randvoorwaarden voor jeugddocumentaires. Inmiddels weet ik dat alle partijen een rol spelen. Festivals programmeren gelukkig voor een jong publiek ook documentaires die niet specifiek voor kinderen gemaakt zijn, dat maakt het aanbod diverser. En er is inmiddels meer aandacht voor de jeugddocumentaire, ook bij het Filmfonds. Ze worden bijvoorbeeld langer, zodat ze geschikt zijn voor de bioscoop. Het is nu aan de makers om het genre door te ontwikkelen.”

NIET DE ENIGE

Dan rijst de vraag: wat kan een jeugddocumentaire allemaal zijn? *The Invisible Ones* bevat fragmenten uit de jarentwintigfilms van Buster Keaton en locatiebeelden van Los Angeles die de stad portretteren als een soort Gotham City uit *Batman*.

De film opent intiem, met een jeugdherinnering van Blekendaal zelf. Toen hij als jongen van kleur opgroeiende, werd hem door andere kinderen toegebeten: “Jij hoort hier niet.” Het maakte dat hij onzichtbaar wilde zijn. “Het staat in geen verhouding tot de ervaringen van mijn personages”, relativeert Blekendaal. “Die moesten uit zelfbehoud onzichtbaar worden. Maar het maakt wel duidelijk waarom ik deze zoektocht begon.”

Het is eng om zijn eigen verhaal te delen, maar het is belangrijk voor Blekendaal, omdat kinderen van kleur zich erin kunnen herkennen. “Bij een testvertoning van mijn korte film *De ietsnut* zat er één zwart jongetje in de zaal. Die kwam na afloop naar me toe en zei: ‘Ik wist niet dat zwarte mensen ook films maken’. Daar doe ik het voor, dat is het al waard. Herkenning kan voor *empowerment* zorgen. Die wetenschap is het belangrijkste in *The Invisible Ones*: je bent niet de enige.”

In *The Invisible Ones* zien we mensen die zich onzichtbaar hebben moeten maken om te overleven. Zoals meneer Eljon en mevrouw Walvisch, die als kinderen tijdens de Tweede Wereldoorlog ondergedoken zaten. En de Palestijnse Mohammed, die vanwege zijn geaardheid Gaza moest ontvluchten. De negentienjarige Samir moest zich schuilhouden voor zijn gewelddadige ouders. Samir wilde ook in de film onherkenbaar blijven. Blekendaal toont hem onder

zijn dekbed, als pratende, lege stoel en als zwevende gamecontroller.

Dat laatste doet hij door Samir een groen pak aan te trekken, zodat hij hem – als een omgekeerd greenscreen – kan wegpoetsen in de montage. “Aanvankelijk moest Samir niets van het onzichtbaarheidspak hebben, dus toen moest ik het zelf aan. Naarmate hij zich meer op z’n gemak voelde, wilde hij ook wel. We hebben er veel lol mee gehad. Normaliter wordt zo’n pak in fictiefilms gebruikt, in gecontroleerde omgevingen met gelijkmatig licht. Ik gebruikte het overal, ook buiten. Een gespecialiseerd bedrijf zag ons materiaal en vond een deel ervan onbruikbaar. Uiteindelijk heeft een stagiair een avond zitten pielen en die kreeg ook bij dat deel de verdwijning voor elkaar.”

ONTDEKKINGSTOCHT

Blekendaal onderzoekt via zijn personages hoe het voelt om onzichtbaar te zijn, wat het met je zelfbeeld doet en welke superkrachten het je geeft, maar hij stopt daar niet. Hij vraagt een clubje wetenschappers om in een kelder onderzoek te doen naar hoe je iemand onzichtbaar kunt maken én duikt in hoe onzichtbaarheid in de filmgeschiedenis getoond wordt.

Dit laatste leidt tot prachtige video-essayistische compilaties, waarbij hij bijvoorbeeld oude Batman-animaties combineert met opnamen van Douglas Fairbanks in *The Mark of Zorro* (Fred Niblo, 1920). “Ik ben een film liefhebber en beschouw iedere film als een ontdekking”, legt Blekendaal uit. “Ook het maken van films is een ontdekkingstocht. Wat is jeugddocumentaire en wat is film? Wat is zichtbaar maken en onzichtbaar maken? Hoe doen andere filmmakers dat? Ik stel mezelf allemaal vragen en die zitten vervolgens ook in de film. De term ‘essay’ klopt in die zin

ook, die komt van het Franse woord *essaier*, ‘proberen’. Het was uitproberen en in de montage bekijken en ontdekken: wat betekent dit?”

Met *The Invisible Ones* onderzoek Blekendaal ook hoe je een film maakt die kinderen aanspreekt. Hij gebruikt snelle, soms bijna TikTok-achtige montage en deelt de vertelling op in kleine verhaaltjes. In voice-over geeft hij commentaar en parafraseert zijn personages. Ondertiteling is een drempel voor kinderen, daarom schoot hij in de rol van verteller: “Zo kunnen ze zich volledig op het beeld richten.”

Elke scène heeft zijn eigen stijl. “Mevrouw Walvisch is een heel kleine vrouw en ze voelt zich helemaal niet sterk, terwijl haar kracht wel uit haar verhaal spreekt. Daarom zet ik tegenover haar kleine postuur haar naam in gigantische letters. Met contrasten houd je kinderen wakker.”

LICHT EN LUCHT

Blekendaal is ervan overtuigd dat bijna ieder onderwerp geschikt is voor jongere kijkers. Maar wat maakt dan een goede jeugddocumentaire? “Ja, dat ben ik dus nog aan het uitzoeken.” Blekendaal denkt hardop na. “Wat voor mij werkt, is speelsheid in de vorm en een urgent onderwerp. Het hoeft niet licht te zijn, maar er moet wel lucht in zitten. En dynamiek en afwisseling in de vertelling.”

Naast Keatons stille films zien we in *The Invisible Ones* ook fragmenten uit een vroege verfilming van H.G. Wells’ roman *The Invisible Man* (1897) door een Spaanse voorloper van Keaton, Segundo de Chomón. Chomóns *The Invisible Thief* (1909) laat de magie van film zien: een zwevende wandelstok, een leeg driedelig pak, een servies dat zichzelf inpakt. “De leukste ontdekking vond ik dat de suggestie van onzichtbaarheid iets heel simpels kan zijn, omdat je verbeelding het werk doet”, zegt Blekendaal. “De illusie van onzichtbaarheid is makkelijk gemaakt. Film is hét instrument om dat tastbaar te maken. Verbeelding heeft iedereen en deze magie ligt binnen handbereik. Dat vind ik ontroerend. En hoopvol.”

THE INVISIBLE ONES NEDERLAND / BELGIË,
2024 | REGIE MARTIJN BLEKENDAAL | 75 MINUTEN |
DISTRIBUTIE AMSTELFILM | TE ZIEN VANAF 4
SEPTEMBER | *THE INVISIBLE THIEF*, *STEAMBOAT BILL JR.* EN *THE MARK OF ZORRO* ZIJN GRATIS TE ZIEN OP
O.A. [Archive.org](https://archive.org)

Op het Festival van Cannes oogste Julia Ducournau's *Alpha* afgelopen mei nogal uiteenlopende reacties, ook binnen de *Filmkrant*-redactie. Een stem voor en een stem tegen.

ALPHA DWARS DOOR DE STORM

In haar derde speelfilm vindt Julia Ducournau opnieuw een uitgesproken vorm om trauma en transformatie te verbeelden. De rauwheid van zijn voorgangers wordt hier ingeruild voor kwetsbaarheid.

DOOR RONALD ROVERS

Julia Ducournau is een van de meest indrukwekkende filmmakers die de laatste tien jaar de camera hebben opgepakt. De jury in Cannes herkende in 2021 de kracht van *Titane*: met wat nog maar haar tweede lange film was, won ze de Gouden Palm.

Ducournau liet in 2011 al van haar spreken met de kortfilm *Junior*, waarin de dertienjarige Justine na een buikgriep letterlijk haar kinderhuid afschudt en als tiener terugkeert naar de middelbare school, waar de jongens al volop bezig zijn met het objectificeren van vrouwen. Vijf jaar later presenteerde ze haar speelfilmdebuut *Raw* (2016), waarin de coming-of-age van haar hoofdpersonage (dat opnieuw Justine heet) zich vermengt met woede en wraak op al die figuren die haar hun wil proberen op te leggen: haar medestudenten, haar militant-vegetarische ouders. Ze kiest voor de aanval. Als kannibaal; Ducournau heeft gevoel voor humor. Een andere jonge vrouw, Alex, verwerkt in *Titane* het trauma waarin ze als kind op het randje van de dood werd gebracht door toedoen van haar vader, de man die haar juist had moeten beschermen. Haar bijna-doodervaring in een auto transformeert in een auto-fetisj wanneer ze volwassen wordt. Ze meet zich letterlijk een harnas aan. Zo

kan ze mannen en hun geilijkerij op afstand houden. Vervolgens ontmoet ze een man die wel onvoorwaardelijk van haar houdt en niet haar lichaam wil. Zelfs als ze hem op de proef stelt, zegt hij nee.

Alpha heeft niet dezelfde rauwe creativiteit als *Titane* en *Raw* in het verbeelden van trauma en transformatie, maar het is niettemin een sterke derde film over diezelfde pijn van opgroeien in een wereld die je dreigt te vermorzelen. *Alpha* is ook iets letterlijker autobiografisch dan de andere films: hij verbeeldt Ducournau's beleving van opgroeien in de beginjaren van de hiv/aids-epidemie. Wat je als kijker ziet en hoort, wordt in vrijwel elke scène bepaald door het perspectief van de dertienjarige Alpha, al zijn er ook een paar scènes vanuit het gezichtspunt van Alpha's moeder – het delen en doorgeven van ervaringen tussen generaties vrouwen is een impliciet element in de film.

Alpha woont bij haar moeder (gespeeld door Golshifteh Farahani), die als arts geconfronteerd wordt met een toestroom van patiënten met een onbekende dodelijke ziekte. Alpha heeft de dreigende dood al eerder van dichtbij gezien in de persoon van haar verlaafde oom Amin (een uitgemergelde Tahar Rahim), een jaar of negen, tien geleden, maar dat weet ze niet meer. Ze schrikt wanneer Amin plotseling weer in haar slaapkamer ligt. Maar afkicken of niet afkicken: het maakt allemaal niet meer uit. Amin begint te verstenen. Dat is wat er in Alpha's hoofd gebeurt met mensen die sterven aan aids. Eén besmette naald was genoeg.

Die verstenen kun je interpreteren als de dood gezien door de ogen van een kind, maar ook als een verbeelding van de ontmenselijking waar slachtoffers door homofobie en andere maatschappelijke angsten jarenlang mee te maken hadden.

Trauma en razernij wisselen elkaar af, zowel bij Alpha – die we ook als vijf- of zesjarige zien in flashbacks die illustreren hoe de geschiedenis met Amin zich blijft herhalen – als bij haar moeder, die gedesillusioneerd raakt omdat de medische wetenschap machteloos lijkt ten aanzien van deze situatie. Ze vertoont een soort regressie naar het magisch denken van haar moeder, Alpha's grootmoeder, die Amins ziekte toeschreef aan 'de rode storm'. Daarom begint en eindigt de film met een beeld van rood woestijnzand dat door de straten waait.

Door het kinderperspectief heeft *Alpha* niet de woede van Ducournau's eerdere films: Alpha heeft nog niet de kracht van Justine en Alex, die hun eigen koers kunnen bepalen. Deze derde film is kwetsbaarder en gehavender, omdat het over een crisis gaat waar mensen middenin zitten zonder dat ze er iets aan kunnen doen. Zoals je in een woestijn de zandstorm alleen maar kunt laten uitrazen.

Dwars door die storm blijven we Alpha volgen. Door een combinatie van het spel van de jonge acteur Mélissa Boros en Ducournau's regie voel je voortdurend een afstand tussen Alpha en de wereld. In haar korte leven heeft ze die wereld leren wantrouwen. Toch staat ze ervoor open: ook al is alles wankel, elke dag wordt ze sterker.

In haar Engelse les komt Edgar Allan Poe's *A Dream Within a Dream* voorbij. Een gedicht over afscheid en verlies, dat vraagt of de realiteit slechts een illusie is. De laatste regels van het gedicht "*Is all that we see or seem / But a dream within a dream?*" kun je in de film lezen als een harnas, een reflex van het lichaam dat zoveel verdriet niet kan verwerken. "Dus alles is nep?" vraagt Alpha aan haar docent. Want dat zou tenminste iets helpen.

ALPHA FRANKRIJK, 2025 | JULIA DUCOURNAU | MET
MÉLISSA BOROS, GOLSHIFTEH FARAHANI, TAHAR
RAHIM | 128 MINUTEN | DISTRIBUTIE O'BROTHER | TE
ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

ALPHA PAS OP, ZO LOOP JE DE MARMERZIEKTE OP

In *Alpha* probeert Julia Ducournau haar kenmerkende bodyhorror te gronden in concept. Maar een dubbele verhaalstructuur resulteert in een verwarrende spagaat tussen betekenisloosheid en overduidelijkheid.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

Een banale woordspeling luidt het verhaal in. “*Je crois que j’ai attrapé quelque chose*”, zegt een man. Inderdaad: hij opent zijn hand en er kruipt een lieveheersbeestje in. Maar hij heeft niet alleen een insect te pakken (*attrapé* als in “gevangen”), maar ook een via het bloed overdraagbare ziekte (*attrapé* als in “opgelopen”), die haar dragers langzaam verandert in marmere beelden – een stijlvolle variant op de aids-crisis.

Is het nog een allegorie te noemen als er alleen een esthetische laag over de werkelijkheid wordt gelegd, zonder dat dit tot nieuwe inzichten leidt? Het beeld van een ziekte die haar dragers in menselijke standbeelden verandert, broos en stijf, is raak. Maar wanneer dit beeld vervolgens alleen als visueel motief wordt ingezet, zonder dat er meer achter schuilgaat, blijft het een lege geste. Alsof de marmierziekte louter

een decorstuk is.

In haar derde speelfilm vraagt Julia Ducournau zich af wat er zou gebeuren als een aids-infectie zichtbaar was. Een interessante vraag, ware het niet dat de film in feite draait om de mogelijke infectie van de dertienjarige Alpha, die de ziekte wellicht heeft opgelopen door een vuile tattoo-naald. In een verhaal dat zo letterlijk is, voelt de ambiguïteit rondom haar infectie misplaatst. Uiteindelijk lijkt het ook niet echt uit te maken: de tests en resultaten zweven gronde-loos in het verhaal, zoals de mysterieuze rode wind rondom Alpha’s appartement duizenden zandkorrels blaast.

Al snel wordt duidelijk waarom. Want zelfs zonder besmetting is Alpha al gemerkt. Dan heb ik het niet alleen over haar bovenarm, waarop een grote getatoeëerde A prijkt, te diep gezet, haar huid rood en opgezwollen. Nee, Alpha wordt niet alleen getekend door die tatoeage of door de mogelijke infectie, maar vooral door het verleden. Ook dat wordt uitgespeeld. Er zijn twee tijdlijnen, heden en acht jaar geleden, die als een dubbele helix naast elkaar bewegen. Het voelt alsof er twee losse films langs elkaar lopen, die dan wel dezelfde thema’s behandelen, maar nooit echt integreren.

Het verleden is dan ook geen herinnering, maar een parallelle werkelijkheid, die elk moment schaduwen en reflecties werpt in de andere tijdlijn. De twee tijdlijnen draaien om elkaar heen. Soms schuren ze zo

dicht op elkaar dat ze elkaar haast raken. Gevoelens uit het verleden vervormen de werkelijkheid nu. Of, zoals de film het in een geforceerde verwijzing naar het gedicht van Edgar Allan Poe stelt, het is allemaal “een droom binnen een droom”.

De dood wist de herinneringen niet uit. Toen Alpha kind was stierf haar hond Flipper. Wanneer ze de deur van hun appartement opendoet, schrikt ze nog steeds, alsof Flipper elk moment op haar af kan springen. “Ik weet niet hoe ik ermee kan stoppen”, zegt ze in deze vroege sleutelscène. Haar moeder kijkt haar verbaasd aan: “Waarom zou je willen dat het stopt?” In dit korte moment ligt de hele film besloten: het onvermogen om los te laten, en de pijn die tegelijk een houvast vormt. Ducournau levert dit kernachtige inzicht onmiddellijk via verklarende dialoog – te expliciet voor het gevoelsmatige register waar de film op bouwt, alsof Ducournau voortdurend twijfelt of haar film wel op eigen kracht kan staan.

Het idee om rouw op deze manier te verbeelden is prachtig: de wens om verdriet levend te houden, het te voeden en opnieuw te beleven, alleen omdat het alternatief – vergeten en doorgaan – zoveel erger is. Toch voelt de uitvoering ongemakkelijk, het verhaal wankel. Scènes worden louter opgezet om een beeld te creëren. Bloed stroomt door water, het bevlekt een witte volleybal, het druppelt op een diavoorstelling. Al dat bloed vloeit prachtig. Maar het blijft los zand.

VANAF 28 AUGUSTUS IN DE BIOSCOOP

**'A HEARTFELT TALE
OF YOUTH AND DESIRE'**

THE GUARDIAN

**'EMBODIES THE BEST OF
BOTH DIRECTORS AND
BEAUTIFULLY MELTS
THEIR SENSIBILITIES'**

VARIETY

**'CALL ME BY YOUR NAME
OP EEN ZUID-FRANSE
BOUWWERF'**

DE MORGEN

QUINZAINE
DES CINÉASTES
CANNES 2025
OPENINGSFILM

enzo

EEN FILM VAN **LAURENT CANTET**
GEREGISSEERD DOOR **ROBIN CAMPILLO**

'Deeply moving'
El Mundo

**'A truthful,
meticulous and
even sensorial
drama'**
El Mundo

**'A story full
of love'**
Variety

S O R D A
(DEAF)
EEN FILM VAN EVA LIBERTAD

VANAF 25 SEPTEMBER IN DE BIOSCOOP

GABRIEL MASCARO

Het is nooit te laat om een droom na te jagen: dat is de portee van Gabriel Mascaro's vierde speelfilm, die je meevoert op een grillige reis door al even tegendraads in beeld gebrachte Amazonelandschappen. "Ik wilde de Amazone laten zien als een plek die complex is."

DOOR SASJA KOETSIER

"Sinds wanneer is oud worden een verdienste?", schampert Tereza als een paar ambtenaren haar bescheiden woning komen versieren met een erekrans. Het is met recht een twijfelachtige eer die haar ten deel valt: het bereiken van een gevorderde leeftijd betekent niet alleen dat ze nu voor allerlei zaken de toestemming van haar dochter nodig heeft, maar ook dat ze binnenkort verplicht zal verhuizen naar de 'Kolonie'. Door een verlaging van de leeftijdsgrens valt de 77-jarige Tereza eerder dan ze zelf kon voorzien in het bevolkingscohort dat de overheid beschouwt als een blok aan het been van de economie. Wat voor type oplossing de Kolonie daarvoor biedt? Niemand die zich dat schijnt af te vragen.

De verkiezing van Jair Bolsonaro en het dramatische verloop van de covid-pandemie in Brazilië gaven Gabriel Mascaro (*Neon Bull*, 2015; *Divino amor*, 2019) het idee om zijn film de vorm te geven van een dystopie, zo vertelde hij begin dit jaar op het filmfestival van Berlijn, waar *The Blue Trail* (*O último azul*) de Grote Juryprijs won. "Geen futuristische, hoogtechnologische wereld met vliegende auto's, maar een samenleving die onder invloed van een populistische overheid nieuwe culturele gedragingen ontwikkelt, zoals een buurtpatrouille en burgers die elkaar verklikken. Ik heb geprobeerd een regime te bedenken dat niet duidelijk links of rechts is; het keert zich tegen lichamen die niet productief zijn. In een kapitalistisch systeem is het oudere lichaam van zichzelf al dissident.

"Ouderen kwamen tijdens de pandemie bij de verdeling van zuurstof achteraan te staan. Het raakte me

dat het lichaam zo bepalend was voor wie prioriteit kreeg. Dat inspireerde me tot dit verhaal over mensen die in opstand komen, en weigeren te accepteren hoe de staat omgaat met leven."

Tot dit moment in haar leven heeft Tereza bij haar eigen wensen en behoeften nooit echt stilgestaan. Daarom wordt haar weigering om zich te laten afvoeren naar de Kolonie het begin van een hele nieuwe levensfase, waarin ze voor het eerst een droom na-jagt. Die droom brengt haar diep in het Amazonegebied.

SCHILDEREN

Dat de film zich ontvouwt als een reis met een licht magisch element is Mascaro's troef, want het geeft hem de kans om een reeks fantastische locaties aan elkaar te rijgen, waaronder een overwoekerd beeldenpark, een stortplaats van afgedankte autobanden en een drijvend gokpaleis. Dit is niet de ongerepte Amazone zoals we die meestal zien, maar een diepgaand door mensen geëxploiteerd landschap – iets waar de alligatorslachterij waar Tereza aan het begin van de film werkt al naar vooruitwijst.

"Een paar jaar geleden bezocht ik het filmfestival van Goa," vertelt Mascaro, "en daar zag ik een enorm casino op een boot. Door dat beeld begon ik na te denken over hoe ik de Amazone zou kunnen portretteren in deze film. Het is een gebied waar ik me diep mee verbonden voel omdat ik er als jonge maker heb gewerkt met inheemse gemeenschappen. Ik wilde het laten zien als een plek die complex is, waar de tegen-

strijdige krachten van natuur en industrialisatie, van mens en kapitaal, elkaar ontmoeten." Het vierkante beeldformaat, zo legt hij uit, staat ook in dienst van dat idee: "Ik focus niet op de schoonheid van het landschap, maar op de nabijheid van de lichamen."

Werken in de Amazone confronteerde de filmmaker ook met het feit dat het landschap hier voortdurend verandert. Een jaar voordat de film gedraaid zou worden had hij locaties gescout, maar een regen-seizoen later waren al die plekken weg, vertelt hij lachend. "Twee weken voor het begin van de shoot moest alles opnieuw worden bepaald."

Het zijn passende omstandigheden bij een film die draait om de mogelijkheid je leven te veranderen, zelfs op hoge leeftijd. Dat leerde Mascaro van zijn eigen grootmoeder, die op haar tachtigste nog leerde schilderen. "Ik realiseerde me dat we ouderen haast nooit zien als protagonist in een verhaal over zelfontdekking, een coming-of-age. Alsof we alleen jonge mensen toestaan om los te breken uit de structuur waarin ze tot dan toe hebben geleefd. Een rebellerende oudere als protagonist lijkt heel specifiek, maar uiteindelijk worden we allemaal ooit oud. Voor mij heeft de film een eenvoudige boodschap: over het recht om te dro- men, en om vrij te zijn."

THE BLUE TRAIL (O ÚLTIMO AZUL) BRAZILIË / MEXICO / CHILI / NEDERLAND, 2025 | REGIE GABRIEL MASCARO | MET DENISE WEINBERG, RODRIGO SANTORO, MIRIAM SOCCARRÁS | 86 MINUTEN | DISTRIBUTIE IMAGINE | TE ZIEN OP **Film by the Sea** EN VANAF 18 SEPTEMBER, OOK OP **picl.nl**

SEPIDEH FARSI OVER *PUT YOUR SOUL ON YOUR HAND AND WALK* 'ER IS EEN ENORME LEEGTE'

Gedurende een jaar onderhield Sepideh Farsi contact met fotojournalist Fatma Hassona, terwijl die de oorlog in Gaza documenteerde. Farsi's film is een eerbetoon aan haar toewijding en levenslust. "Ik probeer in de film zo oprecht mogelijk haar stem te laten klinken."

DOOR SASJA KOETSIER

De jonge Palestijnse fotograaf en dichter Fatma 'Fatem' Hassona had op 13 mei als genodigde in de zaal moeten zitten bij de opening van 's werelds meest prestigieuze filmfestival, Cannes. Reden: de documentaire die de Iraanse regisseur Sepideh Farsi over en met haar maakte, en die een paar dagen later in het zijprogramma ACID in première ging.

Haar stoel bleef leeg terwijl op het podium juryvoorzitter Juliette Binoche een eerbetoon aan haar bracht, waarbij ze citeerde uit een gedicht dat Hassona schreef: "de dood is door mij heen getrokken / de kogel heeft mij doorboord / en ik ben een engel geworden." Reden: de Israëlische aanslag die een einde maakte aan het leven van Hassona en zes van haar familieleden, een dag nadat de selectie van *Put Your Soul on Your Hand and Walk* door het festival bekend was gemaakt.

De film beslaat een periode van een klein jaar, waarin Farsi vanuit verschillende plekken in de wereld frequent videobelt met Hassona in Gaza-Stad. Ze kwamen in het voorjaar van 2024 online met elkaar in contact nadat de filmmaker tevergeefs had geprobeerd zelf Gaza binnen te komen om de gevolgen van Israël's militaire wraakcampagne na de Hamas-aanslagen van 7 oktober 2023 vast te leggen. In plaats daarvan wordt de 24-jarige fotojournalist haar ooggetuige en correspondent: haar foto's tonen de dagelijkse strijd om te overleven in het belegerde Gaza, en in videogesprekken brengt ze verslag uit van haar persoonlijke situatie. Naarmate het beleg voortduurt zien we de verwoesting om haar heen toenemen, horen we over vrienden en familieleden die door Israëlisch geweld om het leven zijn gekomen en merken we hoe het optimisme dat Hassona ondanks alles steeds weer opbrengt, onder invloed van uithongering af en toe begint te wankelen. Een epiloog toont het laatste gesprek dat Farsi met haar had, waarin ze haar het nieuws over de selectie van de film vertelt en haar uitnodigt om naar het festival te komen.

PRECISIEWAPEN

"Als ik sterf, wil ik een luide dood", had Hassona zelf op sociale media geschreven. "Een dood die de wereld zal horen, een impact die blijft, en een tijdloos beeld dat niet begraven kan worden in een tijd of plaats." Dat de film over haar het tot Cannes heeft geschopt, garandeert dat Hassona's dood zal resoneren voorbij de nieuwsbulletins. Tegelijk zou het kunnen zijn dat de publiciteit rond deze film haar fotojournalistieke werk extra onder de aandacht van het Israëlische leger bracht. Op de dag na de festivalopening publiceerde onderzoeksorganisatie Forensic Architecture een analyse van de bominslag in de woning van de familie Hassona, die aantoonde dat het om een gerichte aanslag met een precisiewapen ging. Sinds oktober 2023 zijn in Gaza al bijna 250 journalisten door Israëlische aanvallen gedood.

Activisme is Sepideh Farsi niet vreemd; als tiener bracht ze al eens acht maanden door in een Iraanse gevangenis. Sindsdien woont en werkt ze in Europa, maar in films als *Tehran Without Permission* (*Tehran bedoune mojavez*, 2009), *Red Rose* (2014) en *The Siren* (2023) is ze onverminderd kritisch op het Iraanse re-

gime. Het is te merken dat ze ook in Cannes gedreven wordt door een urgente en bloedserieuze missie: de dood van Fatma Hassona en het lot van de bevolking van Gaza zo luid mogelijk te laten klinken. Samen met vrienden heeft Farsi een tentoonstelling van Hassona's foto's georganiseerd in een van de chique hotels aan de Croisette, en nu staat ze in een reeks groepsinterviews zoveel mogelijk filmjournalisten te woord. Ze praat snel, gunt zichzelf nauwelijks adempauze, maar het gesprek zweeft ook voortdurend net boven de bedrukkende realiteit die er de reden van is. De dood van Fatma Hassona is op dat moment nog maar vier weken oud.

DROMEN VAN VRIJHEID

"Wat ik me herinner van Fatem is haar trots en haar toewijding aan de missie die ze had: om de oorlog te documenteren met haar fotografie. Dat was echt iets uitzonderlijks. Op de laatste dag dat we elkaar spraken was er precies een jaar verstreken sinds ons eerste contact. Ik vroeg haar: 'Wil je weg uit Gaza?', en ze antwoordde: 'Nee, ik kom naar het festival en dan ga ik terug'. Ze zei: 'Mijn Gaza heeft mij nodig en ik moet

‘Het afschuwelijke is: ik ben hier en ik ben machteloos. Ik doe wat ik kan, maar: we zijn in Cannes, we borrelen, we gaan naar huis.’

nú doen wat ik doe.’ Ze voelde dat echt heel sterk.”

“*Put your soul on your hand and walk*” is hoe Hassona in de film spreekt over de doodsverachting waarmee ze keer op keer de straat opgaat om het leven in Gaza-Stad vast te leggen. Farsi: “Ik probeer in de film zo dichtbij en zo oprecht mogelijk haar stem en haar boodschap te laten klinken, en hoe zij het

leven ervaart. Ze fascineerde mij, en ik denk dat die fascinatie wederzijds was, want het werd een jaar vol uitwisseling, een dagboek in verschillende vormen – audio, tekst, video.”

Op een bepaalde manier dwingt de film zijn publiek om ook deel te worden van die uitwisseling, want kijken vergt inspanning en volharding: de videoverbinding hapert, de beeldkwaliteit is slecht. En doordat Farsi bij het opnemen van hun videoconversaties ook haar eigen, steeds weer wisselende omgevingen toelaat in het beeldkader, wordt pijnlijk duidelijk hoezeer de werelden van de filmmaker en de fotograaf van elkaar verschillen. Hassona kan alleen maar dromen van het leven dat Farsi leidt en de vrijheid die zij heeft om te gaan en staan waar ze wil. Toch hebben de twee vrouwen een sterke connectie en zijn ze allebei telkens oprecht blij elkaar weer te zien.

“Het was mijn afspraak met mijzelf en met Fatem, dat zij zich zou openstellen naar mij en haar leven zou delen, en dat ik ook mijn leven zou delen”, vertelt Farsi. “En dat de kijker zich op datzelfde niveau bevindt, met twee verschillende ervaringen en gezichtspunten die met elkaar botsen – ook emotioneel.” Daarmee

is *Put Your Soul on Your Hand and Walk* niet alleen een film over Gaza, maar ook over een filmmaker die koppig probeert door te dringen in de realiteit van een vernietigingsoorlog waarvan het leed aan het oog van de wereld wordt onttrokken. En over de gevoelens van onmacht die dat oproept: wat kun je doen?

“Ik wilde mijn momenten van pijn, van bezorgdheid om haar laten zien, want veel mensen voelen zich zo. Ze maken zich zorgen om iemand die ze kennen of over het lot van Palestijnen in het algemeen; ze weten wat er aan de hand is, maar niet wat er op dit moment precies gebeurt.”

IMPRINT

De verslaggeving in de media is, naast Hassona’s foto’s en Farsi’s opnamen van hun videogesprekken, een derde laag in de film. “Ik film het nieuws al jaren, ook in mijn andere films gebruik ik mediabeelden. Ze hebben een temporaliteit, een koolstofdatering zou je kunnen zeggen, en dat vind ik interessant. Ik werd gegrepen door de grote verschillen in de nieuwsverslaggeving op verschillende kanalen, en hoe er op verschillende manieren over verschillende conflicten werd bericht. Dus hoeveel hebben we het over de oorlog in Oekraïne en hoeveel over Gaza, en op welke manier?

“Ik film het scherm niet plat, maar voeg er elementen aan toe terwijl ik aan het opnemen ben: ik zoom in, je ziet het zonlicht op het scherm vallen, de reflecties daarin. Dit is denk ik mijn manier om mijn imprint op het nieuws achter te laten.”

Ze heeft nieuwe projecten op stapel staan, uiteenlopend van een autobiografische animatie tot een opera over de Iraanse vrouwenbeweging. Maar: “Het is moeilijk om bij deze film weg te gaan, want de film en Fatem namen mij een heel jaar in beslag en ik was daar gelukkig mee – ik leefde echt met haar en met de film. Dus er is een enorme leegte. Ik heb nog steeds contact met Fatems moeder en haar beste vriendin. Gisteravond ontving ik foto’s van de twee kleine kinderen die je in de film ziet. Het meisje ziet er ondervoed uit, je ziet het in haar gezicht, het is verschrikkelijk.

“Het afschuwelijke is: ik ben hier en ik ben machteloos. Ik doe wat ik kan, maar: we zijn in Cannes, we borrelen, we gaan naar huis. Dat is waar ik het meest bang voor ben: dat na het festival het momentum wegvalt, en wat hebben we dan eigenlijk voor hen gedaan? Dit is al lang een zorg van mij, en ik weet niet precies hoe ik ermee om moet gaan.”

PUT YOUR SOUL ON YOUR HAND AND WALK FRANKRIJK/PALESTINA, 2025 | REGIE SEPIDEH FARSI | MET FATMA ‘FATEM’ HASSONA | 112 MINUTEN | DISTRIBUTIE IMAGINE | TE ZIEN OP **Film by the Sea** EN VANAF 4 SEPTEMBER, OOK VIA **pici.nl**

een vrouw als

m.o ni que

een film over en met
monique van de ven

met joes brauers

moondocs en ntr presenteren een film van claire pijman

'... Claire Pijman schetst
een gelaagd beeld van de
geliefde actrice
Monique van de Ven,
in een intrigerende mix van
documentaire en fictie'
EYE

FILM BY
THE SEA

BIOSCOOP
DAAGSE

vanaf 18 september
in de bioscoop

www.amstelfilm.nl

All we
imagine
as light

GEMIST IN
JE FILMHUIS?

Cine
MEMBER

Maakt van je thuis
een filmhuis

GA NAAR CINEMEMBER.NL
EN START JE PROEFPERIODE

FREEZE FRAME

Regisseur Shady El-Hamus (*De libi, Forever Rich, Crypto Boy*) brengt maandelijks een ode aan een bijzondere filmscène. Deze keer: de horror van *Get Out*.

PERMANENT BUITENSPEL

Deze zomer zag ik een film die ik jaren geleden al had moeten zien. De reden dat het zo lang duurde: ik haat horrorfilms. In mijn tienerjaren zag ik *The Ring*, *Final Destination* en *What Lies Beneath*, helaas allemaal in de bioscoop, simpelweg omdat ik toentertijd niet aan mezelf kon, of wilde, toegeven dat entertainment-horror niks voor mij is. Toen ik eindelijk oud genoeg was om dat wel te durven erkennen, heb ik het genre volledig afgezworen. En eerlijk gezegd dacht ik niet dat ik veel miste, want geen enkele horrorfilm had me tot dan toe intellectueel of cinematografisch uitgedaagd.

De laatste jaren werd ik tot mijn verbazing steeds vaker gewezen op bijzondere horrorfilms, mét inhoud. Toch bleef de drempel hoog – telkens als ik de kans had, koos ik toch voor iets anders. Zonde, want *Get Out* is een meesterwerk.

Regisseur Jordan Peele was tot dan toe vooral bekend als de ene helft van het Amerikaanse sketch comedy-duo Key & Peele. Dat hij debuteerde met een gelaagde, maatschappelijk scherpe film als *Get*

Out verraste bijna iedereen. Peele bezit een zeldzaam talent: hij koppelt een scherpe, kritische blik aan het vermogen om te entertainen. Zijn thema's worden vandaag de dag vaak achteloos weggezet als gezapig of overbekend – “Ja, we weten nu wel dat bepaalde groepen achtergesteld zijn” – maar door ze over de top te verbeelden en te verpakken in een genrefilm, maakt hij ze niet alleen vermakelijk, maar ook onontkoombaar invoelbaar.

Het verhaal is simpel: Chris, een zwarte jongen, gaat een weekend mee naar het landhuis van de witte ouders van zijn vriendin. “Weten ze dat ik zwart ben?”, vraagt hij nog. Zij lacht het weg. Maar natuurlijk blijkt zijn onrust terecht. Bij aankomst voelt Chris al snel dat er iets niet klopt. De zwarte huishouder en tuinman gedragen zich bijvoorbeeld vreemd – alsof ze er zijn, maar niet echt daadwerkelijk zijn. Tijdens een slapeloze nacht dwaalt hij door het huis en komt hij de moeder van zijn vriendin tegen, een psychotherapeut, die hem aanbiedt hem via haar zelf ontwikkelde hypnosetechniek te helpen

stoppen met roken.

Zonder te veel te willen verklappen (de film verdient een frisse blik), wordt Chris die avond gehypnotiseerd. Wat volgt is zijn afdaling naar *the sunken place* – een soort mentale gevangenis. Terwijl hij verstijfd in de stoel zit, tegenover zijn schoonmoeder, valt zijn ‘innerlijke zelf’ in slow motion achterover een diep zwart gat in. Boven zich ziet Chris nog flarden van de realiteit – hij is in paniek, schreeuwt zo hard als hij kan – maar hij zakt steeds dieper weg en niemand kan hem zien of horen. Zo staat hij uiteindelijk alleen in een eindeloze zwarte ruimte, ver weg van de realiteit, alsof hij permanent buitenspel is gezet: *the sunken place*, dus.

Je kan eindeloos veel analyses op dit beeld loslaten, maar wat mij vooral raakt is dat het op abstracte wijze overbrengt hoe het moet voelen om achtergesteld te zijn. Een zeer emotionele verbeelding van de absurde en beklemmende ervaring van leven in een verzonken ruimte, ver verwijderd van de rest van de wereld, met een onoverbrugbare afstand tot degenen die het systeem zo hebben ingericht dat jij daar maar blijft staan, omringd door zwart, volledig genegeerd. Die ervaring creëert Jordan Peele niet via een realistisch drama, maar via een absurde, zwart-komische thriller. Want dat is wat *Get Out* naar mijn mening vooral is. Met de filmische horror valt het, gelukkig voor mij, mee: er zijn nauwelijks schrik-effecten of bloederige scènes. Maar de horror waar de achtergestelden van onze wereld dagelijks mee moeten leven, is des te sterker aanwezig – en vele malen huiveringwekkender. Peele laat je niet alleen kijken naar onrecht, hij laat je voelen hoe het is om er middenin te zitten, zonder ook maar een sprankje hoop op een uitweg.

SHADY EL-HAMUS

MOSTRA INTERNAZIONALE
D'ARTE CINEMATOGRAFICA
LA BIENNALE DI VENEZIA 2024
OFFICIAL SELECTION 2024

tiff.
toronto
international
film festival
OFFICIAL SELECTION 2024

SSIFF
Sociedad Española
Festival de San Sebastián
International Film Festival
OFFICIAL SELECTION
Marques Award

EL JOCKEY

EEN FILM VAN
LUIS ORTEGA

**'AN INTOXICATING
CRIME DRAMEDY'**
- ROGEREBERT.COM

VANAF 11 SEPTEMBER IN DE BIOSCOOP

www.cherrypickersfilm.nl facebook.com/cherrypickersfilm

eye

Eye Filmmuseum

Photo Courtesy of Casper Sejersen

TILDA SWINTON

Ongoing

Exhibition,
Performances, Films,
Talks & Events
28 Sep 2025 – 8 Feb 2026

VRIENDENLOTERIJ

BLOCK
BUSTER
FONDS

VRIENDENLOTERIJ
het
cultuurfonds

VSBfonds.
VandenEnde
FOUNDATION

CHANEL

ONASSIS
STEGI

Bij het veertigjarige jubileum van animatiestudio Ghibli verschijnen tegelijkertijd twee documentaires over medeoprichter Miyazaki in de bioscoop. Over een gepijngd kunstenaar die pleit voor de natuur.

DOOR KEES DRIESSEN

MIYAZAKI: SPIRIT OF NATURE EN HAYAO MIYAZAKI AND THE HERON GIBLI'S STER BLIJFT RIJZENDE IN HET WESTEN

Wanneer zijn voor het laatst twee documentaires over dezelfde filmmaker tegelijkertijd uitgebracht in de Nederlandse bioscoop? Ik vermoed: nooit. Maar nu overkomt het de Japanse animatiegrootheid Hayao Miyazaki met *Miyazaki: Spirit of Nature* (2024) van de Franse Léo Favier en *Hayao Miyazaki and the Heron* (2024) van Japanner Kaku Arakawa.

De eerste behandelt Miyazaki's artistieke omgang met de Natuur-met-een-hoofdletter-N, de tweede gaat specifiek in op de motivaties achter *The Boy and the Heron* (2023), waarschijnlijk Miyazaki's laatste lange animatie (maar zeg nooit nooit).

Het eerbetoon van deze dubbele bioscooprelease past bij de immer groeiende reputatie van Miyazaki in het Westen en daarmee van de animatiestudio Ghibli, die hij samen met regisseur Isao Takahata (overleden in 2018) en producent Toshio Suzuki (nog altijd even energiek) oprichtte in 1985.

Miyazaki was in 2022 de eerste animatieregisseur ooit in de *Sight & Sound*-toplijst aller tijden (met *My Neighbor Totoro*, 1988, én Oscar- en Gouden Beerwinnaar *Spirited Away*, 2001), won in 2024 een tweede Oscar voor *The Boy and the Heron* en een ere-Palm in Cannes met Studio Ghibli, en belandde onlangs op plaats 9 in *The New York Times*' top-100 van de 21ste eeuw, opnieuw met *Spirited Away*.

DEERNISWEKKEND

Dat HBO Max (in de VS) en Netflix (daarbuiten) de Ghibli-catalogus vanaf 2020 streamend aanbieden, heeft hier vast mee te maken. Maar nu na Japan, waar Miyazaki al decennia op handen gedragen wordt, en de internationale anime-avant-garde ook het bredere westerse filmpubliek zijn en Takahata's levenswerk heeft omarmd, moeten we worden bijgespijkerd. En dus: deze documentaires.

Eerst een teleurstelling: Arakawa's *Hayao Miyazaki and the Heron* onthult niet tot in detail waar *The Boy*

and the Heron nu eigenlijk allemaal over gaat – dat mogen we zelf blijven uitpuzzelen. De documentaire richt zich vooral op de moeizame productieperiode. Traditiegetrouw begint Studio Ghibli al met animeren terwijl Miyazaki nog aan zijn storyboards werkt. Een waanzinnige methode, die uiteraard een enorme druk op Miyazaki's schouders legt: als hij niet verder kan, kan niemand verder.

Wanneer Miyazaki inderdaad vastloopt ("Ik zit klem in de wereld die ik zelf heb gemaakt"), vindt Arakawa hem zo deerniswekkend dat hij overweegt zijn camera neer te leggen. Maar nee, beveelt Miyazaki hem: doorgaan! Arakawa is dan ook zijn vaste documentarist, met titels als *Never-Ending Man: Hayao Miyazaki* (2016) en *10 Years with Hayao Miyazaki* (2019). "Maar hij heeft nog nooit een documentaire van mij gezien", vertelde Arakawa schouderophalend in Cannes, bij deze recentste première.

Zijn film benadrukt hoe *The Boy and the Heron* de relaties spiegelt van Miyazaki (als de jongen) met Takahata (als de schepper van een bovenaardse fantasiewereld) en Suzuki (als de gewiekste reiger die alles in beweging zet) en biedt daarmee vooral een persoonlijke blik op de relatief kleine, maar immens invloedrijke Studio Ghibli, waarvan ondertussen de ene na de andere oudere medewerker sterft – onder wie Takahata. "Zo gaat het in de herfst van het leven", zucht Miyazaki. "Mijn hemel, de lichamen stapelen zich op."

PACIFISME

Miyazaki: Spirit of Nature richt zich meer op de inhoud, via Miyazaki's ecologisch activisme en pacifisme. Favier heeft oog voor verschillen tussen Japan en het Westen, wat op zich begrijpelijk is: onderwerpen als shintoïsme en animisme verdienen uitleg voor wie er onbekend mee is. Toch zijn de Japanse betrokkenen die hij interviewt – onder wie Suzuki en Miyazaki's zoon Gorō – in hun specificiteit meestal interessanter

dan de meer algemene westerse cultuurvorsers, zoals antropoloog Philippe Descola en filosoof Timothy Morton.

Voor beginners biedt Favier een solide introductie, voor Ghibli-fans weinig nieuws. Voor beide groepen lijkt Arakawa's documentaire me boeiender. Ook wie niet alle Ghibli-details kan plaatsen, moge geraakt worden door het zwoegen van een kunstenaar op leeftijd. De (nog ongemaakte) documentaire over Miyazaki die ik echter het liefst zou zien, is een montage van elke opname ooit gemaakt terwijl hij zit te schetsen en schilderen – beide documentaires bieden hiervan voorbeelden. Want van deze meester op de vingers kijken, krijg ik nooit genoeg.

MIYAZAKI: SPIRIT OF NATURE (MIYAZAKI: L'ESPRIT DE LA NATURE) FRANKRIJK, 2024 | REGIE LÉO FAVIER | MET TOSHIO SUZUKI, GORŌ MIYAZAKI, HIROMASA YONEBAYASHI | 83 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN OP **Film by the Sea** EN VANAF 18 SEPTEMBER

HAYAO MIYAZAKI AND THE HERON (MIYAZAKI HAYAO TO AOSAGI TO... "KIMITACHI WA DŌ IKIRU KA" E NO MICHU) JAPAN, 2024 | REGIE KAKU ARAKAWA | MET HAYAO MIYAZAKI, TOSHIO SUZUKI, TAKESHI HONDA | 120 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN OP **Film by the Sea** VANAF 18 SEPTEMBER

OOK MIYAZAKI'S **PRINCESS MONONOKE** EN ISAO TAKAHATA'S **GRAVE OF THE FIREFLIES** DRAAIEN OPNIEUW IN DE BIOSCOPEN. DAARNAAST ZIJN ER GIBLI-RETROSPECTIEVEN OP **Film by the Sea** IN VLISSINGEN (7 FILMS, 12 T/M 21 SEPTEMBER) EN IN FILMHUIS LUMEN IN DELFT (AL SINDS JUNI), LAB111 IN AMSTERDAM (13 FILMS, VANAF 28 AUGUSTUS) EN FILMHUIS DEN HAAG (14 FILMS, VANAF 3 OKTOBER).

LEES ONZE RECENSIES EN MEER OP
filmkrant.nl/ghibli

NAJIBA NOORI OVER WRITING HAWA

In het op het IDFA met de Fipresci-prijs bekroonde *Writing Hawa* portretteert de Afghaanse filmmaker Najiba Noori haar moeder tijdens de machtsovername van de Taliban in Kaboel. “Ik leerde door haar te filmen een stuk meer over haar leven.”

DOOR OMAR LARABI

‘MIJN BAND MET MIJN MOEDER HEEFT KENNELIJK IETS UNIVERSEELS’

“Een paspoort, laptop, camera, Hazara-jurk en twee harde schijven met beeldmateriaal.” Mijmerend somt filmmaker Najiba Noori (1995) in de voice-over van *Writing Hawa* op wat ze in haar rugzak stopt, als ze in 2021, een jaar nadat Amerikaanse troepen Afghanistan hebben verlaten, halsoverkop vlucht naar Frankrijk. Ze heeft slechts vijf minuten om de knoop door te hakken: Taliban-soldaten naderen Kaboel. Noori werkt op dat moment al enige tijd als journalist voor verschillende Franse persbureaus en realiseert zich dat haar veiligheid in het geding is. Ze laat noodgedwongen haar familie achter.

Twee jaar daarvoor, in 2019, was Noori begonnen met het filmen van haar moeder Hawa, die behoort tot de Hazara, een minderheid die door de Taliban wordt onderdrukt. Noori's leven als onafhankelijke vrouw met een carrière is waar haar moeder haar hele jeugd van droomde, maar Hawa werd als dertienjarige gedwongen te trouwen met een dertig jaar oudere man, met wie ze zes kinderen kreeg, onder wie Najiba en haar broer Rasul, coregisseur van de film. Een sta-

biele toekomst voor haar kinderen zeker stellen was altijd Hawa's doel; in *Writing Hawa* is te zien hoe ze op haar tweeënvijftigste eindelijk voor zichzelf kiest. Hawa begint met leren lezen en schrijven en opent een bedrijfje waarmee ze haar borduurwerken wil verkopen.

Dit alles gaat niet zonder slag of stoot. Hawa's zoons ontfemen zich over haar zwaar demente echtgenoot, die vindt dat hij door zijn ondernemende vrouw in de steek wordt gelaten. Ook trekt Noori's twaalfjarige nichtje Zahra, die lijdt onder een gewelddadige vader, tijdelijk bij de familie in. En als de Taliban zijn rentree maakt in Kaboel, verdwijnen Hawa's dromen als sneeuw voor de zon. Wanneer Noori vlucht, neemt haar broer Rasul haar rol over als regisseur.

Tijdens een videogesprek vertelt de jonge filmmaker over de pijnlijke ironie in haar film. Terwijl haar moeder naarstig werkt aan haar educatie, wordt jonge vrouwen in Afghanistan de toegang tot het onderwijs ontnomen.

“Het is dankzij mijn moeder dat ik een opleiding

kon volgen en carrière kon maken in de journalistiek. Ik wilde met deze film stilstaan bij de offers die zij heeft gebracht. In de hoop dat de kinderen van de nieuwe generatie niet hetzelfde lot te wachten staat. In het begin focuste ik me met mijn filmwerk vooral op het verhaal van mijn moeder. Maar gaandeweg, ingegeven door de politieke veranderingen en de vredesdeal tussen de Taliban en de Verenigde Staten, kwam ik erachter dat de film ook over mij gaat en over mijn generatie van onafhankelijke vrouwen. En ook over mijn nichtje en haar generatie, die geen toegang tot middelbaar onderwijs hebben. Het lijkt er spijtig genoeg op dat de geschiedenis zich herhaalt.”

De documentaire begint als een portret van je moeder, maar zoomt uit naar de algemene politieke situatie in Afghanistan. “Mijn eerste insteek was inderdaad het verbeelden van een persoonlijk verhaal. Pas tijdens het montageproces dienden zich de contouren aan van hoe de film er uiteindelijk uit zou zien. Ik wist voor de montage natuurlijk dat ik verschillende verhalen had

NAJIBA NOORI

verzameld, zoals dat van mijn nichtje Zahra. Ik was alleen zelf nog geen onderdeel van de vertelling. Mijn aandeel hebben we dus in de vorm van de voice-over toegevoegd. Ik vind het trouwens ook belangrijk om te benadrukken dat dit verhaal wordt verteld door Afghanen. Het is te vaak gebeurd dat buitenlanders hier komen en hun ervaringen omvormen tot verhalen die niet kloppen.”

Hoe was het om jezelf in de montage als voice-over toe te voegen? Het geeft de film iets poëtisch. “Ik had geluk met mijn editor, Afshaneh Salari. Voordat ik aan de montage begon vroeg ik aan mijn producent om een

‘Dit verhaal wordt verteld door Afghanen. Het is te vaak gebeurd dat buitenlanders hier komen en hun ervaringen omvormen tot verhalen die niet kloppen.’

editor die mijn taal spreekt en mijn regio kent. Salari, die Iraans is en in Parijs woont, hielp me om mijn personage te ontwikkelen. Hoewel ik eerst niet gecharmeerd was van mijn stem, zag ik uiteindelijk de meerwaarde van de voice-over in.”

In een eerder interview merkte je op dat jij en je broer dezelfde ‘blik’ hebben als het gaat om het filmen van jullie moeder. In de film brengen jullie Hawa op dezelfde wonderlijke, liefdevolle manier in beeld. “Toen ik in 2019 begon met filmen, was mijn broer verantwoordelijk voor het geluid. Hij wist dus wel waar ik mee bezig was. Hij leerde ook filmen en bekeek soms de opnames met mij. Toen ik in Frankrijk belandde probeerde ik hem via urenlange telefoongesprekken een beetje te sturen, op basis van het beeldmateriaal dat ik binnenkreeg. Ik vreesde eerst dat de editor niet uit de voeten zou kunnen met Rasuls bijdragen, maar uiteindelijk leek zijn werk erg op dat van mij.”

Je voelt in de film ook voortdurend dat het kinderen zijn die hun moeder filmen. Daar kleeft iets universeels aan, over hoe we als kinderen onze moeders zien. “Dat is iets wat voornamelijk vrouwen me weleens vertellen na vertoningen van mijn film. Mijn band met mijn moeder heeft kennelijk iets universeels. Dan zegt een bezoeker zoiets als: ‘Dit lijkt wel het verhaal van mijn moeder.’ Terwijl die persoon is opgegroeid in een Europees land.”

Kreeg je door het maken van de film ook een betere band met je moeder? “Ja, vooral door naar haar verhalen te luisteren. De aanwezigheid van de camera leidde ertoe dat we meer met elkaar begonnen te delen. We spraken over onze ervaringen en droomden over de toekomst. Maar het was voor mij vooral een kwestie van luisteren. Als ik haar filmde, was ze zich niet eens bewust van de camera. Er ontstond een soort onuitgesproken vertrouwen tussen ons. Ik leerde door haar te filmen een stuk meer over haar leven. Voor mijn generatie is het onmogelijk om met iemand samen te leven van wie je niet houdt. Mijn moeder werd ooit verliefd op haar neef, en heeft de ware liefde dus wel gevoeld. Die liefde werd veertig jaar lang niet beantwoord. Dat hoorde ik voor het eerst toen ik haar filmde.”

Eigenlijk gaat de film ook over dromen. Je moeder woont nu in Frankrijk en leert Frans lezen en schrijven. Heeft ze nu misschien de tijd om haar dromen na te jagen? “Ze had een verschrikkelijke jeugd en was slechts een kind toen ze moest trouwen. Jarenlang dacht ze aan de jeugd die ze had willen hebben. En nu wil ze dat ervaren. Ik ga haar daarbij helpen. Want ze heeft zoveel voor ons gedaan.”

WRITING HAWA AFGHANISTAN/NEDERLAND/
QATAR/FRANKRIJK, 2024 | REGIE NAJIBA NOORI | 84
MINUTEN | DISTRIBUTIE DOCUMENTARY COLLECTIVE |
TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER

HET NIEUWE KIJKEN

Stills stelen

COLUMN | Ebele Wybenga over wat hem opvalt op het kruisvlak van cinema en beeldcultuur.

Sinds ik m’n eerste schreden aan het zetten ben in de ontwikkeling van films en vooral series, doe ik de ene na de andere ontdekking. Het bestaan van een ‘showbijbel’ bijvoorbeeld. Dit is een boekwerk dat de toon en sfeer van een serie bepaalt, als inspiratie voor iedereen die bij de productie betrokken is. Met impressies van de locaties, de kostuums, de cinematografische visie van de regisseur, de quirks van de personages, typerende details van tijdgeest en subcultuur.

Het lastige aan zo’n showbijbel is dat je iets wil laten zien wat nog niet bestaat. In die zin is een showbijbel een mega-moodboard van bestaande plaatjes die een nieuwe context krijgen.

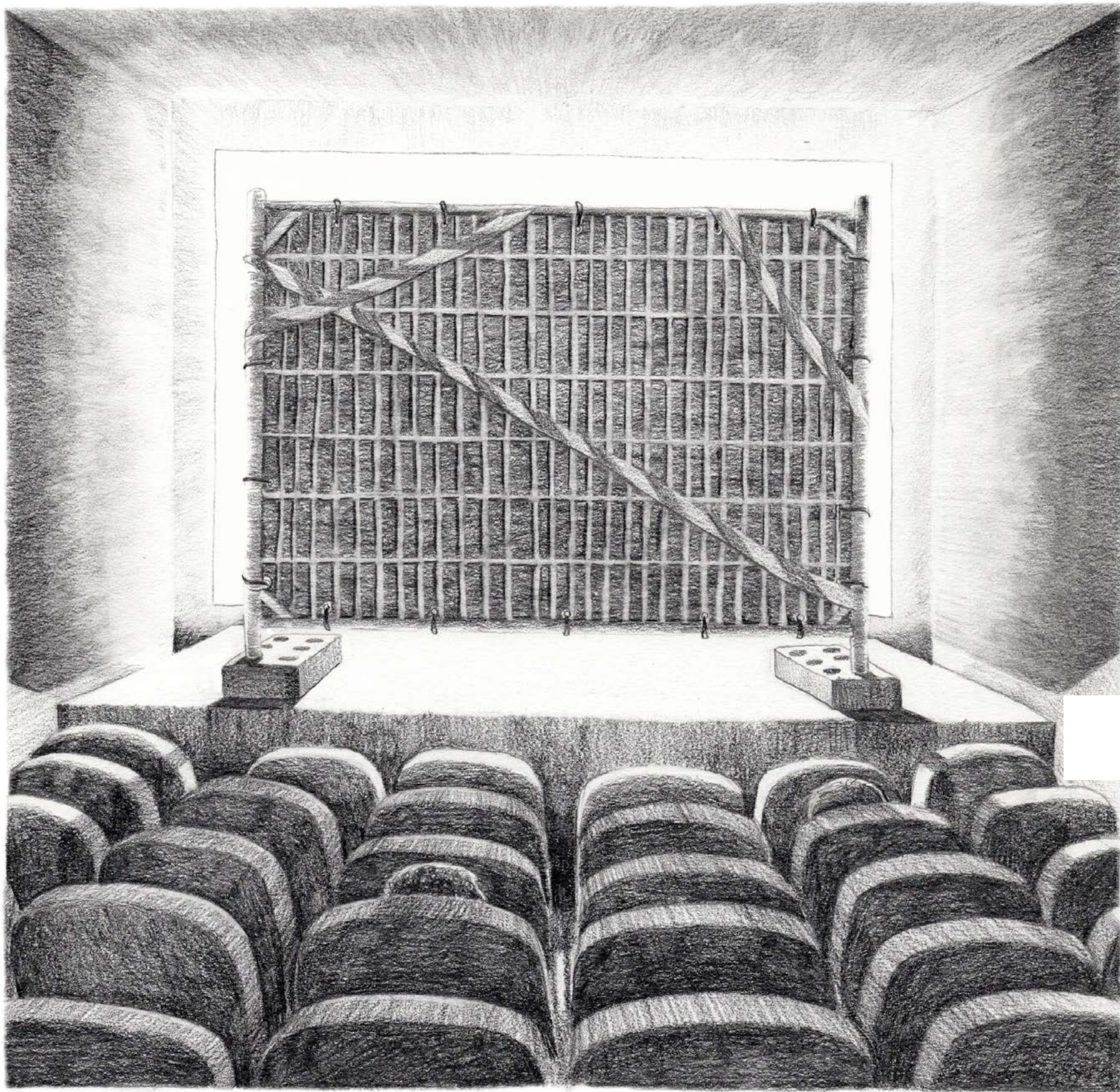
Waar haal je die afbeeldingen vandaan? Er blijkt een heel scala aan online databanken te bestaan met stilstaande beelden in hoge kwaliteit uit films, series, commercials en videoclips. *Flim* (expres verkeerd gespeld) heeft bijvoorbeeld meer dan een miljoen stills om te doorzoeken. Dit is andere koek dan Google afbeeldingen of een typische stockfoto-beeldbank omdat elk shot van een filmmaker komt. Je hebt ook nog *Filmgrab*, *ShotDeck*, *ShotCafé*, *Filmvibes* en *Frame set* om in te grasduinen. De platforms lopen uiteen in gebruiksvriendelijkheid, meestal kun je naast op onderwerp of een specifieke film of regisseur ook zoeken op kleuren, sferen, stijlen en tijdstippen. *Flim* komt binnenkort met AI-functies zoals het creatief combineren van twee stills in een volkomen nieuw beeld en ‘text to mood’, waarbij het systeem passende beelden bij je beschrijving uitzoekt.

Het vage aan al deze beeldbanken is dat ze niet de rechten bezitten op het beeld. Hun business is gebaseerd op *fair use* van auteursrechtelijk beschermd materiaal. Zelfs als je betaalt voor hun service mag je de beelden alleen gebruiken voor “non-commercial reference and educational purposes”. Een grijs gebied. De stills vinden hun weg naar treatments, moodboards, pitch decks en showbijbels die gemaakt worden voor een klein professioneel publiek.

Toen ik de platforms net ontdekt had, stelde ik me voor nooit meer clichématige stockbeelden te hoeven gebruiken in een presentatie. Het mooiste is natuurlijk wanneer uit verschillende bronnen een nieuw, samenhangend geheel ontstaat. Als je gezichten van bekende acteurs en iconische scènes uit de filmgeschiedenis vermijsd, ontstaat er eerder iets oorspronkelijks. Niet lenen uit *Fight Club* of wat dan ook van Kubrick dus. Ga liever voor dat ene *golden hour* shot uit een Australische commercial en een close-up uit een vergeten Aziatische thriller.

EBELE WYBENGA

CINEMA ONDER VUUR OVER DE STAAT VAN DE ARMEENSESE CINEMA

De fluwelen revolutie van 2018 bracht verandering in veel Armeense sectoren, inclusief de filmindustrie. Onder directeur Shushanik Mirzakhanyan veranderde er veel bij het National Cinema Center of Armenia (NCCA), de belangrijkste bron voor filmfinanciering. Er kwam meer inspraak en invloed voor filmprofessionals zelf. Het nieuwe beleid ging in 2019 in en snel daarna ontvingen de eerste projecten financiering via de nieuwe regelingen.

Hoewel covid en de oorlog in Nagorno-Karabach in 2020 direct weer een verlaging van het budget veroorzaakten (pas in 2022 kwam het terug op het oude niveau van 900 duizend euro per jaar), gaf het nieuwe beleid een positieve impuls aan de filmindustrie. Armeense films vonden hun weg naar internationale festivals, en – misschien wel belangrijker – er kwamen meer internationale coproducties. Zo was *Aurora's Sunrise* (Inna Sahakyan, 2022) de eerste Armeense film die financiering ontving via Eurimages.

Het was een direct gevolg van het transparante beleid van het NCCA, een scherp contrast met de verhalen over corruptie en voortrekkerij die het instituut al sinds de Sovjet-tijden aankleefden. De hervormingen gaven vertrouwen aan een nieuwe generatie lokale filmmakers die dankzij het fundament van een betrouwbaar instituut Europese coproducten aan hun projecten wisten te verbinden. Diverse festivals en andere initiatieven versnelden dit proces, zoals het industrieplatform GAIFF Pro op het Golden Apricot Film Festival en het op de regio gerichte festival Eurasia.DOC.

GEEN OVERLEG

Wat nog ontbrak was specifieke wetgeving voor de Armeense filmsector. Bij gebrek daaraan bleef het bijvoorbeeld onmogelijk om aan te sluiten bij het MEDIA-programma van Creatief Europa, terwijl deelname daaraan allerlei financiële deuren zou kunnen openen voor filmproducenten.

Aan zo'n wet werd gewerkt. Nadat meerdere werkgroepen maandenlang in nauwe samenspraak met filmprofessionals hadden gewerkt, lag er een wetsvoorstel bij het Armeense parlement. Een van de belangrijkste beoogde hervormingen daarin is het ontbinden van het NCCA, dat wordt vervangen door het nieuwe National Cinema Fund of Armenia (NCFA), dat het ondersteunen en ontwikkelen van de nationale filmindustrie als primair doel moet krijgen.

Maar tot veler verbazing kwam de regering onlangs met een aangepast wetsvoorstel, met wijzigingen waarover met niemand in de filmindustrie vooraf was overlegd. Dat is niet vreemd als je ziet welke wijzigingen er worden voorgesteld, want die vormen een zware bedreiging voor de autonomie van filmmakers.

In plaats van "ondersteunen" krijgt het fonds (dat wil zeggen: de staat) in het gewijzigde voorstel de rol van producent en rechthebbende. De revisie om-

Welke krachten bedreigen de vrijheid van filmmakers? *Filmkrant* verzamelt in een serie internationale bijdragen hoe politieke en economische krachten inwerken op de nationale filmwereld. Deze maand: Armenië, waar een nieuw wetsvoorstel Sovjet-tijden in herinnering roept.

DOOR SONA KARAPOGHOSYAN
VERTALING JOOST BROEREN-HUITENGA
ILLUSTRATIE STERRE MEIJERINK

schrijft het als volgt: "Het nationaal orgaan verwerft de rechten over de films die het financiert, en kan ook zelf activiteiten ontplooiën in de filmproductie, zowel onafhankelijk als via andere economische entiteiten waarin het aandeelhouder is of anderszins een bepalende invloed op het beleid heeft."

In een verantwoording voor de wijzigingen in het wetsvoorstel gaf de regering nadere toelichting: "Het eerdere wetsvoorstel ontnemt het nationale instituut de kans om actief deel te nemen in de productie en beperkt haar rol tot enkel ondersteunen. Daarmee wordt de slagkracht van het instituut beperkt en het bemoeilijkt bovendien het doorvoeren van langetermijnstrategieën. De beoogde wijzigingen geven het instituut de middelen om deel te nemen aan het productieproces, te investeren, rechten te verwerven, en winst te verdelen met het oog op verdere financiering."

Oftewel: als de wijzigingen worden geaccepteerd wordt het NCFA de nationale beleidsmaker, de enige bron van publieke financiering, een actieve filmproducent, rechthebbende voor alle geproduceerde films en winstverdelers – en daarmee een enorme speler op de commerciële markt.

DIRECTE BEDREIGING

Het is bepaald geen nieuwe strategie: in feite weer spiegelt dit voorstel hoe het nationale instituut Hayfilm (ook bekend als Armenfilm) in de Sovjet-tijd opereerde, en ook opvolger NCCA nog lang daarna – tot het roer in 2018 werd omgegooid. Decennialang tierde omkoperij en corruptie welig onder dat beleid, terwijl er maar mondjesmaat films werden geproduceerd.

De Armeense cinema ligt dus daadwerkelijk onder vuur. Het gewijzigde wetsvoorstel is een directe bedreiging voor de filmindustrie. Allereerst omdat het meerdere internationale overeenkomsten schendt waar Armenië zich aan heeft gecommitteerd, zoals het Audiovisual Media Services Directive van de EU, meerdere UNESCO-overeenkomsten en de Convention on Cinematographic Co-Production van de Raad van Europa. Als het wetsvoorstel in de huidige vorm wordt aangenomen, gaat de deur naar Europees geld via bijvoorbeeld Eurimages en Creative Europe direct op slot, aangezien die instituten enkel financiering verstrekken aan producties die onafhankelijk van enige politieke invloed worden gemaakt. Ook Armeense producenten die onafhankelijk van het NCFA werken zullen er niet meer aan kunnen kloppen, aangezien steun vanuit het nationale bestel een kern-eis is voor deelname aan Europese coproducties.

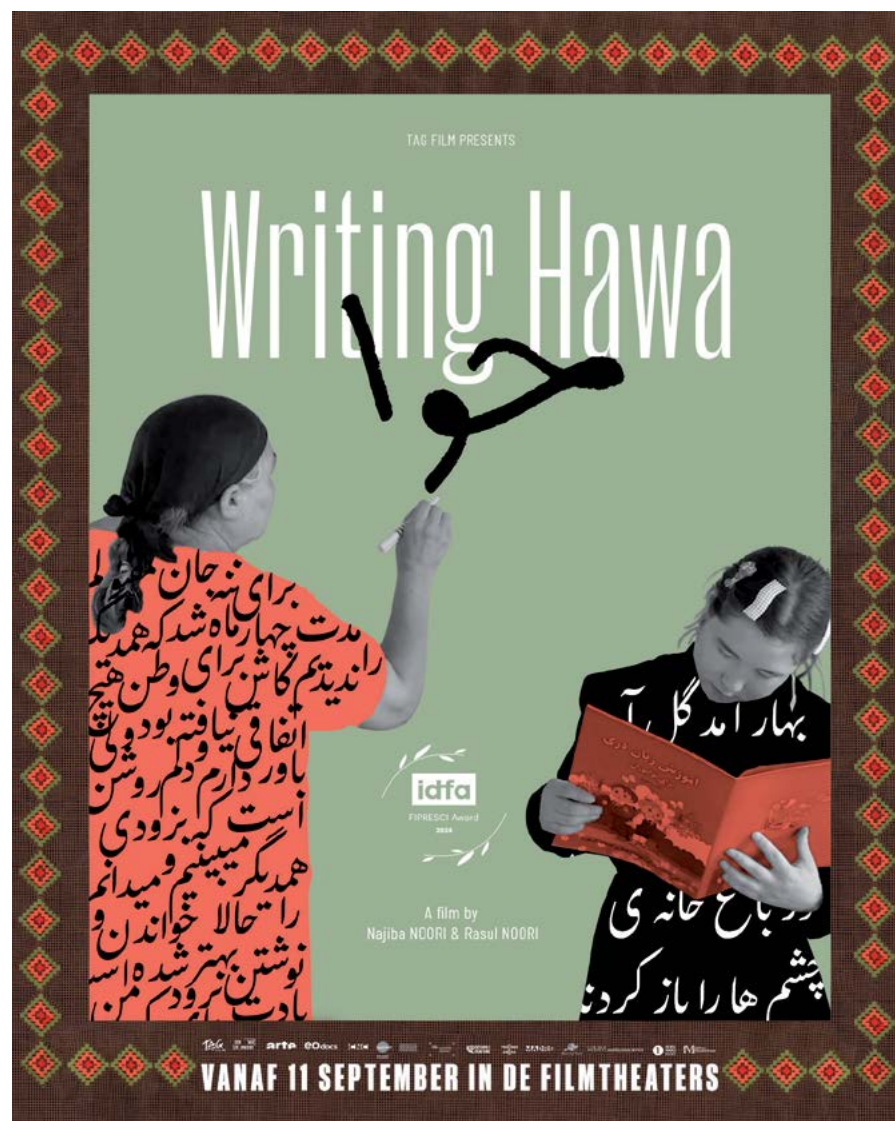
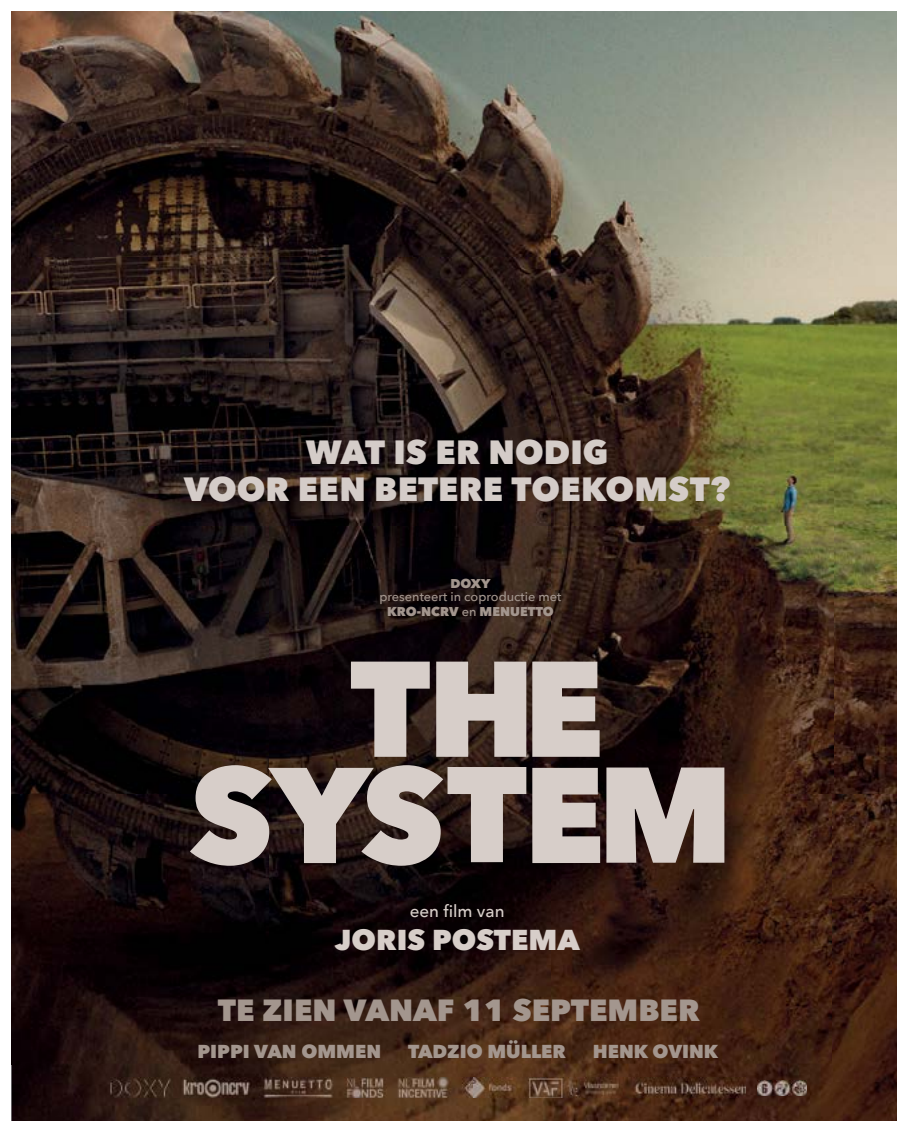
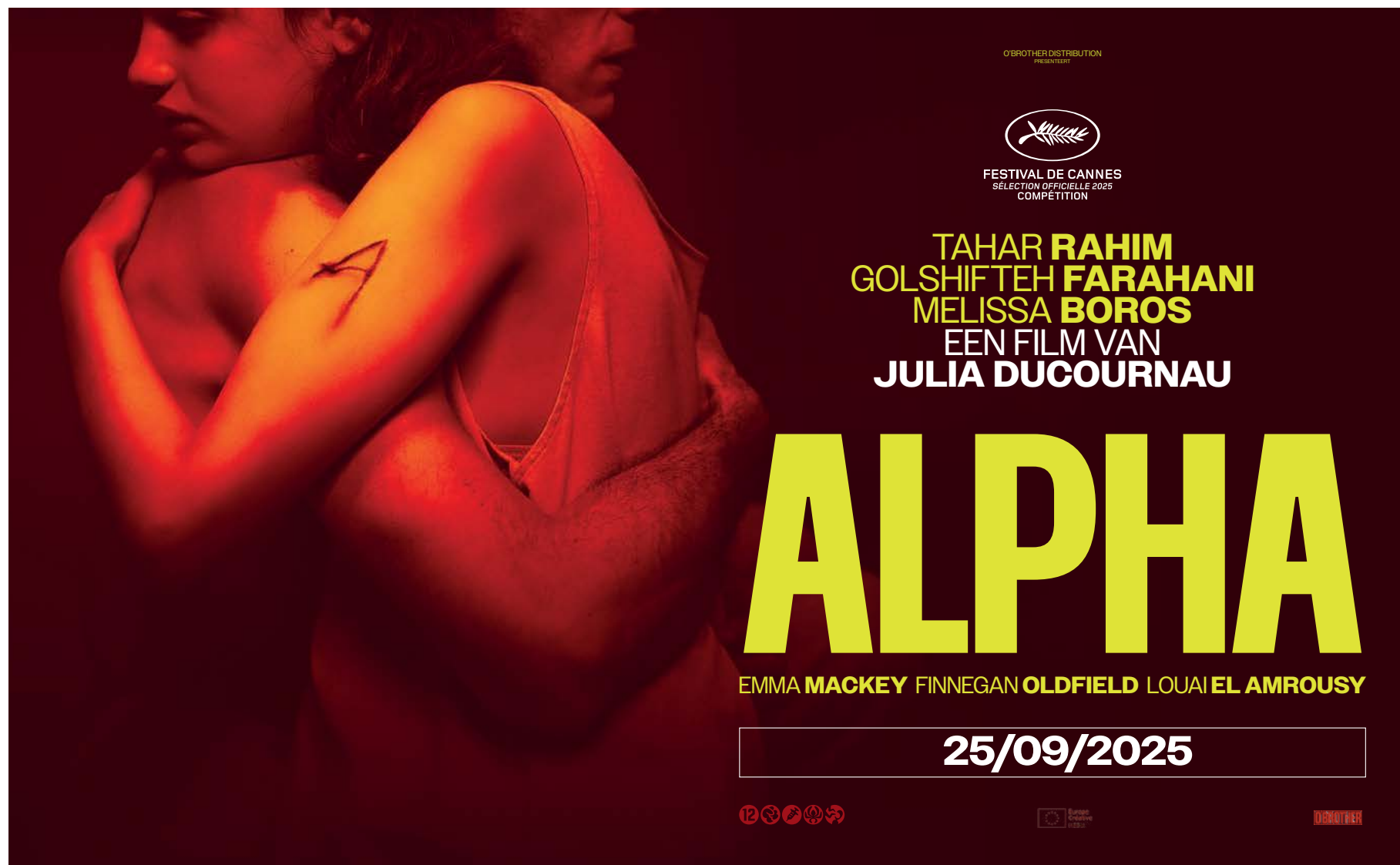
Daarnaast nodigt de nieuwe wet uit tot overheids-censuur en corruptie en creëert het overduidelijke belangenverstrengeling: door van een publiek fonds een marktspeler te maken, verschuift de prioriteit van culturele ontwikkeling naar winst. Al met al zet de wet de hele filmindustrie op losse schroeven.

De filmwereld heeft zich verenigd in het gevecht tegen deze onzinnige onderneming, maar het lijkt erop dat het spel niet eerlijk gespeeld wordt. Enkele weken geleden werden de wijzigingen gepubliceerd op een digitaal platform waar filmprofessionals voor of tegen het voorstel konden stemmen. In de commentaren verschenen dertig zeer gedetailleerde, kritische reacties waarin filmwerkers de negatieve gevolgen van het voorstel uiteenzetten. Niemand sprak zich uit vóór de wet. En toch schoot de teller van de voorstemmen in de laatste momenten dat gestemd kon worden omhoog naar 175, tegenover de 112 stemmen tegen. Velen in de filmindustrie vragen zich af waar deze "spooksteun" vandaan komt.

De regering hult zich in stilzwijgen; er wordt niet gereageerd op de vele e-mails vanuit de industrie met vragen over de gang van zaken. Intussen heeft de directie van het NCFA een werkgroep uitgenodigd om de voorgestelde wijzigingen eindelijk inhoudelijk te bespreken. Er is een eerste bijeenkomst geweest, waarover niets naar buiten is gebracht.

Een tweede ronde gesprekken wordt nu voorbereid – we kunnen enkel hopen op een echt gesprek en meer transparantie. **fk**

Sona Karapoghossyan is een filmcriticus en curator uit Jerevan en medeoprichter van GAIFF Pro, de industry-tak van het Golden Apricot Film Festival. Ze schrijft voor diverse Armeense en internationale publicaties. Dit artikel is mede gebaseerd op analyses en bronnen van het Armenian Unified Film Platform.

ROBIN CAMPILLO OVER ENZO 'HET BLIJFT VOOR ALTIJD LAURENT CANTETS PROJECT'

Na het overlijden van de geliefde Franse filmmaker Laurent Cantet, maakte collega Robin Campillo dit tedere coming-of-age-drama af, over een stuurloze tiener die zijn plek in de wereld zoekt. "Deze film had ik in mijn eentje nooit gemaakt."

DOOR HUGO EMMERZAEL

"Het slotstuk van een lange vriendschap", zo blikte de Franse regisseur Robin Campillo terug op *Enzo*, een film die Laurent Cantet (1961-2024) schreef maar niet kon afronden voor zijn overlijden. Campillo, regisseur van *120 BPM* (2017) en *Les revenants* (2004), monteerde zes van Cantets films en schreef mee aan het scenario van onder andere *L'atelier* (2017) en *Entre les murs* (2008). Hij stond zijn compagnon bij tijdens het schrijfproces van *Enzo* en maakte de film in zijn eentje af. In interviews beschrijft hij *Enzo* stevast als een film van Laurent Cantet, en toch zie je ook de signatuur van Campillo in dit tedere coming-of-age-drama over een stuurloze tienerjongen die valt voor Vlad, een Oekraïense arbeider die zijn door oorlog verscheurde thuisland is ontvlucht.

Enzo gaat over de onzekerheden die komen kijken bij de puberteit. Putte je uit je eigen tienerjaren voor dit verhaal?

"Als tiener deed ik vooral aan sport om in de buurt te kunnen zijn van andere halfnaakte jongens. Ik herinner me ook hoe ik 's nachts in bed lag en luisterde naar het geluid van voorbijrijdende auto's en vrachtwagens. Ik droomde ervan om te ontsnappen, om mee te worden genomen door een jongen in een truck – een romantische escapade, eentje waarin we aan het einde van de tocht samen een horizon zouden vinden. Die fantasie om met mijn familie te breken zie je terug in *Enzo*."

Enzo is stuurloos. Waar komt die chaos in hem vandaan?

"Die chaos zit in elke tiener. Al helemaal in Frankrijk, waar we te vroeg te veel van ze verwachten. Ik vind dat verschrikkelijk, want jongeren hebben daardoor geen gevoel van vrijheid. Er is een zin van Borges waar ik van hou: 'Er is geen erger doolhof, dan een doolhof in een rechte lijn.' Dat is precies wat wij onze jongeren opleggen. We hadden een minister van Onderwijs in Frankrijk die zei dat je al op de basisschool kunt kiezen wat je later wilt worden. Dat slaat natuurlijk nergens op. Als je aan kinderen vraagt wat ze willen worden als ze groot zijn, is het antwoord astronaut of president. Mijn punt is: je hebt een chaotische periode in je leven nodig om uit te zoeken wie je echt bent. Ik was, net als Enzo, een enorm warhoofd toen ik tiener was. Alleen zijn verlangens geven structuur aan zijn leven. Hij wil de nacht door zich heen laten razen."

In hoeverre voelt dit eigenlijk als jouw film, ten opzichte van Cantet? Had je twijfels over in hoeverre je eigenaarschap moest nemen? "Toen Laurent in het ziekenhuis

lag, aan het einde van zijn leven, hebben we daar veel over gesproken. Ik zei tegen hem: 'Ik weet niet wat het betekent om een film op jouw manier te maken. Ik weet niet eens hoe ik een film op mijn eigen manier maak.' Stijl is geen recept dat je lukraak toepast; het is iets ongrijpbaars. Dus ik zei: 'Ik ga de film gewoon maken.' En Laurent wist dat ik zijn project niet zou verraden, want het blijft voor altijd zijn project. Deze film had ik in mijn eentje nooit gemaakt."

"Ik wilde dat *Enzo* zou stralen met licht en zonneschijn. Na het overlijden van Laurent hadden we dat licht ook echt nodig. Ik denk dat hij de locatie van de film heel bewust had gekozen. Hij verbleef daar elk jaar. Het was een plek waar wij vroeger ook samen kwamen. Het gesteente is daar erg donker en het licht is heel fel. Het levert een immens contrast op. Laurent had dat contrast ook in zich, en daarin waren we sterk verbonden. We konden praten over zware onderwerpen – verdrietige, zelfs wanhopige zaken – maar altijd op een lichte en luchtige manier. Met een bepaalde zachtheid, en dat zie je terug in zijn films, altijd zonder oordeel over de personages."

Ik ben benieuwd naar het personage Vlad. Het feit dat hij uit Oekraïne komt impliceert een politieke dimensie. "Dit is geen film over Oekraïne. Het is een film over een tiener die er lustig op los fantaseert, ook over hoe het zou zijn om in Oekraïne te vechten. Toen Marguerite Duras *Hiroshima mon amour* schreef, stelde ze dat het onmogelijk was om over Hiroshima te praten. 'Het enige wat je kunt doen is praten over de onmogelijkheid om over Hiroshima te praten.' Zo zien wij het ook. Enzo zit vast in zijn onwetendheid. Hij weet te weinig van het onderwerp af, wat een ruimte opent voor projectie en fantasie. Dat sluit aan bij zijn enigszins gekke fantasieën over masculiniteit, omdat hij graag onthult soldaten afbeeldt. Zijn fantasieën zijn een soort cocktail van ethiek en erotiek."

ENZO FRANKRIJK / ITALIË / BELGIË, 2025 | REGIE
ROBIN CAMPILLO | MET ELOY POHU, MAKSYM
SLIVINSKY | 102 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE
ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS, OOK VIA picl.nl | LEES OP
filmkrant.nl EEN LANGERE VERSIE VAN DIT
INTERVIEW

THE SYSTEM

De perfecte vijand

Heeft het nog zin om te strijden voor een gezonde toekomst? Joris Postema volgt een diplomaat en twee activisten.

Ook Joris Postema werd waarschijnlijk wanhopig van de ondraaglijke traagheid waarmee de mensheid inziet dat we de wereld catastrofaal beschadigen. Met altijd maar die vage, onbeantwoorde vragen in z'n achterhoofd: heeft het überhaupt nog zin om iets te doen? Bereiken politici en activisten die het wel inzien iets met hun diplomatie en blokkades en demonstraties? Postema besloot op zoek te gaan naar antwoorden en volgt drie mensen die duidelijk met hart en ziel betrokken zijn bij het creëren van een leefbare toekomst: Henk Ovink, internationaal waterdiplomaat in New York; Pippi van Ommen, medeoprichter van Extinction Rebellion in Amsterdam; en de Berlijnse klimaatactivist en antifascist Tadzio Müller.

Postema volgde en sprak de drie herhaaldelijk, op allerlei plekken op de wereld, en

krijgt de antwoorden waar hij naar op zoek ging. Ook al zijn dat vaak niet de antwoorden die je als kijker wilt horen. Zelfs bij Ovink, een ervaren diplomaat die van de ene naar de andere conferentie reist, zijn de tranen een

paar keer nauwelijks te onderdrukken. Zo veel stupiditeit en kortzichtig eigenbelang in het aangezicht van overweldigende wetenschappelijke gegevens: het is onvermijdelijk dat je er af en toe wanhopig van wordt. 'Autogenocide', heet dat ook wel: de zelfvernietiging van een bevolking. "We strijden tegen de perfecte vijand", zegt Müller. De muziek, trouwens, is van Sonic Youths Lee Ranaldo.

Later in de film verplaatst het gesprek zich om begrijpelijke redenen naar de opkomst

van extreem-conservatieve en fascistische bewegingen, omdat die in wezen dezelfde motivatie hebben als verzet tegen klimaatmaatregelen: ik wil met niets en niemand rekening hoeven houden ("the coming out of the asshole-society") en elke reflectie op het eigen handelen is gezeik. Er wordt wel iets te gemakkelijk een paar keer door Müller gezegd dat het fascisme "slagen heeft gewonnen", want daarbij wordt het denken van de zwijgende meerderheid steeds vergeten. Toch blijkt dat uiteindelijk wel een van de grote obstakels om dingen te kunnen veranderen: te veel mensen houden zich afzijdig, ook al voelen steeds meer mensen aan dat het niet goed gaat met de wereld.

Postema gaat geen enkele confronterende vraag uit de weg. De hoop die hij bij de drie sprekers uiteindelijk toch naar boven weet te halen, is ook een les voor politieke partijen die worstelen om een antwoord te vinden op populistische wereldwijd haat en eigenbelang lopen uit te venten.

RONALD ROVERS

THE SYSTEM NEDERLAND, 2025 | REGIE JORIS POSTEMA | 89 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER, OOK VIA picl.nl

THE SYSTEM

ELLIS PARK

Hier een deuk en daar een kras

Een ongewoon en bij vlagen hallucinant portret van muzikant Warren Ellis én van het dierenopvangcentrum dat zijn naam draagt.

"Herinnert ze zich alles nog?", vraagt Warren Ellis. De Australische muzikant en componist, vooral bekend van zijn samenwerkingen met Nick Cave, staat in een kooi in een naar hem vernoemd opvangcentrum voor mishandelde en ontvoerde dieren op Sumatra, samen met een aapje. Ze werd gevonden in de achtertuin van een handelaar, vastgebonden aan kettingen, knagend aan haar eigen armen.

Ellis Park is zowel een biografisch portret van de introverte Ellis als een film over dat opvangcentrum, dat hij hielp oprichten en dat gerund wordt door de Nederlandse Femke den Haas. Onnadrukkelijk legt de montage een verbinding tussen de studio waar Ellis in Parijs een compositie opneemt en de kooien van Ellis Park. Begrensde, op

het eerste oog zelfs een tikje benauwende ruimtes, maar ze vormen voor respectievelijk Ellis en die dieren ook juist geborgenheid en veiligheid.

Samen met filmmaker Justin Kurzel maakt Ellis (die viool speelt met zijn hele lichaam, alsof hij zijn demonen uitdrijft) een rondgang door zijn geboortestad Ballarat, langs plekken waar herinneringen bewaard liggen. Aan de talloze liedjes die zijn vader schreef bijvoorbeeld. Hij stopte die liedjes, en daarmee zijn dromen, in een doos, de doos in een kast. Of aan de clowns die Ellis en zijn broer op een nacht in de achtertuin zagen. "Die zijn morgen wel weer weg," verzekerde zijn vader, die was wakker geworden van hun schaterlachen, "en anders jaagt je moeder ze wel weg als ze de was ophangt."

Kurzels voorliefde voor hallucinante en gesatureerde beelden, die hij toonde in speelfilms als *True History of the Kelly Gang* (2019) en *Nitram* (2021), blijkt zich prima te vertalen naar zijn documentairedebuut.

ELLIS PARK

Vooral in een aantal scènes waarin natuurbeelden, neonkleuren en de opzweepende muziek van Ellis samenkomen tot een hypnotiserend geheel.

In de tweede helft verschuift de focus naar het opvangcentrum, waar de dieren zo goed als mogelijk worden voorbereid om weer te worden losgelaten in de vrije natuur. Dieren met elk een eigen geschiedenis. Gedwongen te dansen in de straten van Indonesië, verhandeld aan rijke westerlingen die willen pronken met een exotisch huisdier.

Ellis' bezoek aan het park vormt de apotheose van de film, maar Kurzel doet geen poging daarin de losse lijnen en het anekdotische tot een eenheid te smeden. Mens of dier, een leven is geen mooi rond narratief. Wat ons vormt zijn al die losse momenten die hier een deuk en daar een kras achterlaten. Zoals de viool van Ellis die uit de auto viel en sindsdien niet meer dezelfde is. "Maar wie is dat wel?"

ELISE VAN DAM

ELLIS PARK AUSTRALIË, 2024 | REGIE JUSTIN KURZEL | MET WARREN ELLIS, FEMKE DEN HAAS | 104 MINUTEN | DISTRIBUTIE PINK MOON | TE ZIEN OP *Film by the Sea* EN VANAF 18 SEPTEMBER

KORT

AS IT IS IN HEAVEN (RERELEASE)

Kay Pollak | Rerelease naar aanleiding van de twintigste verjaardag van deze Zweedse filmhuis. Het is een heerlijk feelgoodverhaal: een wereldberoemde dirigent trekt naar zijn geboortedorp om bij te komen van een hartaanval. Eenmaal daar neemt hij het lokale koor onder zijn hoede, waarna zijn leven én dat van de koorleden voorgoed zal veranderen.

TE ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS

GHOSTLIGHT

Alex Thompson, Kelly O'Sullivan | De laatste film in het Previously Unreleased-programma

van dit jaar is een schitterend klein drama over een rouwende binnenvetter die met zijn emoties leert omgaan door in een lokaal Shakespeare-stuk te gaan spelen. Uit de recensie in *Filmkrant* #481: "*Ghostlight* heeft alle aspecten

AS IT IS IN HEAVEN

van een feelgoodfilm, maar wat vooral blijft hangen is de volstrekt realistische, rauwe kijk op rouw."

TE ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS, OOK VIA picl.nl

JAWS

Steven Spielberg | Tja, wat valt er nog te zeggen over Spielbergs perfecte zomerblockbuster, die na vijftig jaar opnieuw wordt uitgebracht? Nu ja, dat we toch gewoon naar de haaien gaan, natuurlijk. Want wees eerlijk: waar klinkt dat "dadum dadum dadum dadum" nu beter dan in een (volle) bioscoopzaal?

TE ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS

OVER DE GRENS

Elisabeth Puglia | Laten we zeggen dat het weer eens een heel ander type romantische film

OVER DE GRENS

van eigen bodem is, deze "erotisch getinte feelgoodfilm", aldus de persmap. Het seksleven van Laura en Peter lijkt volledig non-existent, tot dat ze verhuizen naar de Ardennen, waar ze de

THE CORIOLIS EFFECT

Leven in het oog van de storm

De vulkanische eilanden van Kaapverdië zijn een kraamkamer van orkanen en een onherbergzame plek waar de extreme elementen alle levensvormen dicteren. Deze holistische documentaire laat je dit alles voelen.

Vijf jaar lang heeft het niet geregend op sommige eilanden van Kaapverdië. De langdurige droogte is het vulkanische landschap aan te zien. In de door de Atlantische Oceaan omgeven archipel is drinkwater een schaars goed. Het blijkt ook het epicentrum van orkanen die uiteindelijk met name de Verenigde Staten en de Cariben teisteren. Als een draaiende 'langspeelplaat', met Kaapverdië als centrum, zwaaien de stormen onder invloed van de draaiende aarde steeds verder af: het Coriolis-effect. Ondertussen zuigen oceaanstromingen wereldwijd afval naar deze kust. Met grote consequenties voor het oceaandleven, de natuur en de lokale bevolking. Maar mens en dier ploeteren hier samen dapper voort. Misschien tegen de klippen op – wie zal het zeggen.

Na hun documentaire *I Am The River, The River Is Me* (2024), waarin de rivier het hoofdpersonage was, experimenteren filmmakers Petr Lom en Corinne van Egeraat op nieuw met holistische filmvormen die de kijker niet alleen laten kijken, maar ook laten luisteren en vooral voelen. De immersieve soundscape, geïnspireerd op lokale natuurgeluiden, helpt bij die beleving. Er zijn geen interviews, noch veel concrete achtergrondinformatie. De voorgedragen gedichten in de voice-over van de gerenommeerde Kaapverdise componist Vasco Martins geven enige duiding. "Doe wat je moet doen, Moeder Aarde. En bewaar in je herinnering het tijdlike bezoek van de ondankbare gasten die

diep van binnen van je houden en niet willen vertrekken." Af en toe vertellen bewoners iets over hun leven, over de onherbergzame natuur, over verlies, geboorte, of een krankzinnige tocht op zee. Ze vertellen over een hongersnood en een magistrale vondst op een scheepswrak decennia geleden, over een regendans die hopelijk effect heeft. En over de schildpad, natuurlijk. Dat prachtige, prehistorische wezen wordt al eeuwenlang hier geboren en keert precies naar diezelfde plek terug om eieren te leggen. De schildpad komt in vele verschijningsvormen voorbij: magistraal volwassen, piepklein, in volle kracht of geblesseerd door rondzwervend afval en afhankelijk van behulpzame Kaapverdianen.

Petr Lom neemt de tijd om deze en andere standvastige wezens te filmen, vaak nadrukkelijk zonder aanvullend commentaar of muziek. Een krab, een groene rups, een mekkerend geitje of dorstige vogeltjes die dapper aanvallen op waterflessen. Deze scènes worden afgewisseld met wonderschone en soms vervreemdende dronebeelden, onderwateropnames en shots van zowel veraf als zeer dichtbij. Regelmatig klinkt die alomtegenwoordige wind, overgekomen vanuit de Sahara. Het kraakt, het schuurt, klappert, buldert en schrijnt. Nietsontziende windvlagen rossen over een ogenschijnlijk dood landschap waarin wel degelijk geleefd wordt en waarin alles met elkaar verbonden is. De mens is in *The Coriolis Effect* slechts een levensvorm, niet dé levensvorm.

MARICKE NIEUWDORP

THE CORIOLIS EFFECT NEDERLAND/
NOORWEGEN, 2025 | REGIE PETR LOM | 110 MIN |
DISTRIBUTIE BANTAM FILM | TE ZIEN VANAF 4
SEPTEMBER, OOK VIA picl.nl

THE CORIOLIS EFFECT

"onweerstaanbare" klusjesman Mathieu (Vincent Banic) ontmoeten. Hoe vaker hij langskomt, hoe meer Laura begint te verlangen naar meer intimiteit.

TE ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS

THE ROSES

Jay Roach | Nieuwe komedie van *Meet the Parents*-regisseur Roach over echtelieden Ivy (Olivia Colman) en Theo (Benedict Cumberbatch). Op het oog zijn ze het perfecte stel, tot dat Theo's carrière instort en Ivy steeds ambitieuzer wordt. Het gevolg: heel veel kolderieke concurrentie in het huishouden, waarbij de twee elkaar op gewelddadig-komische wijze steeds meer naar het leven gaan staan.

TE ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS

DE BLIK VAN AGNÈS VARDA

Agnès Varda | In dit programma worden vier klassieke films van Agnès Varda (1928–2019) opnieuw uitgebracht in de bioscopen: *Cléo de 5 à 7* (1962), *Mur murs* (1981), *Sans toit ni loi* (1985) en *Les glaneurs et la glaneuse* (2000).

THE ROSES

FAMILIAR TOUCH

FAMILIAR TOUCH Spiergeheugen

Ruth dementeert en verhuist naar een verzorgingstehuis. Maar in het subtiele *Familiar Touch* draait het niet om verlies, maar om wat Ruth nog te ontdekken heeft in haar nieuwe levensfase.

Ruth zet haar geroosterde boterham in het afdruipek. Je zou het zomaar kunnen missen, want de camera staat op een afstandje in dit openingsshot waarin we tachtiger Ruth in haar keuken haar ontbijt bij elkaar zien scharrelen.

En dan nog – misschien is het gewoon een slimme hack. Toast moet nu eenmaal even afkoelen, liefst op een rekje, dus waarom zou je daar niet het afdruipek voor gebruiken? Ruth was ooit chef-kok, zo blijkt later in de film, dus misschien leerde ze de gewoonte aan in een professionele keuken met ruimtegebrek.

Maar nee, Ruth is toch echt in de war, blijkt gaandeweg in deze subtiele film van Sarah Friedland, op het filmfestival van Venetië in 2024 winnaar van de prijs voor beste debuut én de prijzen voor beste regie en beste acteerprestatie in de Orizzonti-sectie. Ruth beseft het zelf niet, maar dit is een van haar laatste ontbijtjes in haar eigen huis. Niet veel later zal haar zoon Steve haar op halen om haar naar een verzorgingstehuis te brengen. De plek heeft Ruth ooit zelf uitgezocht, maar dat weet ze niet meer, dus het is

bij vlagen een ruwe overgang.

Maar *Familiar Touch* is geen film over achteruitgang en verlies. Niet dat Friedland wegstijgt van Ruths problemen – ze werkte zelf jarenlang als zorgverlener voor dementerende creatieven, dus kent het onderwerp van binnenuit. Maar uiteindelijk gaat haar film vooral over wat Ruth nog te ontdekken heeft in de nieuwe levensfase die ze ingaat. Niet voor niets leunt Friedland op de structuur van de coming-of-age-film. Ook is te zien dat haar achtergrond vooral in de combinatie van dans en film ligt: naarmate het verbale minder houvast geeft in Ruths wereld, wordt het fysieke steeds belangrijker. Aanrakingen, een houding, simpelweg je voortbewegen; maar ook het spiergeheugen dat wordt geactiveerd als Ruth weer in de keuken staat.

Kathleen Chalfant draagt de film als Ruth. Maar ook H. Jon Benjamin (vooral bekend als komiek en stemacteur voor onder meer *Archer* en *Bob's Burgers*) verdient lof als haar zoon Steve, die in alle rust zijn moeder begeleidt terwijl het vanbinnen bij hem kolk. "Ik wil niet dat je bezorgd bent", zegt Ruth als ze afscheid van hem neemt op haar eerste dag in haar nieuwe kamer. En dus zegt hij haar vrolijk gedag – de tranen die hij wegdrukt, zien wij wel maar Ruth niet.

JOOST BROEREN-HUITENGA

FAMILIAR TOUCH VERENIGDE STATEN, 2024 |
REGIE SARAH FRIEDLAND | MET KATHLEEN CHALFANT |
92 MINUTEN | DISTRIBUTIE VEDETTE | TE ZIEN OP
Film by the Sea EN VANAF 25 SEPTEMBER, OOK
VIA picl.nl

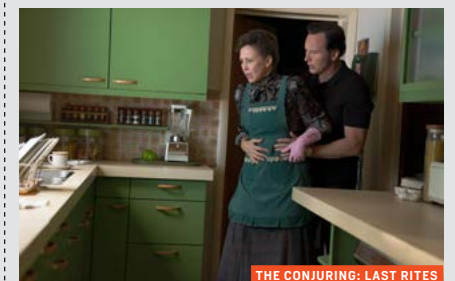
Over de genialiteit van Varda valt veel te zeggen, en dus kunt u op filmkrant.nl/varda al onze stukken over de vermaarde Franse regisseur teruglezen.

TE ZIEN VANAF 4 SEPTEMBER

KILLING MARY SUE

James Sunshine | Zul je altijd zien: doe je als corrupte senator zo je best om al je schimmige zaakjes onder de pet te houden, heb je een stiefdochter die alles voor je dreigt te verpesen. Als zijn herverkiezing in gevaar komt, stuurt senator Bradley maar een huurmoorde naar op haar af, in de hoop dat zijn problemen daarmee verleden tijd zijn. Dat loopt net even anders, omdat stiefdochter Mary Sue nét iets gevaarlijker blijkt dan gedacht.

TE ZIEN VANAF 4 SEPTEMBER

THE CONJURING: LAST RITES

THE CONJURING: LAST RITES

Michael Chaves | "De zaak die alles beëindigde", luidt de belofte van deze (waarschijnlijk?) laatste *Conjuring*-film. Hoofdrolspeleers Patrick Wilson en Vera Farmiga keren nog één keer terug als (echt bestaande) paranormale onderzoekers

HONEY DON'T Ouderwets met de borsten bloot

Een privédetective stuit in Ethan Coens nieuwe soloproject op mysterieuze sterfgevallen. Tussen het speuren door vermaakt ze zich in deze zwarte komedie met haar amoureuze veroveringen.

Het zijn opmerkelijke tijden voor Honey O'Donahue, die zich als privédetective laat inhuren in een non-descript woestijnstadje. Een van haar nieuwe cliënten rijdt zich te pletter in een ravijn en de vreemdgaande echtgenoot van een andere klant wordt onder vreemde omstandigheden platgereden op een parkeerplaats. Dan verdwijnt haar nichtje ook nog spoorloos. De politie kan nergens chocola van maken, maar de jolige rechercheur Marty en stoere politievrouw MG schieten de aantrekkelijke Honey graag te hulp. MG doet dat ook graag in Honey's bed, trouwens. Ondertussen begint Honey te vermoeden dat alle doden en verdwijningen te maken hebben met de ijdele seksdominee Drew Devlin die tijdens showpreken krankzinnige verbanden legt tussen de hogere macht en macaroni.

De setting en vormgeving van deze vederlichte zwarte komedie zijn best aardig en qua sfeer jaren zeventig-campy. Midden in wat Trump-achterland lijkt, trekt een losbollige, lesbische, stijlvol geklede vrouw met haar antieke Chevrolet Chevelle (SS convertible uit 1972, voor de liefhebber) verrassend genoeg aan het langste eind. Jazeker, de camera is dol op Margaret Qualley. Dat is Ethan Coen ook. Hij castte haar twee keer achter elkaar in zijn solo speelfilmavonturen. Los van broer Joel schreef Ethan na *Drive-Away Dolls* (2024) opnieuw samen met z'n vrouw Tricia Cooke een misdaadkomedie over de lotgevallen van een beeldige jonge vrouw. Met

CAUGHT STEALING

best wat overeenkomsten tussen de films. Naast de hoofdrolspeler zijn er karakteristieke criminele figuren, malle plotwendingen, plastische afrekeningen, droogkomische teksten en vrouwenliefde.

In beide films komen gepassioneerde seksscènes voor waarin mooie actrices ouderwets met de borsten bloot moeten. Die scènes voelen ongemakkelijk aan. Je zou kunnen beargumenteren dat het een vrijvochten keuze is in een land waar conservatieven aan het roer staan, maar is zo'n seksscène wel zo edgy? En is het echt zo grappig dat Qualley's personage allerhande sekspeeltjes staat af te wassen na de daad? Mwoah.

Dit film zou eind vorige eeuw misschien als vernieuwend beschouwd worden, inmiddels is het gewoon oubollig. We zetten actrices niet meer naakt in vitrines onder het mom van kunst en entertainment. Alle personages zijn trouwens redelijk plat. Ze denderen door het verhaal als stripfiguren die we in verschillende versies al in andere films zagen. Maar ook al biedt Qualley's rol haar inhoudelijk weinig, ze komt hier toch als een ster uit de bus.

MARICKE NIEUWDORP

HONEY DON'T VERENIGDE STATEN/VERENIGD KONINKRIJK, 2025 | REGIE ETHAN COEN | MET MARGARET QUALLEY, AUBREY PLAZA, CHARLIE DAY | 89 MINUTEN | DISTRIBUTIE UNIVERSAL | TE ZIEN VANAF 4 SEPTEMBER

CAUGHT STEALING Nineties revival

Darren Aronofsky recreëert met voelbaar plezier het groezelige New York van de late jaren negentig voor deze vlotte misdaadfilm.

In 1998 bracht de toen 29-jarige Darren Aronofsky zijn eerste speelfilm *Pi* uit, gefilmd in het New Yorkse Chinatown en dankbaar gebruikmakend van de groezeligheid die die wijk toen had. Dat morsige verdween daarna snel toen de wijk, net als de nabijgelegen Lower East Side en de rest van Manhattan, in rap tempo gentrificeerde.

Nu is er Aronofsky's negende speelfilm *Caught Stealing*, een misdaadverhaal dat speelt in 1998 en grotendeels plaatsvindt in de Lower East Side, met uitstapjes naar Chinatown (en Coney Island, het decor van zijn al even gruisige tweede film *Requiem for a Dream* uit 2000). Met voelbaar plezier recreëert de geboren en getogen New Yorker de vergane glorie van weleer.

Het lijkt erop dat Aronofsky zo veel aandacht besteedde aan dat beduimelde oppervlak – zwervers op elke straathoek, zich ophopende vuilniszakken, leegstand en verval – dat hij niet aan zijn gebruikelijke nihilisme in de inhoud is toegekomen. *Caught Stealing*

is, voor Aronofsky's doen, een opvallend lichtvoetige film, ver verwijderd van het miserabilisme van *The Whale* (2022). Er is ellende genoeg – er vallen doden bij bosjes, en hoofdpersoon Hank wordt al vroeg in de film zodanig lens gelagen door Russische gangsters dat hij zijn nier verliest – maar het wordt allemaal net over-de-top genoeg gebracht dat je het, net als Hank zelf, relatief makkelijk afschudt.

Dat Hank het met die gangsters aan de stok krijgt, heeft hij te danken aan zijn buurman Russ, een Britse punker betrokken bij schimmige zaken. Hank zelf leidt een onbeduidend leven, met een in de knop gebroken honkbalcarrière, werkend als barman, een sluimerend alcoholprobleem en een vriendin die langzaam haar geduld aan het verliezen is.

Maar nadat Russ op stel en sprong vertrekt en Hank met zijn kat Buddy opzadelt, verschijnt een roedel zware misdadigers, op zoek naar iets dat Russ verstopte – niet alleen die Russen maar ook een Puerto Ricaan (gespeeld door megaster Bad Bunny) en twee ultra-gewelddadige, orthodox-Joodse broers (Liev Schreiber en Vincent D'Onofrio, die elke scène waar ze in zitten stelen – al is katacteur Tonic de echte sterspeler).

Het scenario van Charlie Huston, naar hun eigen gelijknamige boek (het eerste van drie waarin Hank centraal staat), houdt de vaart er flink in. Er zijn goed gedoseerde wendingen en uiterst citeerbare dialogen ("Als je niet durft te bijten moet je je tanden niet laten zien"). Dit soort stijlvolle en gewelddadige misdaadfilms was zo'n beetje in de tijd dat *Caught Stealing* zich afspeelt voor het laatst in de mode. Kom maar op met die nineties revival.

JOOST BROEREN-HUITENGA

CAUGHT STEALING VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE DARREN ARONOFSKY | MET AUSTIN BUTLER, ZOË KRAVITZ, REGINA KING | 106 MINUTEN | DISTRIBUTIE SONY (VIA UNIVERSAL) | TE ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS

Ed en Lorraine Warren. Daarbij mogen we opnieuw rekenen op spookhuishorror, met een demon die de arme stumpers (en de kijker) ongetwijfeld weer de stuipen op het lijf jaagt.

TE ZIEN VANAF 4 SEPTEMBER

WRAAK

Jonathan Elbers | Verfilming van de gelijknamige bestseller van misdaadjournalisten Wouter Laumans en Marijn Schrijver, die eerder ook het boek schreven dat aan de basis stond van de succesvolle Videoland-serie *Mocro maffia*. In *Wraak* is de Amsterdamse student Samir uit op vergelding na de liquidatie van zijn broer. Officier van Justitie Sabine wil juist vergelding voor een reeks afrekeningen in de onderwereld.

TE ZIEN VANAF 4 SEPTEMBER

BERENBENDE: ROBOTCHAOS

Heqi Shao, Lin Yongchang | Veel rumoer in het berenwereldje, als berenbroers Briar en Bramble ontdekken dat hun moeder vroeger werkzaam

WRAAK

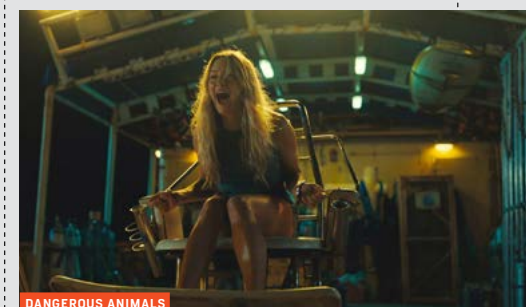
was als geheim agent. Laten we maar hopen dat het in de genen zit, want amper bekomen van die onthulling moeten de broers het in deze geanimeerde avonturenfilm opnemen tegen een tech-schurk die de natuur wil overnemen met losgeslagen robots.

TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER

DAINGEROUS ANIMALS

Sean Byrne | Mocht u naast de rerelease van *Jaws* hongerig zijn naar méér haaienhorror, dan kunt u deze Australische horrorfilm een kans geven. Die combineert hongerige haaien met een seriemoordenaar die arme duikers probeert te vermoorden aan boord van zijn toeristenboot. De vraag is waar het gevaarlijker is: aan boord of in het water.

TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER

DAINGEROUS ANIMALS

DEMON SLAYER: KIMETSU NO YAIBA INFINITY CASTLE

Haruo Sotozaki | Nieuwe verfilming in de Japanse film- en tv-reeks naar de manga van Koyaharu Gotouge. In dit deel sluit Tanjiro

HELDIN Uitgewrongen zorg

Vaardig plaatst Petra Volpe de kijker in de snelkookpan van stress en emoties tijdens één nachtdienst van één verpleger – niet omdat er iets misgaat, maar omdat dit is hoe het altijd is.

Hoe gaat dit in vredesnaam de hele tijd goed? Dat is de gedachte die je bekruipt bij het kijken naar fictiefilm *Heldin* van Petra Volpe, die één nachtdienst van één verpleger in een Zwitsers ziekenhuis volgt. Al is het niet echt van belang dat dit Zwitserland is – wat deze Floria voor de kiezen krijgt, is waar verplegers overall mee moeten dealen in een neoliberaal uitgekleeft zorgsysteem.

Het is dus niet verbazingwekkend dat het ergens in de loop van die nacht een keer verkeerd gaat met een onjuist gedoseerd medicijn. Het is eerder een wonder dat het de tientallen andere keren wél goed gaat. De druk op Floria en haar collega's is enorm.

Terwijl Floria haar ronde over de afdeling

maakt, wordt ze bij elke patiënt minimaal twee keer onderbroken door iets dat even tussendoor moet – een patiënt die een hartstilstand krijgt, de geprivilegieerde eikel met als enige een privékamer die ongeduldig blijft bellen waar zijn verse muntthee blijft, een roedel opgefokte zoons die onmiddellijk hulp voor hun ongeneesbare moeder eisen. Voor taken die met rust en aandacht zouden moeten worden uitgevoerd, zoals het dose-

ren van medicijnen, zijn slechts luttele seconden beschikbaar, terwijl er twee telefoons tegelijk rinkelen om aandacht.

Volpe (*Die göttliche Ordnung*, 2017) plaatst de kijker midden in die snelkookpan van stress en emoties. Want hoewel Floria tegenover de patiënten meestal haar professionele masker ophoudt, raakt hun wel en wee haar wel degelijk. En ondertussen worstelt ze ermee dat de patiënten die haar het

minst tot last zijn, die aardig en begripvol en geduldig zijn, door haar juist noodgedwongen het meest veronachtzaamd worden.

Hoofdrolspeler Leonie Benesch speelde in *Das Lehrerzimmer* (Ilker Çatak, 2023) al een vergelijkbare rol van iemand in een zorgend beroep die door de weeffouten in het systeem steeds verder in het nauw gedreven wordt. Hier brengt ze subtiel de nuances van Floria's verborgen emoties over, in vluchtige gezichtsuitdrukkingen of kleine veranderingen van houding.

Net zo terughoudend is Volpe's scenario, dat nergens in melodramatische kunstgrepen vervalst – er zijn allerlei incidenten, maar nergens tartaat dat de geloofwaardigheid – en toch de volle zwaarte overbrengt. Des te meer omdat je weet dat dit avond in avond uit zo gaat – niet voor niets opent Volpe *Heldin* met een shot van een lange rij identieke verplegersuniformen. De genadeklap komt van een eindtitel die benadrukt dat het te kort aan verpleegkundig personeel een wereldwijd probleem is en alleen maar groter zal worden.

JOOST BROEREN-HUITENGA

HELDIN ZWITSERLAND, 2025 | REGIE PETRA VOLPE | MET LEONIE BENESCH | 92 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN OP **Film by the Sea** EN VANAF 18 SEPTEMBER

HELDIN

EL JOCKEY In alle opzichten fantastisch

El jockey staat krachtig en zelfbewust op eigen (paarden)benen, als een absurdistische, magisch-realistische en in alle opzichten fantastische film over liefde, loyaliteit en identiteit.

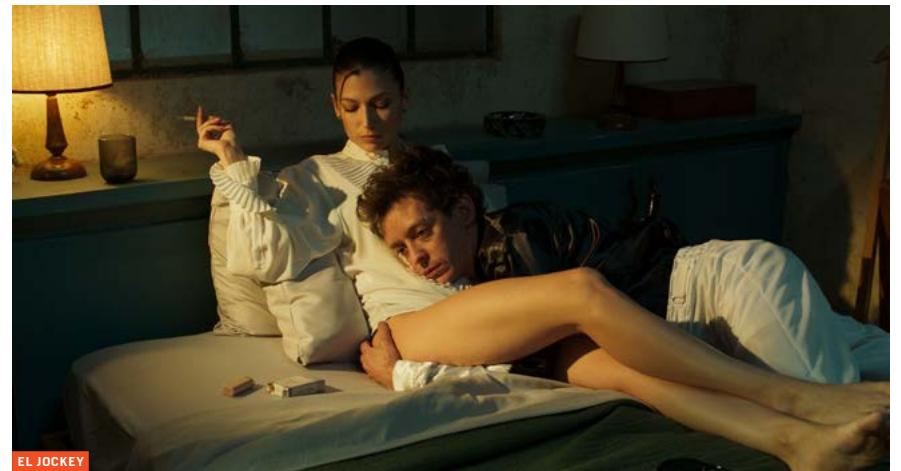
Luis Ortega vertelt het verhaal over een jockey op zijn retour op een volstrekt eigenzinnige manier. De film springt op een intrigerende manier uit de startblokken, wanneer jockey Remo Manfredini – blijkaar niet voor de eerste keer – tegen zijn zin aan een paardenrace moet meedoen. Het is direct duidelijk dat Remo een speciale plek inneemt bij zijn broodheer Rubén Sirena die om onduidelijke redenen altijd een baby in z'n buurt heeft. Zoals ook duidelijk is dat Remo zijn rol als racetalent helemaal zat is.

Niets van wat hierboven staat wordt expliciet verteld. Je leidt het af uit wat er gebeurt, bijvoorbeeld uit de interacties tussen de onconventionele personages. De sensuele dans tussen Remo en zijn geliefde Abril verbeeldt hun vurige verhouding. Het is een ge-

stilleerde, gepassioneerde, absurdistische dans, visueel perfect gecomponeerd, die met compleet uitgestreken gezichten wordt uitgevoerd.

De rest van het verhaal, waar je eigenlijk niet te veel van zou moeten weten, gaat verder in een serie onverwachte wendingen, abrupte eindjes van zorgvuldige opgebouwde scènes, magisch-realistische gebeurtenissen, geweldsexplosies en bizarre onthullingen en transformaties.

Dat alles in een cinematografische stijl en met een absurdistische humor en filosofische en psychologische diepgang die doen denken aan David Lynch en Wes Anderson, maar ook aan Leos Carax, Yorgos Lanthimos en Peter Strickland. Wat je bijvoorbeeld sterk aan Stricklands films doet denken, is de manier waarop Ortega een universum schept waarin gender er niet toe doet. Het machismo van stoere kerels wordt op zacht-aardige wijze geridiculiseerd doordat ze een baby in hun armen hebben. De androgyne Remo (een fantastische rol van Nahuel Pérez

EL JOCKEY

Biscayart) is net zo mannelijk als hij vrouwelijk is, wat ook geldt voor Abril (Úrsula Corberó) en haar andere geliefde Ana. Ortega schept zijn eigen normen, of dat nu gaat om narratieve verwachtingen die hij niet inlost, niet bestaande grenzen tussen droom en werkelijkheid en filmgenres, of de manier waarop hij conventionele moraliteit elegant overboord kiepert. Hij doet dit alles op grandioze en virtueuze wijze – en al is de film al-

lerminst een sprint naar de finish, hij boeit van het begin tot het eind.

NICOLE SANTÉ

EL JOCKEY ARGENTINIË/SPANJE/MEXICO/DENEMARKE/VS, 2025 | REGIE LUIS ORTEGA | MET NAHUEL PÉREZ BISCAIART, ÚRSULA CORBERÓ, DANIEL GIMÉNEZ CACHO | 96 MINUTEN | DISTRIBUTIE CHERRY PICKERS | TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER, OOK VIA **picl.nl**

Kamado zich aan bij het 'Demon Slayer Corps', een organisatie die op demonen jaagt. Tanjiro heeft zo zijn eigen beweegredenen, nu zijn jongere zus Nezuko zelf in een demon is veranderd.

TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER

DOWNTON ABBEY: THE GRAND FINALE Simon Curtis | Met de belofte dat het nu écht klaar is met de familie Crawley en hun personeel komt er nog één film in de *Downton Abbey*-franchise. Althans, dat wordt beweerd, want vooralsnog lijken de familie- en personeelsleden onuitroeibaar op het kleine en het grote scherm. In deze derde speelfilm zien we hoe de familie langzaam leert wennen aan een nieuwe situatie in de jaren dertig.

TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER

DOWNTON ABBEY

HET LIEVE SPOOKJE ELLI

Piet de Rycker | Ook spoken kunnen in een identiteitscrisis belanden. Neem het kleine spookje Elli, dat in deze animatiefilm wegl loopt

van huis omdat ze geen spook wil zijn dat mensen laat schrikken. Gelukkig belandt ze in een oude spooktrein, waar de monsters in ieder geval wél gezellig zijn, en niet per se kwaad in de zin hebben.

TE ZIEN VANAF 17 SEPTEMBER

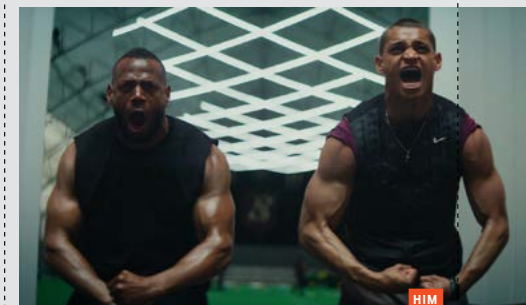
TOY STORY (RERELEASE)

John Lasseter | Het kan niet op met de rereleases deze maand: ook de ultieme Pixar-animatieklassieker keert terug in de bioscopen, ter ere van het dertigjarig jubileum. Een perfect moment dus om ook het jongste publiek te laten kennismaken met het levende speelgoed dat al meerdere vervolgfims kreeg – een vijfde *Toy Story*-film is in aantocht.

TE ZIEN VANAF 17 SEPTEMBER

HIM

Justin Tipping | Wie dacht dat je voor pure sporthorror op z'n minst naar een voetbalstadion moet gaan, heeft het mis. Want ja, we wachten best iets van deze horrorfilm over een

HIM

KENSUKE'S KINGDOM

Verdriet in de vorm van een inktdruppel

Ver van de bewoonde wereld leert een aan-gespoelde jongen belangrijke levenslessen in deze handgetekende en prijswinnende animatie.

Sinds Robinson Crusoe is het overleven op een al dan niet onbewoond eiland een klas-siek gegeven. De animatiefilm *Kensuke's Kingdom* biedt een nieuwe variatie. Tiener Michael vaart tegen zijn zin met zijn ouders en zus op een zeilboot de wereld rond. Tijden een zware storm slaat hij samen met zijn stiekem meegesmokkelde hond Stella overboord. Om na benauwde momenten op een strand de ogen te openen en – zoals dat in animatie mooi kan – langzaam de onherbergzame kust van een eiland te zien ver-schijnen.

Wanhopig en hongerig ontdekt Michael dat hij, afgezien van de kleurrijke dieren, niet alleen is. De oude Japanner Kensuke heeft zich hier teruggetrokken sinds hij soldaat was in de Tweede Wereldoorlog. De afzon-dering verkiezend, wetend dat zijn vrouw en kind zijn omgekomen bij de atoombom op Nagasaki. In de kleine wereld rond zijn luis-terrijke boomhuis werd een groep orang-

oetans zijn nieuwe familie. Kensuke ziet Mi-chael aanvankelijk liever gaan dan komen, maar, niet heel verrassend, ontfermt zich toch over hem.

Na de wat lange en een tikje clichématige aanloop met familieperikelen op de boot is de manier waarop tegenpolen Michael en Kensuke elkaar langzaam vinden het eigen-lijke verhaal. Een avontuurlijk drama dat voorzichtig ook bredere thema's aanstipt.

Waaronder de (ietwat geromantiseerde) band tussen mens en natuur, zorg voor el-kaar en het missen van je naasten.

Gebaseerd op een succesvol jeugdboek van Michael Morpurgo pakt het uit als een fabel die ook realistisch en herkenbaar is – heel geschikt voor animatie. In de uitwer-king kiezen de makers vooral voor vertrouw-de paden, met zo'n trouwhartige hond, een schattig jong aapje en een afwisseling van

spannende, ontroerende en humoristische momenten. Onverwacht gevaar ontbreekt evenmin.

Iets vergelijkbaars valt te zeggen over de animatie – handgetekende 2D met achter-gronden in gemengde techniek. Aan de ene kant prachtige werelden die Michaels gevoel weerspiegelen. Mooi detail is de manier waarop Michael en Kensuke, die elkaars taal niet spreken, met hun tekeningen communi-ceren, naast een scène waarin Kensuke's oorlogsherinneringen via zijn geanimeerde prenten tot leven komen. Verdriet in de vorm van een inktdruppel. Aan de andere kant zijn de in heldere lijn getekende personages weliswaar aansprekend, maar ook wat conven-tioneel, zowel qua vorm als karakter.

Het had, kortom, best wat meer bravoure mogen hebben. Maar toch mooi dat deze sympathieke familiefilm – Nederlands on-dertiteld, dus niet voor de allerjongsten – niet meewandelt met superhelden en car-toonfiguren. Een coming-of-age-avontuur dat zeker de jonge kijkers kan raken.

LEO BANKERSEN

KENSUKE'S KINGDOM VERENIGD KONINKRIJK/ LUXEMBURG/FRANKRIJK/VERENIGDE STATEN, 2023 | REGIE NEIL BOYLE, KIRK HENDRY | STEMMEN AARON MACGREGOR, KEN WATANABE | 85 MINUTEN | DISTRIBUTIE PERISCOOP | TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

RELAY

Strakke, maar niet foutloze spionagefilm

Eindelijk weer een serieuze spionagefilm. Niet over Russen en Amerikanen, die inmid-dels vrienden zijn, maar over de dodelijke dreiging van bedrijven.

Wie van schaduwspeel houdt en vernieuwin-gen in het spionagegenre kan waarderen, moet *Relay* niet aan zich voorbij laten gaan. Idem wie zich afvraagt waar de ooit snelrij-zende ster Sam Worthington tegenwoordig uithangt als hij niet voor een *Avatar*-green-screen staat. De regie is van David Macken-

zie, die eerder in *Hell or High Water* (2016) zijn voorliefde voor geharde einzelgangers liet zien.

Die *lone wolf* is hier een naamloos want noodgedwongen anoniem personage ge-speeld door Riz Ahmed. Vanuit goed beveiligde achterafkantoortjes in New York levert hij een hele specifieke dienst: klokkenluiders die de strijd met hun voormalige werkgever dreigen te verliezen – dat wil zeggen: die het risico lopen met een nekschot in een steeg te eindigen – helpt hij met het retourneren van het belastende materiaal. Essentieel element in die strategie is het gebruik van een 'relay-service', waarmee hij anoniem en via tekst met slachtoffer en daders kan communice-ren. Als die strategie waterdicht zou zijn, zou er geen film zijn. Maar natuurlijk gaat er iets mis.

In een mindere film zou die *relay-service* snel een gimmick worden. Een verullend trucje om het beperkte dramatische gewicht van de film te verhullen. Mackenzie's regie is sterk genoeg om die valkuil te vermijden. Het

is vooral Ahmeds zwijgzame, strakke spel in de eerste helft van de film dat de spanning opvoert.

Zoals filmmakers van niveau vrijwel altijd doen, laat Mackenzie het ambacht zien. In dit verhaal wil dat zeggen: de details van de operatie. Hoe blijft Ahmeds personage in een surveillancemaatschappij uit zicht van het team dat zijn cliënt én al snel ook hem te pakken probeert te krijgen? Want vanzelf-sprekend heeft dat team een veel groter bud-get: ze werken voor een farmaceut die een rapport met zeer negatieve onderzoeksre-sultaten terug in handen probeert te krijgen.

Relay is niet foutloos. Laat in de film wor-den een paar eigenaardige keuzes gemaakt die iets afdoen aan de geloofwaardigheid en er is iets van herhaling voelbaar, waardoor de film in de tweede helft soms even sleept. Maar het stoort niet echt. Het kat-en-muis-spel in de straten van New York doet denken aan *Three Days of the Condor* (1975), waar het gevaar Robert Redfords personage ook steeds dicht op de hielen zit. Niet dat *Relay*

het haalt bij die film. Maar serieuze spiona-gefilms verschijnen zelden nog – meestal moeten we het doen met lachwekkend pseu-dospektakel als *Argylle* (2024) – en *Relay* verdient het om gezien te worden.

RONALD ROVERS

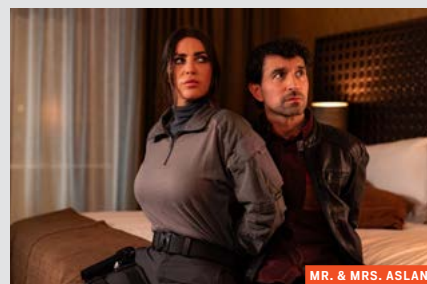
RELAY VERENIGDE STATEN, 2024 | REGIE DAVID MACKENZIE | MET RIZ AHMED, LILY JAMES, SAM WORTHINGTON | 113 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 11 SEPTEMBER

American Football-supertalent dat door een legendarische quarterback wordt uitgenodigd om op zijn afgelegen complex te trainen. Verder moeten we er toch vooral zo blanco mogelijk ingaan, bij deze horrorfilm geproduceerd door *Get Out*-regisseur Jordan Peele.

TE ZIEN VANAF 18 SEPTEMBER

MR. & MRS. ASLAN

Reinier Smit | Na het succes van haar Net-flix-realityserie duikt Yolande Cabau weer eens op in een Nederlandse film, die speelt (en deels) gemodelleerd lijkt naar *Mr. and Mrs. Smith*. Cabau speelt een undercoveragent die haar baan thuis verzwijgt. Dat leidt tot kopzorgen bij man Emre (Sinan Ergolu), die begint te vermoeden dat ze vreemdgaat. Als er ook nog een wraakzuchtige topcrimineel in het spel komt, is

het spreekwoordelijke hek pas echt van de dam.
TE ZIEN VANAF 18 SEPTEMBER

YI YI (RERELEASE)

Edward Yang | Gerestaureerde versie van Edward Yangs meditatieve klassieker over een

middenklassegezin in Taipei voor wie het leven een aantal verrassende wendingen neemt. Yang opent zijn film met een bruiloft en eindigt met een begrafenis, waartussen allerlei alledaagse gebeurtenissen passeren. Uit de *Filmkrant*-re-censie van Gerlinda Heyweg uit 2001: "Yang filmt Taipei zonder opsmuk, realistisch. Gewone straten, pleinen en winkels. Hij laat ons gluren naar willekeurige Taiwanese, zo lijkt het. Toch wordt na een tijdje wel duidelijk dat dat 'gewone' wel meevalt."

TE ZIEN VANAF 18 SEPTEMBER

HALLOWIEBE

Jasper ten Hoor, Ivan Hidayat | Komische familiefilm van eigen bodem die wel wat weg-heeft van de *Night at the Museum*-films en het recente *Five Nights at Freddy's*. Beveiligers

Wiebe (Duncan Meijering) heeft het financieel niet makkelijk, totdat hij wordt ingehuurd door attractiepark Halloween Happyland om een

SORDA

Expressieve gebarentaal knalt van het scherm

In dit krachtig geacteerd drama belandt een dove moeder in een isolement na de geboorte van haar horende dochtertje.

Een vrouw, een man en een hond badderen in een idyllisch bergmeertje. Een ondertitel kondigt aan dat we kabbelend water zullen horen. Wat ook zo is. Ook andere geluiden worden zo benoemd. Een scène later komen we erachter dat deze vrouw, Angela, al die geluiden niet kan horen. Met haar wel-horende partner Hector bespreekt ze, in gebarentaal, mogelijke namen voor het kindje dat ze verwachten.

Voorafgaand aan de komst van de baby leren we Angela kennen als iemand die met haar doofheid heeft leren leven. Met horende collega's werkt zij in een klein atelier als pottenbakker. Daarnaast heeft ze een levendige vriendenkring waar gebarentaal de bovenaan toon voert. In een fraai gechoreografeerde restaurantscène wordt de zwangerschap met geanimeerde handbewegingen gevierd.

De aanstaande moeder laat zich een paar keer uit het veld slaan. Als ze een voor doven geschikte babyfoon wil kopen, bijvoorbeeld, en de verkoper weinig begrip toont. Helemaal mis gaat het bij de bevalling. Hector, die haar niet alleen bijstaat als partner maar

ook als tolk, wordt terzijde geschoven zodra er complicaties ontstaan. De toegesnelde obstetrist draagt een mondkapje, dat Angela gefrustreerd wegrukt om de lippen van de arts te kunnen lezen.

Na de geboorte van haar wel-horende baby voelt de kersverse moeder zich buitenspel staan. Haar dochter reageert nauwelijks op haar gebaren en trekt naar haar vader. Regisseur en scenarist Eva Libertad zet Angela's isolement behoorlijk vet aan. De dove hoofdrolspeler Miriam Garlo – tevens de zus van de regisseur – houdt haar personage echter aards en nuchter, en vervalt nergens in makkelijk sentiment. Bovendien krijgt ze geweldig tegenspel van Álvaro Cervantes, die Hector neerzet als een rots in de branding.

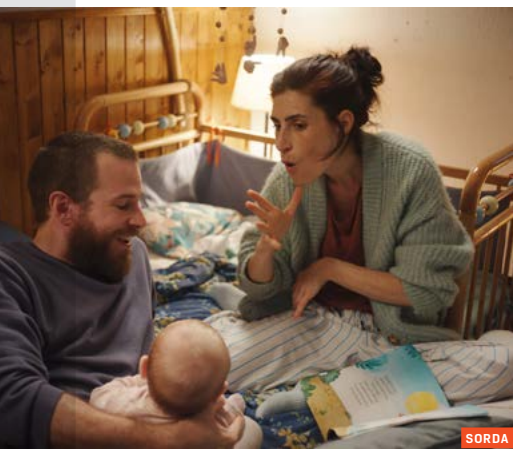
Het meest in het oor springende onderdeel van *Sorda* is het geluidsontwerp. Vooral de auditieve chaos die ontstaat in de verloskamer – met door elkaar ratelende verpleegkundigen, piepende ziekenhuisapparatuur en een krijsende baby – is opmerkelijk precies opgenomen en gemixt.

Libertad zet de soundtrack ook een keer op *mute*. Een voor de hand liggende kunstgreep in een film over de gescheiden werelden van horenden en niet-horenden. Minder voor de hand liggend is het door Libertad gekozen moment. Het geluid verdwijnt als Angela haar vakantie vierende vriendengroep opzoekt aan het strand. In plaats van het stressvolle isolement van de dove vrouw te benadrukken brengt deze stilte juist kalmte en een weldadige rust.

Na deze serene onderdompeling in een geluidloze wereld volgt een relatieruzie die extra hard van het scherm knalt door de expressieve gebarentaal. Precies die knal blijkt Angela nodig te hebben om de weg terug te vinden naar haar man en haar kind.

FRITZ DE JONG

SORDA SPANJE, 2025 | REGIE EVA LIBERTAD | MET MIRIAM GARLO, ÁLVARO CERVANTES | 99 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN OP **Film by the Sea** EN VANAF 25 SEPTEMBER

SORDA

THE RULE OF JENNY PEN

THE RULE OF JENNY PEN

Geriatrische nachtmerrie

John Lithgow steelt de show in deze psychologische horror over de bewoner van een senioreninstelling die een nieuwkomer begint te terroriseren met zijn demonische handpop.

“Als er geen leeuwen waren, zouden hyena's heersen.” Dit soort wijsheden deelt de erudiete Nieuw-Zeelandse rechter Stefan Mortensen gretig met de mensen in zijn rechtszaal. Mortensen staat in deze allegorie voor het eerbare roofter dat de mensheid beschermt tegen de immorele, bloeddorstige groepsdieren. Maar wanneer hij wordt getroffen door een hersenbloeding, transformeert hij tot een tandeloze, hulpbehoevende rolstoelpatiënt. De arrogante magistraat, die zijn pensioen heeft vergokt, valt van zijn sokkel en komt terecht in een naargeestig verzorgingshuis.

Filmmaker James Ashcroft maakt van de senioreninstelling met vale tapijttjes, zouteloze soepjes in de eetzaal en generiek ogend meubilair een soort hedendaagse hel. Met acteur John Lithgow, die gestalte geeft aan sociopaat Dave Crealy, als een incarnatie van de duivel. Crealy struint 's nachts in zijn pyjama met zijn handpop Jenny Pen aan zijn zijde door de wandelgangen om zijn lotgenoten te terroriseren. Uit pure verveling, geeft hij ergens halverwege de film toe. Ten overstaan van het behandelend personeel speelt Crealy de onschuld zelve.

Ashcroft doet met *The Rule of Jenny Pen*

een poging om de regels van het horrorgenre te verleggen. Waar het in horrorfilms meestal tieners zijn die door autoriteiten niet serieus worden genomen, wordt Mortensen niet geloofd omdat de verplegers denken dat hij last heeft van regressief gedrag. Ouderen willen nog wel eens terugvallen op reflexen uit hun kindertijd. Met verve illustreert Ashcroft de horror van Mortensen werkelijkheid: een intellectueel die gevangen zit in een fragiel lichaam.

Lithgow, die al vaker memorabele antagnisten vertolkte (zie *Cliffhanger* en *Blow Out*), is opvallend goed in *The Rule of Jenny Pen*. Zijn maniakale spel overschaduwet het spel van Rush, wiens personage verwordt tot een pathetische minkukel. Jammer dat je daardoor steeds moeilijker meebeweegt met het personage. *The Rule of Jenny Pen* is pure genrehorror voor liefhebbers. Als je hier dan toch een soort link naar de realiteit in wilt zien, zou je de beproeving van Rush' personage kunnen zien als de vloek van ouder worden op een plek waar je niet wilt zijn: het voelt alsof je acteert in een horrorfilm die alleen maar in mineur kan eindigen.

OMAR LARABI

THE RULE OF JENNY PENN NIEUW-ZEELAND/ VERENIGDE STATEN, 2024 | REGIE JAMES ASHCROFT | MET JOHN LITHGOW, GEOFFREY RUSH | 103 MINUTEN | DISTRIBUTIE ND PICTURES | TE ZIEN OP **Film by the Sea** EN VANAF 18 SEPTEMBER

nachtje op de boedel te passen. Voor hij het doorheeft staan hij en zijn collega's oog in oog met een stel behoorlijk destructieve robots.

TE ZIEN VANAF 24 SEPTEMBER

A BIG BOLD BEAUTIFUL JOURNEY

Kogonada | Video-essayist en regisseur Kogonada gooide al hoge ogen met zijn intieme debuut *Columbus* (2017) en het prachtig contemplatieve robotfamiliedrama *After Yang* (2021). Zijn nieuwste film speelt opnieuw een ingenieus spel met concepten als tijd en herinnering, met Colin Farrell en Margot Robbie in de hoofdrollen als potentiële geliefden die de kans krijgen om cruciale momenten uit hun leven opnieuw te beleven. Lees onze recensie op [filmkrant.nl](https://www.filmkrant.nl) rond de release.

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

CARAVAGGIO (RERELEASE)

Derek Jarman | Ter ere van de Eye-tentoonstelling van en over Tilda Swinton krijgen ook haar films extra aandacht. Te beginnen met haar acteerdebuut in deze biopic over het leven van renaissancekunstenaar Caravaggio, die op zijn sterfbed terugblikkt op zijn turbulente driehoeksverhouding met twee modellen voor zijn religieuze schilderijen. Regisseur Jarman zou blijven samenwerken met Swinton.

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

FORTUYN ON-HOLLANDS

Mint Film Office | Krap tien maanden was Pim Fortuyn actief in de landelijke politiek, voordat hij op 6 mei 2002 werd doodgeschoten. Maar zijn invloed is tot op de dag van vandaag voelbaar. In deze achtdelige documentaireserie

CARAVAGGIO

reflecteren Nederlanders met een biculturele achtergrond op de invloed van Fortuyn en de invloed die hij op hun levens had. Wat is zijn invloed geweest op de populistische van deze tijd, die onverholven islamofobie en racisme niet schuwen?

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER EN OP NFF

HIGH TIDE

Marco Calvani | Romantisch drama over een ongedocumenteerde Braziliaanse immigrant die naar een Amerikaans toevluchtsoord voor queer mensen trekt. Eenmaal daar raakt deze Lourenço al snel in de ban van de charismatische Maurice, waarbij het de vraag is of hun zomerliefde sterk genoeg is om hun trauma's en uitdagingen te overwinnen.

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

THE BEARDED MERMAID

Dun verhaal in uitbundige kleuren

Een sympathiek en prachtig geschoten, intiem drama in een travestierevue. Ondanks de soms wat onevenwichtige opbouw geeft het een mooi en warm inzicht in de lgbtqia+ wereld in een klein stadje aan de Franse Kanaalkust.

The Bearded Mermaid opent lyrisch, met scènes gewijd aan de vier mannelijke en twee vrouwelijke hoofdpersonages. Onder (iets te) zwaar aangezette pianomuziek tekenen de contouren zich af tegen de achtergrond van de zee, de nachtelijke haven van Dieppe en het theater La Sirène à Barbe.

Dat theater vormt het hart van de film,

want het is de plek waar iedereen de meest uitzinnige en misschien wel de eerlijkste versie van zichzelf kan zijn. Waar in de krappe kleedkamers wordt gepraat over het leven in het algemeen en dat van alle personages in het bijzonder.

Het verhaal heeft niet heel veel om het lijf. Beluga is de pater familias (of eigenlijk de *maman*) van het stel – hij ziet zijn einde en dat van het theatergezelschap naderen, maar verbergt zijn weemoed onder een dikke laag uitbundigheid en make-up. Sweetie Bonbon, die een onhoudbare lat-relatie heeft met een Brit, is de ster op het podium, met een prachtige stem en schitterende outfits. Al-

onso is de rusteloze acrobaat, die elk leeg moment vult met swipen op Grindr. Erwan is een lokale visser, die in de veilige stoelen van het theater zijn geaardheid de ruimte kan geven.

Bijzonder is dat alle acteurs zichzelf (onder een andere naam) spelen en dat zeer verdienstelijk doen – het draagt bij aan de onmiskenbare chemie tussen de personages.

Het verhaal steekt het Kanaal over, waar Sweetie warme connecties heeft opgebouwd met de lokale travestie-scene. Ze wordt uitgenodigd om met het hele gezelschap op te treden in de revue. De reis krijgt een extra dramatische ondertoon doordat alle leden

op het punt staan een nieuwe afslag te nemen in hun leven.

Al wil de muziek je soms anders doen geloven, de dramatische ontwikkelingen zijn niet heel ingrijpend. Als een van de leden iets overkomt, wordt dat liefdevol opgevangen door deze zelfgekozen familie en op het podium therapeutisch omgezet in een lied of act. Dat de film steeds van perspectief wisselt, werkt in het begin wat verwarrend als je zoekt naar een centrale figuur of een duidelijk verhaal, maar wanneer je je overgeeft aan het verhaal is het een aangename reis.

NICOLE SANTÉ

THE BEARDED MERMAID (LA SIRÈNE À BARBE)

FRANKRIJK/VERENIGD KONINKRIJK, 2024 | REGIE
NICOLAS BELLENCHOMBRE, ARTHUR DELAMOTTE | MET
MAXIME SARTORI, ALONSO OJEDA, FABRICE MORIO,
VICTOR GRILLOT | 97 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMIEN
| TE ZIEN VANAF 28 AUGUSTUS

A NICE INDIAN BOY

Bollywood wijst de weg naar grootse liefde

A Nice Indian Boy omarmt de conventies van de romantische komedie, zonder te vervallen in sleetse formulefilmrij. De romance tussen een gereserveerde arts en een extraverte fotograaf is ingebed in een aangepaste portie Bollywood-spektakel.

Goed, het is niet zo extreem als Travis Bickle's eerste date in een pornobioscoop in *Taxi Driver*. Toch is het best opmerkelijk dat fotograaf Jay de Bollywood-klassieker *Dilwale dulhania le jayenge* (1995) uitkiest voor zijn eerste afspraakje met medisch specialist Naveen. Als Naveen na afloop voorzichtig oppert dat de romantische plot van die film aartsconservatief is, brengt Jay daar tegenin dat Bollywood-films gaan over de grootsheid van de liefde. Tot afgrijzen van de introverte Naveen zet Jay, midden op straat, zijn argument kracht bij met het uit volle borst zingen van een filmlied. Als ze daarna in een gaybar belanden, is het Jay's beurt om zijn *cringe* te verbergen, wanneer Naveen uitweidt over de indeling van de parkeergarage in zijn ziekenhuis.

Ondanks hun verschillende temperamenten vallen de mannen als een blok voor elkaar. Aan het einde van de tweede akte – het

scenario is gebaseerd op een toneelstuk van Madhuri Shekhar – zijn ze al verloofd. Het belangrijkste struikelblok op weg naar een spetterende Bollywood-bruiloft is de introductie van Jay bij Naveen's familie. Verfrissend is de manier waarop deze verhaallijn is opgezet. De Amerikaans-Indiase familie is weliswaar zo traditioneel dat ze een huwelijk arrangeren voor de dochter des huizes, tegelijkertijd accepteren ze (schoorvoetend, maar toch) dat hun zoon op mannen valt.

Als Naveen niet thuiskomt met de leuke Indiase jongen uit de titel, maar met de witte freelance kunstenaar Jay, leidt dat ook al niet tot clichématige culturele misverstanden. Na een verblijf bij meerdere pleeggezinnen is Jay geadopteerd door een Indiaas echtpaar, wat zijn nieuwe voorliefde voor Bollywood, felle kleuren en de olifantengod Ganesha verklaart.

Het grootste obstakel in *A Nice Indian Boy* is de emotionele geremdheid van Naveen. Hoofdpersoon Karan Soni – tevens de echtgenoot van regisseur Roshan Sethi – neemt de kijker overtuigend mee in zijn ontwikkeling van sociaal onhandige nerd naar een man die zijn geaardheid, afkomst en hunke-

A NICE INDIAN BOY

ring naar ware liefde durft te omarmen. Dat het karakter van Jay minder wordt uitgediept, verhindert musicalster Jonathan Groff niet om lekker extravert invulling te geven aan zijn rol. Een mooi contrapunt is de nevenplot rond Naveen's zus, die de frustraties over het stranden van haar gearrangeerde huwelijk afreageert op Naveen en Jay.

Fijn aan deze komedie is ook dat de verwijzingen naar Bollywood niet louter dienen voor de *couleur locale*. De hyperromantische sleu-

telsceën uit *Dilwale dulhania le jayenge*, waarin de geliefden elkaar toezingen in een veld vol gele bloemen, is op een slimme én komische manier verwerkt in de plot.

FRTZ DE JONG

A NICE INDIAN BOY VERENIGDE STATEN, 2024 |
REGIE ROSHAN SETHI | MET KARAN SONI, JONATHAN
GROFF | 97 MINUTEN | DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN
VANAF 4 SEPTEMBER

ONE BATTLE AFTER ANOTHER

Paul Thomas Anderson | Een nieuwe Paul Thomas Anderson is altijd een mijlpaal. Voor zijn nieuwste film werkt hij ook nog eens voor het eerst samen met filmster Leonardo DiCaprio. En hij baseerde hem op *Vineland* van Thomas

Pynchon, van wie hij eerder *Inherent Vice* verfilmde. Dat belooft veel goeds (en vervreemdings). Onze recensie leest u t.z.t. op filmkrant.nl en in de volgende *Filmkrant*.

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

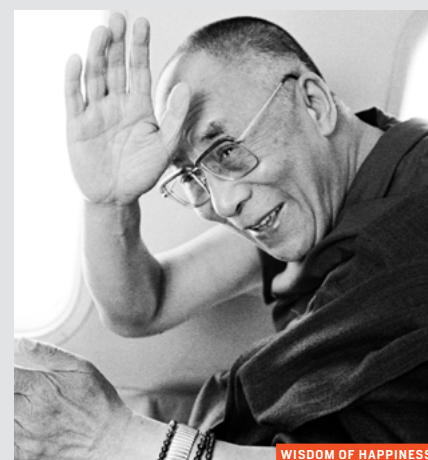
THE STRANGERS CHAPTER 2

Renny Harlin | Tweede deel in een geplande horrortrilogie die vorig jaar redelijk van start ging. De bloeddorstige 'vreemdelingen' uit de titel keren terug om wraak te nemen op de enige overlevende uit het eerste deel. Actiespecialist Harlin moet het in goede banen leiden.

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

VLEESDAG

Martijn Smits | Als we de trailer van *Vleesdag* mogen geloven, kunnen we een nieuw Neder-

WISDOM OF HAPPINESS

lands record bloedvergieten bij schrijven met deze film over dierenrechtenactivisten die een varkensfokkerij proberen te saboteren en een boerenfamilie héél erg boos maken.

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

WISDOM OF HAPPINESS

Philip Delaquis, Barbara Miller | In deze intieme documentaire laat de inmiddels negentig jaar oude Dalai Lama zijn licht schijnen over de grote ontwikkelingen in deze eeuw, waarbij hij de kijker op basis van zijn eigen levensverhaal meer probeert bij te brengen over mindfulness en innerlijke rust.

TE ZIEN VANAF 25 SEPTEMBER

ALEX MAZEREËW

VLEESDAG

Agenda

De volgende *Filmkrant* verschijnt op woensdag 1 oktober en loopt t/m woensdag 29 oktober. De agendagegevens moeten vóór vrijdag 19 september worden gemaild naar agenda@filmkrant.nl. *Filmkrant* is niet verantwoordelijk voor onjuiste vermeldingen of wijzigingen. 'EN sub' geeft aan dat een film Engels ondertiteld is. Aanvangstijden en andere informatie staat op de sites van de theaters.

ALKMAAR

● **Filmhuis Alkmaar**
Pettermerstraat 3 | 072-5202022 | filmhuisalkmaar.nl

ALMELO

● **Filmhuis Almelo**
Elisabethhof 4 | 0546-850264 | filmhuisalmelo.nl
On Falling wo 3.9 | The Salt Path vr 5.9 | The Life of Chuck wo 10.9 | The Teacher Who Promised the Sea za 13.9 | Vingt dieux vr 19.9 | Quisling zo 21.9 | Good One vr 26.9 | Le deuxième acte wo 1.10

ALMERE

● **Het nieuwe filmhuis**
Stadhuisplein 101 | 036-5486000 | denieuwebibliotheek.nl/het-nieuwe-filmhuis
Bring Her Back do 28.8, vr 5.9 | Clueless do 11.9 | The Coriolis Effect zo 7.9, di 9.9 | Dangerous Animals vr 19.9 | Demon Slayer: Infinity Castle do 11.9 t/m zo 14.9 | Downton Abbey 3 wo 10.9 t/m wo 24.9 | Être & avoir zo 31.8, di 2.9 | Les glaneurs et la glaneuse di 16.9 | Grave of the Fireflies za 30.8, za 6.9, za 13.9 | The Graduate vr 29.8, wo 3.9, wo 10.9 | Heldin do 18.9 t/m wo 24.9 | Huisdieren Express zo 31.8 | Inherent Vice do 4.9 | Jaws zo 31.8, wo 3.9 | Jeunes mères vr 29.8 t/m vr 5.9 | Moonlight za 30.8 | One Battle After Another wo 24.9 t/m wo 1.10 | One to One: John & Yoko di 23.9 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 t/m za 13.9 | The Roses do 28.8 t/m vr 19.9 | Shaun het Schaap 3 wo 3.9 t/m za 20.9 | Sorda do 25.9 | Sorry, Baby do 28.8 t/m di 9.9 | Super Elfkens za 30.8, zo 7.9, za 13.9 | TKT ('t Komt goed) za 20.9 | Toy Story za 20.9, zo 21.9 | Universal Language vr 29.8 | La venue de l'avenir vr 29.8, vr 5.9, wo 10.9 | Voor de meisjes vr 26.9 | Paul Thomas Anderson Phantom Thread za 6.9 | Punch-Drunk Love wo 17.9 | There Will Be Blood zo 21.9

ALPHEN A/D RIJN

● **Filmhuis Parkvilla**
Cornelis Geellaan 2 (Park Rijnstroom) | 0172-493737 | parkvilla.nl/filmhuis/

Andrea Bocelli zo 21.9 | L'attachement ma 1.9 | The Blue Trail do 18.9, wo 24.9, za 27.9 | Bob Trevino Likes It vr 5.9 t/m wo 17.9 | Disney Jr. Cinema Club zo 21.9 | Downton Abbey 3 zo 21.9 | Heldin do 18.9, zo 21.9, do 25.9 | Jaws ma 1.9, wo 3.9 | Jeunes mères di 2.9 t/m vr 12.9 | Love di 2.9, za 6.9, ma 8.9 | Miyazaki, Spirit of Nature vr 19.9 | One Battle After Another wo 24.9 | One to One: John & Yoko di 23.9, vr 26.9 | Het Pärt gevoel do 11.9, ma 15.9 | La pie voleuse do 4.9, zo 7.9, za 13.9 | Princess Mononoke za 20.9, vr 26.9 | Sorry, Baby zo 14.9 t/m do 25.9 | The Sound of Music di 23.9, za 27.9 | La venue de l'avenir zo 7.9 t/m vr 19.9 | Een vrouw als Monique di 23.9, za 27.9 | Zwei zu eins wo 3.9 | Buitenbios En fanfare vr 5.9 | Groundhog Day za 6.9 |

AMERSFOORT

● **Filmtheater De Lieve Vrouw**
Lieve Vrouwestraat 13 | 033-4226555 | lievevrouw.nl

AMSTERDAM

● **Cinema De Balie**
Kleine-Gartmanplantsoen 10 | 020-5535100 | debalie.nl/cinema
● **Filmhuis Cavia**
Van Hallstraat 52-1 | 020-6811419 | filmhuiscavia.nl
Eyes of Gaza do 11.9 | Voci nel tempo do 18.9 | Unbound + Skate+ vr 27.9 | Cinema Colombiano double bill za 20.9 | Collection of shorts Hoda Taheri: Mother Trilogy do 25.9 | Live Music with live projection zo 28.9 | Moons of Cavia openluchtfilms do 28.8 t/m zo 31.8 | Working Progress zo 28.9
● **Cinecenter**
Lijnbaansgracht 236 | 020-6236615 | cinecenter.nl
Premières As It Is in Heaven do 28.8 | The Blue Trail do 18.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Enzo do 28.8 | Heldin do 18.9 | Jaws do 28.8 | A Nice Indian Boy op 4.9 | One Battle After Another do 25.9 | The Roses do 28.8 | Sorda do 25.9 | Wisdom of Happiness do 25.9 | Een vrouw als Monique do 18.9 | Yi Yi do 18.9 | LGBTQ+ Preview A Nice Indian Boy vr 29.8

Uit de schaduw

Er mogen zijn als queer en dat laten zien, is de inzet van het **Queer Film Festival Utrecht (QFFU)**. Op de zevende editie vertoont het festival onder het motto 'Here we are' een programma van korte en lange films. Ook is er een uitgebreid randprogramma. Van 29 augustus t/m 5 september op meerdere locaties in de stad.

"Het Queer Film Festival Utrecht is een filmfestival, een samenzijn, een viering en een ruimte voor queer verbeeldingskracht. We creëren een platform waar verhalen die vaak ongehoord blijven centraal staan, gedeeld worden en de erkenning krijgen die ze verdienen." Aldus de organisatoren van het festival. Die verhalen zijn te zien in bijna vijftig films. In de Argentijnse openingsfilm Reas (Lola Arias) reconstrueren

ex-gevangenen, voorname-lijk cis- en transgender vrouwen, in een gevangenis in Buenos Aires zingend en spelend hun gevangenschap en traumatische levenservaringen. Na de film is er een spetterende clubnacht.

Een paar andere titels uit het programma. In *Queer-panorama* (Jun Li) neemt een gay man na elk nieuw sekscontact de identiteit aan van de zijn bedpartner. Op paradoxale wijze is hij alleen zich-

QUEERPANORAMA

● **Het Documentaire Paviljoen**
Vondelpark 3 | 020-6273329 | idfa.nl/paviljoen

Put Your Soul on Your Hand and Walk zo 7.9, wo 24.9 | The Shadow Scholars zo 31.8, zo 7.9, zo 21.9, wo 1.10 | Europa, Based on a True Story vr 12.9, zo 21.9, wo 1.10 | My Stolen Planet vr 19.9, zo 28.9 | Self-Portrait along the Borderline wo 17.9, za 27.9 | Decolonial Futures wo 3.9 | Groene Filmclub My Stolen Planet wo 10.9 | IDFA Meets ACFP zo 14.9 | Laura Poitras Citizenfour vr 29.8, za 27.9 | The Oath zo 31.8, wo 24.9 | My Country, My Country wo 3.9, vr 19.9 | Risk vr 12.9, zo 28.9 | Pavilion Shorts vr 5.9
● **Eye Filmmuseum**
Ijpromenade 1 | 020-5891400 | eyefilm.nl
Le bonheur vr 5.9, ma 9.9 | Cinema Copied My Dreams za 27.9 | Cléo de 5 à 7 do 4.9 t/m ma 15.9 | Les glaneurs et la glaneuse za 6.9, wo 10.9, zo 14.9 | Mur murs zo 7.9, di 9.9, wo 17.9 | News from Home wo 17.9 | Sans toit ni loi do 4.9 t/m vr 12.9 | A'dam Forever Young Azart, Come Make Art zo 7.9 | Kinderen in Amsterdam wo 17.9 | Akira Kurosawa Kagemusha vr 29.8, ma 1.9 | Rashomon vr 29.8 | Cinemini Op avontuur zo 7.9 t/m zo 28.9 | Classics Andrej Roeblov di 16.9, zo 21.9 | Andrej Tarkovsky vr 12.9, do 18.9 | The Big City do 4.9, za 6.9, wo

10.9 | De bunker za 13.9 | Clueless wo 10.9 t/m zo 14.9 | Flesh+Blood vr 12.9 | De jeugd van Ivan ma 15.9, vr 19.9 | Komitas za 13.9 | Lost Highway vr 29.8 | My Girl do 11.9, za 13.9 | Het offer vr 12.9 zo t/m ma 22.9 | Pan's Labyrinth zo 31.8 | Solaris za 20.9, di 23.9 | De spiegel do 11.9, wo 24.9 | Stalker zo 14.9, do 18.9 | Eye on Art East of Noon di 23.9 | Me and You and Everyone We Know di 2.9 | New Selected Artists' Moving Image di 9.9 | Eye on Sound Zemlya zo 14.9 | Familieworkshop Maak geluid bij film zo 7.9 | Filmmagie Beweeg samen op film zo 14.9 | Filmen zonder camera zo 21.9 | Filmworkshop Suriname wo 10.9 | Garrett Bradley The Battle of Algiers vr 29.8 | Belly za 6.9 | Chungking Express ma 1.9 | Jo Jo Dancer wo 3.9 | Symbiopsycho-taxiplasm vr 5.9 | KinoTalk Black is King wo 24.9 | Koolhoven & Simons Cutthroat Island do 28.8 | Dog Day Afternoon do 25.9 | Met inleiding Een vrouw als Monique do 18.9 | Familiar Touch zo 21.9 | Zusje wo 10.9, vr 19.9 | Restored & Unseen Avetik ma 8.9 | Stars in Broad Daylight ma 22.9 | Tilda Swinton Tropical Malady vr 26.9 | The Gesturists zo 28.9
● **FC Hyena**
Aambeeldstraat 24 | 020-3638502 | fchyena.nl
● **Filmhallen**
Hannie Dankbaarpassage 12 | 020-8208122 | filmhallen.nl

zelf als hij in de huid kruipt van een ander. In *National Anthem* (Luke Gilford) ontdekt een verlegen bouwvakker in een gezelschap van queer rodeo-ranchers nieuwe verlangens in zichzelf. De film wordt ingeleid door Werner Borkes, festivaldirecteur van Roze Filmdagen. In *Dreams in Nightmares* (Shatara Michelle Ford) zoeken drie dertigers in het Amerikaanse Midwesten een verdwenen vriendin. Dat de drie vrouwen zwart en queer zijn, helpt niet mee in een omgeving vol vooroordelen.

Naast films is er een randprogramma met onder meer de interdisciplinaire expositie *Framing the Beyond* met werk van opkomende queer kunstenaars. *Queering the Archive* is een programma van in het verleden wegge-moffelde queerfilms. In de *Queer Horror Shorts Night* draaien korte films die de patriarchale orde ondermijnen. *The 10 Minute Challenge* is een zeven korte films tellende competitie van nieuw queertalent. En op de *Queer Makers Market* kan werk worden gekocht van queer kunstenaars. Natuurlijk wordt er ook gegeten, onder andere op de *BBQueer Barbecue*. QFFU.NL

Premières *Grave of the Fireflies* do 28.8 | *Jaws* do 28.8 | *David Gilmour* wo 17.9 | *Andrea Bocelli* zo 21.9 | *Previously Unreleased* *Ghostlight* do 28.8 t/m wo 3.9 | *Royal Opera Tosca* wo 1.10 | *Sixties Klassiekers* niet ondertiteld, tenzij anders vermeld *The Misfits* vr 29.8 | *The Birds* wo 10.9 t/m ma 29.9 | *Une femme douce* (EN sub) do 11.9 t/m di 30.9 | *Guess Who's Coming to Dinner* do 18.9 t/m wo 1.10 | *Lolita* do 4.9, za 6.9, zo 28.9 | *The Rain People* zo 14.9 t/m vr 26.9 | *Rosemary's Baby* vr 5.9, di 9.9, zo 14.9

● Het Ketelhuis

Pazzanistraat 4 | 020-6840090 | ketelhuis.nl
Premières *April* do 4.9 | *As It Is in Heaven* do 28.8 | *The Blue Trail* do 18.9 | *The Coriolis Effect* do 4.9 | *Downton Abbey 3* do 11.9 | *Enzo* do 28.8 | *Heldin* do 18.9 | *The Invisible Ones* do 4.9 | *Put Your Soul on Your Hand and Walk* do 4.9 | *The Roses* do 28.8 | *Sorda* do 25.9 | *Een vrouw als Monique* do 18.9 | *Bioscoop 10-daagse* wo 17.9 t/m vr 26.9 | *The Blue Trail*, *Heldin*, *Downton Abbey 3*, *Disney Jr. Cinema Club*, *Toy Story*, *Voor de meisjes* | *Film & soep* do 4.9, do 18.9 | *Hoe lees ik een film?* *The Blue Trail* wo 3.9 | *Voorpremière* *Downton Abbey 3* wo 10.9
● **Kriterion**
Roetersstraat 170 | 020-

6231709 | kriterion.nl
Zomerklassieker *The Taste of Tea* ma 29.8 | *Moderne klassiekers: Women on the Run* *Lola rennt* ma 1.9, za 20.9 | *Dark Habits* za 6.9, ma 15.9 | *Kinder-Klassieker* *Dunya & Desie* zo 14.9, zo 28.9

● LAB111

Arie Biemondstraat 111 | 020-6169994 | lab111.nl
Agnes Varda *Le bonheur* di 2.9, wo 3.9, ma 8.9 | *Cléo de 5 à 7* do 4.9, zo 7.9 | *Daguerreotypes* di 2.9, di 16.9 | *Les glaneurs et la glaneuse* za 6.9, di 9.9 | *Jacquot de Nantes* ma 1.9, wo 3.9, ma 15.9 | *Jane B. par Agnès V.* ma 8.9, za 13.9 | *Lions Love* ma 1.9, wo 10.9 | *Mur murs* do 4.9, do 11.9 | *Les plages d'Agnès* di 2.9, wo 3.9, zo 14.9 | *La pointe courte* ma 1.9 t/m wo 3.9 | *Sans toit ni loi* zo 7.9, vr 12.9, wo 17.9 | *L'une chante, l'autre pas* vr 5.9, wo 10.9 | *Varda par Agnès* ma 1.9, di 2.9, do 9.9 | *Visages, villages* ma 1.9, wo 3.9, zo 7.9 | *Dance Along* Niet ondertiteld *Dirty Dancing* za 6.9 | *Double Bill & dinner* *Kiki's Delivery Service* + *Howl's Moving Castle* zo 14.9, zo 28.9 | *Drink Along* *Sideways* Niet ondertiteld zo 31.8, zo 14.9 | *KNF-filmquiz* vr 12.9 | *Sing Along* *Grease* Niet ondertiteld za 30.8 | *Mamma Mia!* vr 12.9 | *Studio Ghibli* *The Boy and the Heron* vr 29.8, do 4.9, zo 7.9 | *Grave of the Fireflies* do 28.8 t/m za 6.9 | *Howl's Moving Castle* do 28.8, vr 29.8, di 2.9, wo 3.9 | *Kiki's Delivery Service* do 28.8, za 30.8, di 2.9, wo 3.9 | *My Neighbor Totoro* do 28.8 t/m wo 10.9 | *Nausicaä of the Valley of the Wind* za 30.8, zo 31.8, ma 8.9 | *Ponyo* do 28.8, za 30.8, zo 31.8, vr 5.9 | *Porco Rosso* za 30.8 t/m do 4.9 | *Princess Mononoke* do 28.8 t/m wo 3.9 | *Spirited Away* vr 29.8, zo 31.8

● Melkweg

Lijnbaansgracht 234a | 020-5318181 | melkweg.nl
● **The Movies**
Haarlemmerdijk 161 | 020-6386016 | themovies.nl
Premières *Andrea Bocelli* zo 21.9 | *David Gilmour* wo 17.9 | *Grave of the Fireflies* do 28.8 | *Jaws* do 28.8 | *Agnes Varda* *Cléo de 5 à 7* wo 3.9 t/m zo 14.9 | *Les glaneurs et la glaneuse* vr 5.9, zo 7.9, wo 10.9, za 13.9, di 16.9 | *Mur murs* di 9.9, zo 11.9, ma 15.9
● **The Pulse**
Hildegard von Bingenstraat 4 | cinemathepulse.eu
● **Rialto De Pijp**
Ceinturbaan 338 | 020-6768700 | rialtofilm.nl
● **Rialto VU**
De Boelelaan 1111 | 020-5984466 | rialtofilm.nl
● **Studio/K**
Timorplein 62 | 020-6920422 | studio-k.nu
● **Filmtheater De Uitkijk**
Prinsengracht 452 | 020-

2232416 | uitkijk.nl
Etre et avoir | **Premières** Clueless do 11.9 | Jaws do 28.8 | Yi Yi wo 24.9 | **Agnes Varda** Cleo de 5 à 7 vanaf zo 7.9 | Les glaneurs et la glaneuse vanaf do 4.9 | Sans toit ni loi vanaf vr 5.9 | **Cinematjes** Rabat za 30.8 | Girlfriends vr 29.8 | Harold and Maude do 28.8 | **Fiona Tan** in History's Future za 6.9 | Dat u in interessante tijden moge leven do 11.9 | Dearest Fiona zo 14.9 | Ascent ma 8.9 | Het rijk der schimmen zo 31.8 | **Tapis Rouge Classiques** Trafic 14.9 | **Total Destruction** Casting Blossoms to the Sky za 13.9 | The Fabulous World of Jules Verne | Faust do 11.9, di 30.9 | The Fifth Seal di 16.9 | Themroc di 2.9, za 27.9 | **VPRO** Zomergasten zo 31.8

Cinema De Vlucht

Burgemeester de Vlughtlaan 125 | 020-8203746 | cinema-devlucht.nl

APELDOORN

Cine theater/Podium Gigant Nieuwstraat 377 | 055-5216346 | gigant.nl

Premières Andrea Bocelli do 18.9 | April do 4.9 | A Big Bold Beautiful Journey do 25.9 | The Blue Trail do 18.9 | Caravaggio do 25.9 | Caught Stealing do 28.8 | The Coriolis Effect do 4.9 | David Gilmour wo 17.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Ellis Park vanaf do 18.9 | Enzo do 28.8 | Familiar Touch do 25.9 | Ghostlight do 28.8 | Grave of the Fireflies do 28.8 | Hayao Miyazaki and the Heron do 18.9 | Heldin do 18.9 | Honey Don't! do 4.9 | Jaws do 28.8 | El jockey do 11.9 | Miyazaki: Spirit of Nature do 18.9 | A Nice Indian Boy do 4.9 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 | The Roses do 28.8 | Sorda do 25.9 | The Sound of Music za 20.9 | The System do 11.9 | Een vrouw als Monique do 18.9 | Wisdom of Happiness do 25.9 | Writing Hawa do 11.9 | Yi Yi do 18.9 | **Bioscoop 10-daagse** wo 17.9 t/m vr 26.9 | **Eenmalig** Tramping Te Araroa vr 19.9 | **Filmmuziek-cursus** vanaf wo 24.9 | **Indisch & Moluks 3.0** do 4.9 t/m zo 7.9 | **Jeugd** Hoe ik per ongeluk een boek schreef, Olifantje in het bos, Shaun het schaap 3, Super Elfkens, Tommy & Fliek | **Ontbijt & film** Downton Abbey 3, Familiar Touch zo 28.9 | **Prikkelarm** A Nice Indian Boy vr 26.9

ARNHEM

Cine Focus Filmtheater Audrey Hepburnplein 1 | 088-1900666 | focusarnhem.nl **Premières** Alpha do 25.9 | April do 4.9 | The Blue Trail do 18.9 | The Coriolis Effect do 4.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Ellis Park do 18.9 | Familiar Touch do 25.9 | Hayao Miyazaki and the Heron do 18.9 | Heldin do 18.9 | El jockey do 11.9 | Miyazaki: The

Spirit of Nature do 18.9 | A Nice Indian Boy do 4.9 | One Battle After Another do 25.9 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 | Sorda do 25.9 | The System do 11.9 | Een vrouw als Monique do 18.9 | Wisdom of Happiness do 25.9 | Writing Hawa do 11.9 | **Klassiekers** Grave of the Fireflies vanaf do 28.8 | Jaws vanaf do 28.8 | Jde blik van Agnès Varda vanaf do 4.9 | Yi yi vanaf do 18.9 | Caravaggio vanaf do 25.9 | **Eng subs** Jeunes mères wo 3.9 | **Focus op het dak** Openlucht cinema t/m 27.9 | **Bridge to the Future** Berbû + inleiding wo 10.9 | Tegenlicht Meet-Up + nagesprek wo 17.9 | **Bioscoop 10-daagse** The Sound of Music zo 21.9 | One Battle After Another wo 24.9 | **NFF: Voor de meisjes** vr 26.9 | **Asian Movie Night** Shorts + performance wo 4.9 | **World Suicide Prevention Week** Waarom bleef je niet voor mij? + nagesprek di 9.9 | **Sneak Preview** di 16.9 | **Beyond the Screen** Student Filmclub wo 24.9 | **Insience on Tour** Witches + nagesprek ma 29.9

ASSEN

Bioscoop De Nieuwe Kolk Weiersstraat 1 | 088-0128888 | asserfilmliiga.nl **L'attachement** ma 22.9, di 23.9, za 27.9, zo 28.9 | Jeunes mères ma 8.9, di 9.9, za 13.9, zo 14.9 | Perla ma 1.9, di 2.9, za 6.9, zo 7.9 | Solitude za 30.8, zo 31.8 | Sorry, Baby ma 15.9, di 16.9, za 20.9, zo 21.9 | Super Happy Forever ma 29.9, di 30.9

BERGEN

CineBergen Eeuwigeleaan 7 | 072-5815914 | cinebergen.nl

BERGEN OP ZOOM

Cine Paradiso C-Cinema, Burg van de Laanstraat 25 | 0164 254886 | cinemaparadiso.nl **The Teacher Who Promised the Sea** vr 29.8 t/m di 2.9 | **Loveable** zo 31.8 t/m ma 1.9 | **10 giorni con i suoi** vr 5.9 t/m di 9.9 | **Hemels-leutel** zo 7.9 t/m ma 8.9 | **The North** vr 12.9 t/m di 16.9 | **Perla** zo 14.9 t/m ma 15.9 | **Wishing** on a Star vr 26.9 t/m di 30.9 | **Manas** zo 28.9 t/m ma 29.9 | **Film by the Sea** do 18.9 t/m wo 24.9 **The Blue Trail**, DJ Ahmet, The Penguin Lessons, Le répondeur, Sorda, Winter in Sokcho

BREDA

Cine Chassé Cinema Claudius Prinsenlaan 8 | 076-5303131 | chasse.nl **Premières** The Blue Trail do 18.9 | The Coriolis Effect do 4.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Jaws do 28.8 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 | Wisdom of Happiness do 25.9 | **All Inclusive** Queendom di 9.9 | **Al-**

zheimer dag Mama is een portret zo 21.9 | **Animazing** Millennium Actress zo 14.9 | **Belcrum Bios** En fanfare di 16.9 | **Bioscoop 10-daagse** The Sound of Music za 20.9, di 23.9 | I'm Still Here di 30.9 | **Boris Charmatz** Étrangler le temps di 30.9 | **BUT** Dark City zo 31.8 | Equilibrium zo 31.8 | Event Horizon zo 31.8 | eXistenZ zo 31.8 | **Met inleiding** Jaws vr 29.8 | **Previously Unreleased** Ghostlight zo 31.8, di 2.9 | **Sunset Cinema @ BUas Campus** Good Bye, Lenin! (EN subs) di 2.9 | **Voorpremière** Downton Abbey 3 wo 10.9

Filmhuis Breda

Keizerstraat 19F | 076-2100169 | filmhuisbreda.nl **Premières** The North | The Teacher Who Promised the Sea | El jockey | Hot Milk | The Graduate | La venue de l'avenir | Jaws | **BUT** filmfestival wo 27.8 t/m zo 31.8 | **Cultureel café** Den skuldige di 2.9 | **BuitenBios** Botanique Triangle of Sadness do 4.9 | La vita e bella za 6.9 | Bohemian Rhapsody za 13.9 | **De aanschuifafel** As it Is in Heaven wo 10.9 | **Ladies Lunch** La venue d l'avenir vr 19.9 | **5-sterren dinsdag** Phnatom Thread di 30.9 | **Bioscoop 10-daagse** Downton Abbey 3 + high tea zo 14.9 | **One to One** + live muziek vr 26.9 | **Sound of Music** + high tea za 20.9, regulier 123.9 | **NFF: Voor de meisjes** vr 26.9 | **One Battle After Another** wo 24.9 | **The Blue Trail**

BUSSUM

Filmhuis Bussum Brediusweg 1 | 035-6938694 | filmhuisbussum.nl **Jaws** za 30.8, ma 1.9 | **Grave of the Fireflies** wo 3.9 | **Cléo de 5 à 7** do 4.9, za 13.9 | **Mur murs** za 6.9, ma 15.9 | **There Will Be Blood** zo 7.9 | **Sans toit ni loi** wo 10.9, za 20.9 | **David Gilmour** wo 17.9,

zo 21.9 | **The Master** za 13.9 | **Inherent Vice** zo 14.9 | **Toy Story** za 20.9 | **Downton Abbey 3** za 20.9 | **Phantom Thread** za 20.9 | **Disney Jr. Cinema Club** zo 21.9 | **Les glaneurs et la glaneuse** di 23.9, za 27.9 | **Een vrouw als Monique** wo 24.9 | **Premières** April do 4.9 | **As It Is in Heaven** do 28.8 | **The Blue Trail** do 18.9 | **The Coriolis Effect** do 4.9 | **Downton Abbey 3** do 11.9 | **Enzo** do 28.8 | **Familiar Touch** do 25.9 | **Ghostlight** do 28.8 | **Heldin** do 18.9 | **El jockey** do 11.9 | **Miyazaki: Spirit of Nature** do 18.9 | **One Battle After Another** do 25.9 | **Princess Mononoke** do 28.8 | **Put Your Soul on Your Hand and Walk** do 4.9 | **The Roses** do 28.8 | **Sorda** do 25.9 | **The System** do 11.9 | **Wisdom of Happiness** do 25.9 | **Writing Hawa** do 11.9 | **Yi Yi** do 18.9

CAPELLE A/D IJssel

Isala Theater Stadsplein 5 | 010-4586400 | isalatheater.nl

CULEMBORG

Theater De Fransche School Havendijk 1 | 0345-521546 | theaterdefranscheschool.nl **Downton Abbey 3** vr 26.9 | **Freakier Friday** wo 17.9 | **The North** do 4.9, za 13.9 | **Solitude** wo 10.9 | **Buitenbios** Florence Foster Jenkins vr 12.9 | **Niki de Saint Phalle** vr 5.9 | **Philomena** vr 19.9 | **Craft at the Cinema** Bob Trevino Likes It wo 24.9 | **Ladies Night** Freakier Friday di 9.9 | **Met explicateur** Bob Trevino Likes It zo 21.9 | **Downton Abbey** zo 28.9 | **Solitude** zo 14.9 | **Tussen Wal en Schip** zo 7.9

DELFT

Filmhuis Lumen Doelenplein 5 | 015-2140226 | filmhuis-lumen.nl

DEN BOSCH

Verkadefabriek Boschdijkstraat 45 | 073-6818160 | verkadefabriek.nl **Premières** April do 4.9 | **As It Is in Heaven** do 28.8 | **The Blue Trail** do 18.9 | **The Coriolis Effect** do 4.9 | **Downton Abbey 3** do 11.9 | **Enzo** do 28.8 | **Familiar Touch** do 25.9 | **Heldin** do 18.9 | **Honey Don't!** do 4.9 | **Jaws** do 28.8 | **El jockey** do 11.9 | **A Nice Indian Boy** do 4.9 | **One Battle After Another** do 25.9 | **Princess Mononoke** do 28.8 | **Put Your Soul on Your Hand and Walk** do 4.9 | **The Roses** do 28.8 | **Sorda** do 25.9 | **The System** do 11.9 | **Een vrouw als Monique** do 18.9 | **Wisdom of Happiness** do 25.9 | **Writing Hawa** do 11.9 | **Yi Yi** do 18.9 | **All Inclusive** Queendom ma 8.9 | **Bioscoop 10-daagse** wo 17.9 t/m vr 26.9 | **Books in Motion** The Wizard of Oz ma 15.9 | **Bossche Filmers** do 25.9 | **City Trips** Open Hearts ma 29.9 | **Cursus** Déjà Vu do 25.9 | **Eenmalig** The Sound of Music do 18.9 | **Film & filosofie** White Material wo 3.9 | **Filmkantine** zo 21.9 | **Filmpraat** met Monique van de Ven en Claire Pijman wo 17.9 | **Koolhovens keuze** Sorcerer Vr 26.9 | **Kunst in beeld** Caravaggio vr 12.9 | **Previously Unreleased** Ghostlight do 28.8 | **Prikkelarm** Perfect Days ma 22.9

DEN HAAG

Filmhuis Den Haag Spui 191 | 070-3656030 | filmhuisdenhaag.nl **Premières** Alpha do 25.9 | April do 4.9 | **The Blue Trail** do 18.9 | **Caravaggio** do 25.9 | **The Coriolis Effect** do 4.9 | **Ellis Park** do 18.9 | **Familiar Touch** do 25.9 | **Heldin** do 18.9 | **The Invisible Ones** do 4.9 | **El jockey** do 11.9 | **A Nice Indian Boy** do 4.9 | **One Battle After Another** do 25.9 | **Put Your**

Soul on Your Hands and Walk do 4.9 | **Sorda** do 25.9 | **Een vrouw als Monique** do 18.9 | **Wisdom of Happiness** do 25.9 | **Writing Hawa** do 11.9 | **Yi yi** do 11.9 | **Kids** The Invisible Ones vanaf do 4.9 | **Tommy & Fliek** vanaf do 4.9 | **Back to School** 10 Things I Hate About You | Les 400 coups | **Booksmart** | **Bottoms** | **The Breakfast Club** | **Carrie** | **Dead Poets Society** | **Dope** | **Eight Grade** | **House of Hummingbird** | **Napoleon Dynamite** | **Superbad** | **We <3 Korean Cinema** Aloners | **Because I Hate Korea** | **Edhi Alice** | **Little Forest** | **Take Care of My Cat** | **Waikiki Brothers** | **Previously Unreleased** Ghostlight vanaf do 28.8

Flora Filmtheater

De Constant Rebecquestraat 55 | florafilmtheater.nl **Museon-Omniversum** Pres. Kennedylaan 5 | 070-3381338 | museon-omniversum.nl

DEN HELDER

Cine Zevenskoop Julianaplein 43 | 0223-610941 | cinemazevenskoop.nl **Eden** do 25.9 t/m ma 29.9 | **The Last Journey** di 2.9, wo 3.9 | **The North** do 28.8 t/m ma 1.9 | **Peacock** do 18.9 t/m ma 22.9 | **La venue de l'avenir** do 11.9 t/m ma 15.9 | **Zwei zu eins** do 4.9 t/m ma 8.9

DEVENTER

MIMIK Achter de Muren Vispoort 10 | 0570-618 822 | mimik.nl **Film op de Brink** The Salt Path do 28.8 | **En fanfare** vr 29.8 | **Wicked Little Letters** za 30.8

DIEMEN

Filmtheater De Omval Ouddiemerlaan 104 | 020-6001897 | theaterdeomval.nl

Niet bang uitgevallen

Documentairemaker Laura Poitras zal altijd in één adem worden genoemd met Citizenfour. De film over Edward Snowden's onthullingen over Amerikaanse afluisterpraktijken bracht haar wereldfaam. Het Documentaire Paviljoen in Amsterdam vertoont van 29 augustus t/m 28 september onder de titel **Focus: Laura Poitras** vier van haar films.

Citizenfour kwam in 2014 niet uit de lucht vallen. In die tijd had Poitras al naam gemaakt als een activistische documentairemaker, gespecialiseerd in onthullingsjournalistiek. Voldoende reden voor Amerikaanse inlichtingendiensten om haar in de gaten te houden. Met Citizenfour belandde ze in het oog van een politieke tornado. Drie jaar geleden zei ze als eregast op IDFA in Filmkrant: "Niets doen is óók een risico. Dus ja, ik film vaak mensen die gevaar lopen. En ja, daar-

mee kom ik zelf ook een beetje in gevaar. Maar wat het op-

levert, de mogelijkheid om de confrontatie aan te gaan met onrechtvaardige machtsystemen, maakt dat risico meer dan waard."

Het Documentaire Paviljoen toont met vier films hoe onbevreesd en doortastend Poitras is. In My Country, My Country (2006) volgt ze twee jaar na de Amerikaanse invasie van Irak de chaotische

RISK

aanloop naar de eerste parlementsverkiezingen in het land. Scherp toont de film hoe in de sfeer van geweld van serieuze verkiezingen geen sprake kan zijn. The Oath (2008) portretteert een voormalige lijfwacht van Osama bin Laden die is uitgeweken naar Jemen, waar hij als taxichauffeur werkt. Dat hij de "Amerikaanse heidenen" haat, heeft ook een persoonlijke reden: zijn neef zit, waarschijnlijk onschuldig, gevangen in Guantánamo Bay. Risk (2016) is een tamelijk ontluiserend portret van WikiLeaks-oprichter Julian Assange, die nogal behept blijkt te zijn met narcistische trekken. Uiteraard ontbreekt ook Citizenfour niet in het retrospectief. De film, die oogt als een thriller, sloeg ruim tien jaar geleden in als een bom.

10 giorni con i suoi do 28.8 | *As It Is in Heaven* do 18.9, di 23.9 | *L'attachement* di 9.9 | *Bride Hard* vr 29.8 | *Downton Abbey 3* do 11.9 t/m di 30.9 | *Eden* di 30.9 | *The Graduate* di 9.9 | *Jeunes mères* di 23.9, do 25.9 | *Kayara* zo 28.9 | *The Naked Gun* za 30.8 | *A Nice Indian Boy* di 23.9, wo 24.9, di 30.9 | *On ira* do 28.8, zo 31.8, wo 10.9 | *The Salt Path* di 16.9 | *Smurven* zo 31.8 | *Solitude* di 9.9 | *La venue de l'avenir* di 9.9, do 11.9 | Voorpremière *Downton Abbey 3* wo 10.9

DIEREN

📍 **Filmhuis Dieren**

De Bundel (bibliotheek), *Eri-caplein 5* | [filmhuisdieren.nl](#)

DOESBURG

📍 **Filmhuis Doesburg**

Het Arsenaal 1309, Kloosterstraat 15 | 0313-482336 | [filmhuis-doesburg.nl](#)

DOETINCHEM

📍 **Amphion Cultuurbedrijf**

Hofstraat 2 | 0314-340943 | [amphion.nl](#)
April do 4.9 t/m ma 15.9 | *As it is in Heaven* vr 5.9, zo 7.9 | *The Coriolis Effect* do 4.9 t/m di 16.9 | *Downton Abbey 3* do 11.9 t/m wo 17.9 | *El jockey* do 11.9 t/m wo 17.9 | *Jeunes mères* vr 5.9, zo 7.9, ma 8.9 | *Put Your Soul on Your Hand and Walk* do 4.9 t/m za 13.9 | *The Roses* do 4.9 t/m di 16.9 | *The Salt Path* vr 5.9 | *Shambhala* vr 5.9, zo 7.9, di 9.9 | *Solitude* za 6.9 | *La venue de l'avenir* za 6.9, ma 8.9 | **Concertregistratie David Gilmour** wo 17.9 | **Klassieker Toy Story (NL)** wo 17.9 | **Laatste kans** *The Salt Path* zo 14.9

DORDRECHT

📍 **Filmtheater De Witt**

Nieuwstraat 60-62 | 078-7200777 | [dewittdordrecht.nl](#)

EINDHOVEN

📍 **Lab1**

K-19 Art, Keizersgracht 19 | 040-2094091 | [lab-1.nl](#)
📍 **Natlab**
Kastanjelaan 500 | 040-2946848 | [natlab.nl](#)
📍 **Filmhuis De Zwarte Doos**
Den Dolech 2 | 040-2474900 | [tue.nl/sq](#)

EMMEN

📍 **Filmhuis Emmen**

Westeinde 70 | 0591-668250 | [filmhuisemmen.nl](#)
The Surfer ma 1.9 | *Mary & Max* di 2.9 | *Anak Indië* ma 8.9 | *Architecton* di 9.9 | *The Salt Path* ma 15.9 | *Good One* di 16.9 | *Black Bag* ma 22.9 | *The Phoenician Scheme* di 23.9 | *The Garden of Earthly Delights* ma 29.9 | *We Were Dangerous* di 30.9

ENSCHDEDE

📍 **Concordia - Film & Beeldende kunst**

Menselijke maat

Het **Humans of Film Festival** viert feest, want het bestaat vijf jaar. Het festival dat zich richt op sociaal betrokken cinema viert het met films en een randprogramma. Van 19 t/m 21 september in Lab111.

Wie erover nadenkt, kan alleen maar concluderen dat er groepen mensen zijn die nogal buiten beeld blijven in films. Humans of Film Festival wil ruimte geven aan verhalen over deze mensen. Het doet dat op de jubileumeditie met zeven lange en zes korte films. Een goed voorbeeld van het soort films waar het festival voor staat is het Mexicaanse *Un mundo para mí* (Alejandro Zuno). Het drama voert een stel op met een interseks baby. De man wil dat het kind geopereerd wordt tot een jongen, de vrouw wil de opties open laten. Een realistisch gegeven waarover zelden een film wordt gemaakt.

In het Indiase *Sabar bonda* (Rohan Parashuram Kanawade) bloeit op het platteland een verborgen liefdesrelatie op tussen twee mannen. Illustratief voor waar het festival voor staat is ook het Egyptische *Almost a'mera* (Mohamed Rashad). Een

Oude Markt 15 | 053-4300999 | [concordia.nl](#)
Facing War ma 22.9 | *Pitch Perfect* di 30.9 | **Premières** *April* do 4.9 | *The Coriolis Effect* do 4.9 | *Enzo* do 28.8 | *Ghostlight* do 28.8 | *Heldin* do 18.9 | *Jaws* do 28.8 | *El jockey* do 11.9 | *Put Your Soul on Your Hand and Walk* do 4.9 | *The Roses* do 28.8 | *The System* do 11.9 | **Buitenfilm** *Vertigo* di 16.9 | **Ko(o)arts** vr 26.9 | **Live muziek** *Nosferatu: Eine Symphonie des Grauens* do 28.8

ETTEN-LEUR

📍 **Cinema Paradiso**

C.1 - Cinema, Binnentuin 2 | 076 5010167 | [cinemaparadiso.nl](#)
The Teacher Who Promised the Sea vr 29.8 t/m wo 3.9 | *10 giorni con i suoi* vr 5.9 t/m wo 10.9 | *The North* vr 12.9 t/m wo 17.9 | *Zwei zu eins* vr 19.9 t/m wo 24.9 | *Wishing on a Star* vr 26.9 t/m wo 1.10

GELDERMALSEN

📍 **LingeFilm**

Rijksstraatweg 64 | [info@lingefilm.nl](#) | [lingefilm.nl](#)
L'attachement vr 5.9, za 6.9 | *Bob Trevino Likes It* wo 24.9 | *Downton Abbey 3* vr 19.9, di 23.9 | *En fanfare* do 4.9 | *Heldin* wo 1.10 | *Loveable* wo 10.9 | *The North* wo 17.9 | *Peacock* za 27.9 | *Solitude* vr 12.9, za 13.9 | *The Sound of Music* di 23.9 | *Voor de meisjes* vr 26.9 | **Documentaire** *Tussen wal en schip* za 20.9

zoon van een arbeider krijgt als compensatie de baan van zijn vader aangeboden als deze bij een ongeluk om het leven komt. Gaat hij in op het aanbod, waarmee de fabrieksdirectie schuld aan het ongeluk probeert af te kopen?

Ook te zien is het Chinese *Zhi wu xue jia* (Jing Yi), winnaar van de kinderfilmcompetitie van de Berlinale. De in het Kazachs-Chinese grensgebied spelende film gaat over de vriendschap van een

SABAR BONDA

GOES

📍 **'t Beest**

Beestenmarkt 3 | 0113-228142 | [tbeest.nl](#)
Jaws ma 1.9, wo 3.9 | *L'attachement* do 4.9, di 9.9, wo 10.9, di 16.9 | *Anak Indië* di 2.9, wo 3.9, wo 10.9, di 16.9 | *10 giorni con i suoi* di 2.9, di 9.9, wo 10.9 | *Sorry, Baby* do 11.9, ma 15.9, di 16.9 | *The North* vr 12.9, wo 17.9, wo 24.9 | *Downton Abbey 3* di 23.9, do 30.9, wo 1.10 | *La venue de l'avenir* do 25.9, vr 26.9, di 30.9 | *Jeunes mères* ma 29.9, di 30.9, wo 1.10 | **Film by the Sea** *Where the Wind Comes From* do 18.9 | *Sorda* do 18.9 | *Winter in Sokcho* vr 19.9 | *Ellis Park* za 20.9 | *The Penguin Lessons* | Een vrouw als Monique za 20.9

GOIRLE

📍 **Jan van Besouw**

Thomas van Diessenstraat 1 | 0135343400 | [janvanbesouw.nl](#)
Beschouwfilm *Perfect Days* di 2.9 | **Cine Live** *The Last Waltz* do 11.9 | **Opera** *Nabucco* di 9.9 | **Opera** *De gitaren des doods/Auto da Catingueira* do 18.9

GOUDA

📍 **Filmhuis**

Lethmaetstraat 45 | 0182-522200 | [filmhuisgouda.nl](#)

GRAVE

📍 **Filmcafé Grave**

Maximiliaan de Manstraat 2

Kazachse jongen met een Chinees meisje. De Braziliaanse roadmovie *Suçarana* (Sérgio Borges en Clarissa Campolina), de slotfilm van het festival, volgt de reis van een vrouw op zoek naar een stuk land dat van haar moeder was. Na veel omzwervingen eindigt de reis in een dorpje waar nog gemeenschapszin bestaat.

Naast lange films vertoont het festival een programma met zes korte films. En natuurlijk is er een randprogramma. Het bestaat uit community-workshops, een workshop *drag king* performance, spoken-wordsessies en een workshop voor filmmakers over de filmgaze.

[HUMANSOFFILMFESTIVAL.COM](#)

(Generaal de Bons kazerne) | 06-53149906 | [filmcafegrave.nl](#)

10 giorni con i suoi vr 12.9, ma 15.9 | *L'attachement* vr 29.8, ma 1.9 | *Brief History of a Family* vr 19.9, ma 22.9 | *Emilia Pérez* za 30.8 | *Jaws* wo 3.9 | *The North* za 6.9, wo 10.9 | *On ira* za 13.9, wo 17.9 | *Solitude* vr 26, ma 29.9 | *La venue de l'avenir* za 20.9, wo 24.9 | *Wishing on a Star* za 27.9, wo 1.10 | *Zwei zu eins* vr 5.9, ma 8.9

GRONINGEN

📍 **Forum Groningen**

Nieuwe Markt 1 | 050-3683683 | [forum.nl](#)
📍 **RKZ Bios**
Emmastraat 15-s101 | 050-5262482 | [rkzbios.nl](#)

HAARLEM

📍 **Filmkoepel**

Harmenjansweg 4 | [filmkoepel.nl](#)
Premières *Andrea Bocelli* zo 21.9 | *David Gilmour* wo 17.9 | *Grave of the Fireflies* do 28.8 | *Jaws* do 28.8 | *Agnes Varda* Cléo de 5 à 7 vr 4.9, za 6.9, vr 12.9, zo 14.9 | *Les glaneurs et la glaneuse* vr 5.9, zo 7.9, wo 17.9 | *Mur murs* di 9.9, do 11.9, ma 15.9 | *Sans toit ni loi* ma 8.9, wo 10.9, za 13.9, di 16.9 | **Classics** *Les demoiselles de Rochefort* (EN sub) ma 8.9 | *The Gold Rush* za 6.9 | *Lumière! L'aventure commence* zo 7.9 | *Pusher* zo 7.9 | *The Sugarland*

Express zo 7.9 | *Yi Yi* zo 7.9 | **College Roma, città aperta** ma 8.9 | **Previously Unreleased Ghostlight** vanaf do 28.8 | **Royal Opera Tosca** wo 1.10

📍 **Schuur**

Lange Begijnestraat 9 | 023-5173910 | [schuur.nl](#)
Premières *Alpha* do 25.9 | *April* do 4.9 | *The Blue Trail* do 18.9 | *Caravaggio* do 25.9 | *The Coriolis Effect* do 4.9 | *Enzo* do 28.8 | *Jaws* (3D) ma 1.9 | *El jockey* do 11.9 | *Put Your Soul on Your Hand and Walk* do 4.9 | *The Roses* do 28.8 | *The System* vr 12.9 | *Writing Hawa* do 11.9 | *Agnes Varda* Cléo de 5 à 7 do 4.9 | *Les glaneurs et la glaneuse* do 4.9 | *Murs murs* do 4.9 | *Sans toit ni loi* do 4.9 | **Hayao Miyazaki** *The Boy and the Heron* do 24.9 | *Hayao Miyazaki and the Heron* vanaf do 18.9 | *Nausicaä of the Valley of the Wind* do 1.10 | *Ponyo* zo 14.9 | *Princess Mononoke* do 1.10 | *Spirit of Nature* vanaf do 18.9 | *Spirited Away* wo 17.9 | **Classics** *De blikken van Dick* zo 7.9 | *Gimme Shelter* ma 8.9 | *The Gold Rush* [op Grote Markt] za 6.9 | *The Gold Rush* zo 7.9 | *The Long Goodbye* zo 7.9 | *Roma, città aperta* zo 7.9 | *The Sugarland Express* ma 8.9 | *Yi Yi* ma 8.9 | **Cinema Caprera x Schuur x Patronaat** *Beyond Ode to Earth* di 2.9 | *A Complete Unknown* do 4.9 | *Maria* ma 1.9 | *Monsieur Aznavour* wo 3.9 | *Stop Making Sense* vr 5.9 | **Vinyl Festival** *A Love Letter to Vinyl* za 27.9 | *One to One: John & Yoko* zo 28.9

HARDENBERG

📍 **Filmhuis Hardenberg**

Badhuisplein 3 | 0523-280353 | [bioshardenberg.nl/filmhuis](#)

HARDERWIJK

📍 **Filmhuis Harderwijk**

Catharinkekapel Klooster 1 | 0341-419500 | [filmhuisharderwijk.nl](#)
The Salt Path za 6.9, ma 8.9, di 9.9 | *Le comte de Monte-Cristo* zo 7.9 | *Hollandse Meesters in de 21e eeuw - Armando* do 11.9, di 16.9 | *Praten met De Nachtwacht* do 11.9, di 16.9 | *The Surfer* za 13.9, ma 15.9 | *Zwei zu eins* za 20.9, ma 22.9 | *La memoria infinita/Eternal Memory* zo 21.9, di 23.9 | *Gondola* vr 26.9, ma 29.9 | *La venue de l'avenir* za 27.9, di 30.9 | **Buitenfilm Hortuspark** *En Fanfare* vr 29.8 | **Buitenfilm strandeiland Walhalla** *Top Gun* do 4.9 | *Mamma Mia* vr 5.9

HEEMSKERK

📍 **Filmhuis Heemskerk**

Laurentz A. Verherentstraat 1 | [decirkelheemskerk.nl/film](#)
Downton Abbey 3 zo 21.9, wo 24.9 | *Olifantje in het bos* zo 21.9 | *Swamp Dogg Gets His Pool Painted* zo 14.9, wo 17.9 | *The Teacher Who Promised the Sea* zo 28.9, wo 1.10 | *Zwei zu eins* zo 7.9, wo 10.9

HEERLEN

📍 **Filmhuis De Spiegel**

Royal Theater | Stationsplein 5 | 045-5118178 | [filmhuisdespiegel.nl](#)
Ava & Gabriel un historia di amor zo 14.9 | *The Blue Trail* wo 17.9 | *Downton Abbey 3* zo 21.9 | *Jaws* za 6.9, vr 12.9 | *Manas* do 28.8 | *One to One John & Yoko* do 25.9 | *Sexy Beast* vr 29.8 | *The Sky above Zenica* ma 1.9 | *Y tu mamá también* za 30.8 | **Openluchtfilm** *The Graduate* wo 3.9

HELMOND

📍 **De Cacaofabriek**

Cacaokade 1 | 0492-529009 | [cacaofabriek.nl/film](#)
Premières *The Coriolis Effect* do 4.9 | *Downton Abbey 3* do 11.9 | *Enzo* do 28.8 | *Hayao Miyazaki and the Heron* do 18.9 | *Heldin* do 18.9 | *Jaws* do 28.8 | *El jockey* do 11.9 | *Miyazaki: Spirit of Nature* do 18.9 | *A Nice Indian Boy* do 4.9 | *One Battle After Another* do 25.9 | *Put Your Soul on Your Hand and Walk* do 4.9 | *The Roses* do 28.8 | *Wisdom of Happiness* do 25.9

HENGLO

📍 **Filmhuis Hengelo**

Beursstraat 44 | 074-2556789 | [filmhuishengelo.nl](#)
En fanfare do 4.9 t/m za 6.9 | *Drie dagen vis* vr 5.9, zo 7.9, wo 10.9 | *Ocean* do 11.9 t/m zo 14.9 | *The Phoenician Scheme* vr 12.9, wo 17.9 | *Good One* do 18.9 t/m zo 21.9 | *Black Dog* vr 19.9, do 25.9, vr 26.9 | *L'attachement* wo 24.9, vr 26.9 t/m zo 28.9 | *Le deuxième act* wo 1.10

HILVERSUM

📍 **Filmtheater**

Herenplein 5 | 035-6235466 | [filmtheaterhilversum.nl](#)

HOOGVEEN

📍 **Filmhuis Hoogeveen**

VUE Hoogeveen | Van Echtenplein | 0528-234000 | [filmhuishoogeveen.nl](#)

HOORN

📍 **Cinema Oostereiland**

Krententuin 25 | 0229-232296 | [cinemaostereiland.nl](#)
As It Is in Heaven | *Enzo* | *Jeunes mères* | *The Roses* | *Shambhala* | *Sorry, Baby* | *La venue de l'avenir* | **Premières** *The Blue Trail* do 18.9 | *The Coriolis Effect* do 4.9 | *Downton Abbey 3* do 11.9 | *Heldin* do 18.9 | *One Battle After Another* do 25.9 | *Put Your Soul on Your Hand and Walk* do 4.9 | *Sorda* do 25.9 | *Wisdom of Happiness* do 25.9 | *Agnes Varda* Cléo de 5 à 7 do 4.9 | *Les glaneurs et les glaneuses* do 4.9 | **Muziek** *David Gilmour* wo 17.9, zo 21.9 | **Voorpremières** *The Coriolis Effect* di 2.9 | *Downton Abbey 3* wo 10.9 | *Heldin* di 16.9 | *The Blue Trail* wo 17.9 | *Wisdom of Happiness* di 23.9 | *One Battle After*

Another wo 24.9 | Voor de meisjes di 30.9

HOUTEN

📍 **Aan de Slinger**

De Slinger 40 | 030-6351024 | aandeslinger.nl

KAMPEN

📍 **Filmhuis**

Burgwal 84 | Reserveren via website | filmhuiskampen.nl

LEEWARDEN

📍 **Slieker Film**

Wilhelminaplein 92 | 058-2050300 | sliekerfilm.nl

LEIDEN

📍 **Kijkhuis**

Vrouwenkerksteeg 10 | 071-5123900 | bioscopenleiden.nl/Kijkhuis

📍 **Lido**

Steenstraat 39 | 071-5124130 | bioscopenleiden.nl/Lido

📍 **Trianon**

Breestraat 31 | 071-5123875 | bioscopenleiden.nl/Trianon

LELYSTAD

📍 **Filmtheater Lelystad**

De Waag 9 | 088-0240240 | www.filmtheaterlelystad.nl
10 giorni con i suoi di 2.9 | The North di 9.9 | On ira di 16.9 | The Graduate ma 22.9 | Downton Abbey 3 di 23.9 | Festen wo 24.9 | Etre et avoir do 25.9 | La venue de l'avenir di 30.9

LISSE

📍 **Filmhuis Lisse**

Floralisplein 69 | 0252-213458 | filmhuis-lisse.nl

MAASTRICHT

📍 **Lumière Cinema**

Bassin 88 | 043-3214080 | lumiere.nl

Barry Lyndon zo 21.9 | Cave of Forgotten Dreams vr 19.9 | Made in Ethiopia wo 10.9 | Sound of View za 20.9 **Premières** April do 4.9 | The Blue Trail do 18.9 | The Coriolis Effect do 4.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Ellis Park vanaf do 18.9 | Enzo do 28.8 | Ghostlight do 28.8 | Heldin do 18.9 | El jockey do 11.9 | Miyazaki: Spirit of Nature do 18.9 | Kensuke's Kingdom vanaf do 25.9 | A Nice Indian Boy do 4.9 | One Battle after Another do 25.9 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 | The Roses do 28.8 | Yi Yi do 18.9

MIDDELBURG

📍 **Cinema Middelburg**

Achter de Houttuinen 30 | 0118-613482 | cinemamiddelburg.nl

MIDDELHARNIS

📍 **Filmhuis Middelharnis (Het Diekhuus)**

Beneden Zandpad 7 | 0187-482400 | hetdiekhuus.nl

NIEUWKOOP

📍 **Kaleidoskoop**

Verbinding 2 | 0172-728001 | theater-kaleidoskoop.nl
En fanfare di 2.9 | Maria do 11.9 | The Salt Path vr 26.9 | **Film met hapjes** Monsieur Aznavour zo 7.9

NIJMEGEN

📍 **Lux**

Mariëenburg 38-39 | 024-3816859 | lux-nijmegen.nl
Premières Alpha do 25.9 | April do 4.9 | A Big Bold Beautiful Journey do 25.9 | The Blue Trail do 18.9 | The Coriolis Effect do 4.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Ellis Park vanaf do 18.9 | Familiar Touch do 25.9 | Heldin do 18.9 | Honey Don't! do 4.9 | The Invisible Ones do 4.9 | El jockey do 11.9 | A Nice Indian Boy do 4.9 | One Battle After Another do 25.9 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 | Relay do 11.9 | Sor-da do 25.9 | The System do 11.9 | Een vrouw als Monique do 18.9 | Wisdom of Happiness do 25.9 | Writing Hawa do 11.9 | **Bioscoop 10-daagse** Downton Abbey 3 vr 19.9 | One Battle After Another wo 24.9 | **English Subs** El Jockey za 13.9, di 16.9 | Heldin za 27.9, di 30.9 | Put Your Soul On Your Hand and Walk za 6.9, di 9.9 | The Blue Trail za 20.9, di 23.9 | **Filmkring** Heldin do 18.9, di 23.9 | The Blue Trail do 4.9, di 9.9 | **Jubileum** Boyhood zo 28.9 | Karakter zo 21.9 | Keuzefilm - De Beste

Klassiekers in Haarlem

Er zijn veel nieuwe films, maar hoe zit het met de vertoning van klassiekers? In Haarlem presenteren Schuur en de FilmKoepel de tweede editie van Haarlem Classic Film Festival. Beide filmtheaters vertonen op 7 en 8 september acht klassiekers.

De belofte en aantrekkingskracht van rijkdom zijn van alle tijden. Charlie Chaplin maakte er in 1925 met *The Gold Rush* een tragikomisch meesterwerk over. Een eenzame goudzoeker, natuurlijk gespeeld door Chaplin, trekt naar Alaska op zoek naar rijkdom. Dat valt nogal tegen. Het leidt tot een magistrale scène als de honger toeslaat en hij een schoen kookt, die hij deelt met een al even eenzame goudzoeker. Haarlem Classic Film Festival vertoont de film 's avonds 6 september op de Grote Markt.

In de twee dagen erna zijn er in Schuur en de FilmKoepel acht recente en oudere klassiekers te zien. De FilmKoepel vertoont 7 september de documentaire *Lumière! L'aventure commence* (Thierry Fremaux, 2018), het drugsdrama *Pusher* (Nicolas Winding Refn, 1996), de roadmovie *The Sugarland Express* (Steven Spielberg, 1974) en

NL film zo 14.9 | *Sur l'Adamant* zo 7.9 | **LUXrewind** Cléo de 5 à 7 za 6.9, wo 10.9 | *Les glaneurs et la glaneuse* za 13.9, wo 17.9 | *Mur murs* za 20.9, wo 24.9 | *Sans toit ni loi* za 27.9, wo 1.10 | **NFF openingsfilm** Voor de meisjes vr 26.9 | **Q&A** The Coriolis Effect za 6.9 | **Specials** Caravaggio do 25.9 | Hayao Miyazaki and the Heron do 18.9 | Kensuke's Kingdom do 25.9 | Miyazaki: Spirit of Nature do 18.9 | **Stitch-a-Long** The Sound of Music di 23.9

OLDENZAAL

📍 **Filmhuis/Stadstheater De Bond**

Molenstraat 25 | 0541-511094 | filmhuissoldenzaal.nl
La venue de l'avenir di 2.9 | The Teacher Who Promised the Sea di 9.9 | Peacock di 16.9 | Solitude di 23.9 | **Buitenfilm in Stadstuin** Dark Waters vr 29.8 | Angel's Share za 30.8 | Lucia de B zo 31.8 | **Cinema Special 2 = 1** L'attachement di 30.9

OSS

📍 **Cultuurpodium Groene Engel**

Kruisstraat 15 | 0412-405504 | groene-engel.nl

OUDENBOSCH

📍 **Filmtheater Fanfare/Utopiazaal**

Markland College | Pagnevaartweg 7 | 0165-314503 | filmtheaterfanfare.nl

Jaws met inleiding do 28.8 | La venue de l'avenir do 4.9 | Jenes mères do 11.9 | **Bioscoop 10-daagse** wo 17.9 t/m vr 26.9 | Downton Abbey 3 do 18.9 | Familiar Touch do 25.9 | **Maandagmatinee** As it Is in Heaven ma 8.9 | **Filmtheater Fanfare/Fidei et Arti** Pastoor Hellemonsstraat 1 Jeugd Disney Jr. Cinema Club zo 21.9 | **HalloWiebe** zo 21.9 | **750 jaar Oudenbosch** Kids Doe-Dag workshops films maken zo 28.9 | **Maandagmatinee** La venue de l'avenir ma 1.9 | As It Is in Heaven ma 15.9 | Downton Abbey 3 ma 22.9 | Familiar Touch ma 25.9

PURMEREND

📍 **Filmhuis Purmerend**

Kerkstraat 11 | 0299-416506 | filmhuispurmerend.nl
Anak Indië di 9.9 | L'attachement za 27.9, di 30.9 | Le comte de Monte-Cristo zo 21.9 | Downton Abbey 3 vr 19.9, di 23.9 | Ocean za 20.9, di 23.9, wo 24.9 | Praten met De Nachtwacht vr 26.9, wo 1.10 | The Salt Path di 2.9, wo 3.9 | Sinners vr 12.9, wo 17.9 | Tussen wal en schip vr 5.9, wo 10.9 | **Vrienden** Drie dagen vis za 13.9, di 16.9

PUTTEN

📍 **Filmhuis Putten**

Brinkstraat 91 | filmhuisputten.nl
The Duke zo 7.9 | The Room Next

Ook in Schuur zijn Yi yi, The Sugarland Express, Les demoiselles de Rochefort en Roma, città aperta te zien. Andere titels zijn de Raymond Chandler-verfilming The Long Goodbye (Robert Altman, 1973), de Stones-documentaire Gimme Shelter (Albert en David Maysles en Charlotte Zwerin, 1970) en work-in-progress De blikken van Dick (Erik Willems en Feije Riemersma), een compilatie van de home movies van de Haarlemse amateurfilmer Dick Boer van de jaren dertig tot de jaren zeventig, afgewisseld met herinneringen van zijn kinderen.

HCCF.NL

THE GOLD RUSH

Door vr 12.9 | The Salt Path zo 21.9 | Respect vr 26.9

ROERMOND

📍 **ECI Cultuurfabriek**

ECI 13 | 0475-317171 | ecicul-tuurfabriek.nl

ROOSENDAAL

📍 **Cinema Paradiso**

C.1 - Cinema, Nieuwstraat 2 | 0165534503 | cinemaparadiso.nl
The Teacher Who Promised the Sea do 28.8 t/m zo 31.8 | Loveable vr 29.8 t/m wo 3.9 | 10 giorni con i suoi do 4.9, vr 5.9 | Hemelsleutel zo 7.9 t/m wo 10.9 | The North do 11.9 t/m zo 14.9 | Perla zo 14.9, ma 15.9 | Zwei zu eins do 18.9 t/m wo 24.9 | Wishing on a Star do 25.9 t/m zo 28.9 | Manas vr 26.9 t/m wo 1.10

ROTTERDAM

📍 **Cinerama Filmtheater**

Westblaak 18 | 010-4115300 | cineramabios.nl

Premières Alpha do 25.9 | A Big Bold Beautiful Journey do 25.9 | Caught Stealing do 28.8 | The Conjuring: Last Rites do 4.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Ellis Park do 18.9 | Him do 18.9 | Honey Don't! do 4.9 | Jaws do 28.8 | One Battle After Another do 25.9 | Relay do 11.9 | The Roses do 28.8 | Wisdom of Happiness do 25.9 | **Bier & Burgers** Unicorn Wars vr 29.8 | **Classic** Casablanca do 4.9 | **Concert** David Gilmour wo 17.9 | **Klassiekers** Groundhog Day di 2.9 | The Sound of Music za 20.9 | Toy Story wo 17.9 | Runaway Train, Speed, Unstoppable za 6.9 | **KINO Rotterdam** Gouvernestraat 129-133 | 010-2681160 | kinorotterdam.nl
Premières The Blue Trail do 18.9 | Caravaggio do 25.9 | Caught Stealing do 28.8 | Clueless do 11.9 | Dangerous Animals do 11.9 | Enzo do 28.8 | Familiar Touch do 25.9 | Grave of the Fireflies do 28.8 | Honey Don't! do 4.9 | Jaws do 28.8 | One Battle after Another do 25.9 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 | Relay do 11.9 | The Roses do 28.8 | Yi Yi do 18.9 | **Cry-Baby** Cinema Sorry, Baby za 6.9 | **Kaboom Anime** Millenium Actress wo 17.9 | **Lunch Blues** Brothers za 27.9 | **Ontbijtfilm** Caught Stealing za 30.8 | **Paul Thomas Anderson** Inherent Vice za 6.9, wo 17.9 | Licorice Pizza wo 10.9, ma 22.9 | The Master ma 1.9, za 13.9 | Phantom Thread ma 8.9, za 20.9 | **Punch-Drunk Love** wo 3.9, ma 15.9 | There Will Be Blood za 30.8 | **Specials** Punch-Drunk Love wo 3.9 | A City of Sadness do 11.9, di 23.9 | Heat vr 12.9, do 18.9, za 20.9 | David Gilmour wo 17.9, zo 21.9 | **Voorpremière** Straf wo 24.9 | **Wijkpark** Outdoor Cinema do 4.9 t/m zo 7.9

📍 LantarenVenster

Otto Reuchlinweg 996 | 010-2772277 | lantarenvenster.nl/film
Premières The Blue Trail do 18.9 | The Coriolis Effect do 4.9 | Downton Abbey 3 do 11.9 | Ellis Park do 18.9 | Enzo do 28.8 | Ghostlight do 28.8 | Miyazaki: Spirit of Nature do 18.9 | A Nice Indian Boy do 4.9 | One Battle After Another wo 24.9 | Put Your Soul on Your Hand and Walk do 4.9 | The Roses do 28.8 | The System do 11.9 | Een vrouw als Monique do 18.9 | Wisdom of Happiness do 25.9 | Writing Hawa do 11.9 | **Agnès Varda** Mur murs do 4.9 | Sans toit ni loi do 4.9 | Les glaneurs et la glaneuse do 4.9 | Cléo de 5 à 7 do 4.9 | **Benefiet Gaza** Put Your Soul on Your Hand and Walk do 28.8 | **Camera Japan** do 25.9 t/m zo 28.9 | **Cinekid** The Invisible Ones zo 31.8 | **Cinemini** Samen zo 21.9 | Disney Jr. Cinema Club zo 21.9 | Toy Story zo 21.9 | **College** Les glaneurs et la glaneuse wo 3.9 | **Expat** C'est pas moi + Allégorie citadine zo 31.8 | **Film & ontbijt** Downton Abbey 3 za 13.9, zo 14.9 | **Filmzomer** I'm Still Here do 28.8 | The Outrun do 28.8 | The Room Next Door do 28.8 | Maria do 28.8 | **Pleinbioscoop** A Complete Unknown do 28.8 | The Substance za 30.8 | **Specials** Adagio ma 15.9 | As It Is in Heaven do 28.8 | The Boy and the Heron wo 17.9 | Clueless 10.9 | From Ground Zero do 11.9 | Hayao Miyazaki and the Heron wo 17.9 | Jaws vr 29.8 | Het Pärt gevoel di 16.9 | Princess Mononoke do 28.8 | Samen zo 7.9 | The Sound of Music zo 21.9, di 23.9 | 2001: A Space Odyssey do 28.8 | **Wildlife Film Festival** Turtle Walker wo 1.10

SCHAGEN

📍 **Scagon De Luxe**

Torenstraat 1B | scagonde-luxe.nl

SCHIEDAM

📍 **Wenneker Cinema**

Vijgensteeg 2 | 010-4733000 | wennekercinema.nl

SCHIJNDEL

📍 **Filmclub Schijndel/t't Spectrum**

Steege 9 | 06 12162348 | schijndelfilm.nl

The Teacher Who Promised the Sea di 2.9 | Ocean di 9.9 | The Salt Path di 16.9 | L'attachement di 23.9 | **Filmclub Schijndel/Het Gasthuis** Lidwinahof 70 **Wereldcinema** di 30.9

SITTARD

📍 **Filmhuis Zicht**

Ligne 3 | 088-5995533 | filmhuiszicht.nl

📍 **Forum**
Engelenkampstraat 68 | 0900-2228888 | forumsit-tard.nl
Eden t/m di 2.9 | **Premières** And-rea Bocelli vr 26.9 | André Ri-eu's 2025 zo 31.8 | David Gil-mour vr 19.9 | Jaws do 28.8 | The North do 4.9

SNEEK
📍 **Filmhuis Sneek**
Leeuwenburg 12 | 0515-412341 | filmhuis-sneek.nl
Witte flits zo 31.8

SOEST
📍 **Artishock**
Steenhoffstraat 46 | 035-6019577 | artishock-soest.nl
10 giorno con i suoi zo 21.9, ma 22.9 | Black Bag zo 7.9, ma 8.9 | Jeunes mères ma 29.9, wo 1.9 | La venue de l'avenir wo 24.9, zo 28.9 | Materialists ma 1.9, wo 3.9 | The Life of Chuck ma 15.9, wo 17.9 | Zwei zu eins wo 10.9, zo 14.9 | **MiniBios** Lilo and Stitch vr 5.9

STADSKANAAL
📍 **Filmliga Stadskanaal**
Menistenplein 9 | 0599-610777 | smoky.nl
Kyuka Before Summer's End di 2.9 | The Seed of the Sacred Fig di 9.9 | Drie dagen vis di 16.9

Nieuw filmfestival Latijns-Amerika

De rijke Latijns-Amerikaanse filmcultuur verdient een festival, toch was er al ruim tien jaar niet meer zo'n festival. Met **iVamos al Cine!** op 30 en 31 augustus in Filmhuis Oosterbeek verandert dat. De eerste editie is nog kleinschalig, maar bij succes zal het festival zeker groeien.

In 2013 kwam er door gebrek aan financiële steun een abrupt einde aan het Latin American Film Festival. Daarmee verdween de Latijns-Amerikaanse cinema uit de Nederlandse festivalwereld. Tot verdriet van Oficine, een club enthousiastelingen die de Latijns-Amerikaanse cinema in Nederland promoot. Het heeft even geduurd, maar dankzij de samenwerking tussen Oficine

en Filmhuis Oosterbeek is er met **iVamos al Cine!** weer een Latijns-Amerikaans filmfestival. Naast de vertoning van vier films viert het festival de Latijns-Amerikaanse cultuur met muziek, dans, gesprekken en natuurlijk eten.

Het festival opent met Pablo Larraíns *Ema* (2019). De in coronatijd uitgebrachte film kreeg toen niet de aandacht die hij verdient, zodat een herkansing welkom is.

| *Black Bag* di 23.9 | *Ik zal zien* di 30.9

TERNEUZEN
📍 **Cine City**
Nieuwstraat 41 | 0115-611133 | cinecity.nl

TIEL
📍 **Filmtheater Agnietenhof**
St. Agnietenstraat 2 | 0344-673500 | agnietenhof.nl

Het muziekmedicin wo 17.9 | *Zwei zu eins* za 20.9 | *The Salt Path* wo 24.9, di 30.9 | *L'attachement* di 30.9, wo 1.10

TILBURG
📍 **Cinecitta**
Willem II straat 29 | 085-9022996 | cinecitta.nl
Première Miyazaki: *Spirit of Nature* do 18.9 | **Music Film Festival** vr 19.9 t/m zo 21.9 | **Speci-**

Een nieuwe film is het Colombiaanse *Manas* (Marianne Brennard), waarin een dertienjarig meisje zich verzet tegen patriarchale repres-

als *Jeunes mères* + nagesprek do 18.9 | *The Sound of Music* di 23.9 | *Spirited Away* + beleving do 25.9 | **Hoe lees ik een film?** *As it Is in Heaven* do 4.9 | **Film & High Tea** Downton Abbey 3 zo 14.9, zo 21.9

UDEN
📍 **Filmhuis De Pul**
Kapelstraat 13 | 0413-265091 | filmpul.com

sie. Het drama won vorig jaar de regieprijs op het filmfestival van Venetië. Ook te zien zijn twee klassiekers: het Mexicaanse *Y tu mamá también* (Alfonso Cuarón, 2001) en het Braziliaanse *Central do Brasil* (Walter Salles, 1998).

Tussen de films door kan er gedanst worden op de Cubaanse muziek van de band Sontagioso. Ook is er een foto-expositie van Sergio Sanchez Garcia over kinderen in de Colombiaanse stad Medellín. De foto's laten zien hoe het is om op te groeien met verlangens en dromen die hard kunnen botsen op de rauwe wereld. Maar ook dat kinderen een onvermoeibare levenslust hebben. Kinderen die van een filmcarrière dromen, kunnen op het festival een workshop greenscreen volgen. Ook kunnen zij kijken naar Stef Biemans tv-programma *Brieven uit Nicaragua* van ruim tien jaar geleden.

FILMHUISOOSTERBEEK.NL

UTRECHT
📍 **Hoogt on Tour**
Kanaalweg 30 | 030-2312216 | hoogt.nl
A Glance of the South Ozog- che za 29.8 | **QFFU** Molt Lluny + *Queer Exile* wo 3.9 | *Queer Horror* Shorts do 4.9 | **Trekking Tales** *Good One* vr 5.9, vr 19.9 | *Tram-ping Te Araroa* za 13.9 | *Shorts + Q&A* wo 24.9 | **Almodóvars Gaz-pacho Nights** locatie: Villa Con-

cordia *Dark Habits* vr 12.9 | *Law of Desire* do 25.9 |

VEENDAM
📍 **Filmhuis vanBeresteyn**
Museumplein 5a | 0598-317730 | vanberesteyn.nl
Black Bag ma 8.9 | *Joika* di 9.9 | *The Teacher Who Promised Us the Sea* ma 15.9 | *Anak In-dië* di 16.9 | *Peacock* ma 22.9 | *La venue de l'avenir* ma 29.9 | **Sing**

FILMSTERREN

	Bor Beekman de Volkskrant	Berend Jan Bockting de Volkskrant	Joost Broeren-Huitenga Filmkrant/Het Parool	Gerhard Busch VPRO Cinema	Elise van Dam Filmkrant/Het Parool	Belinda van de Graaf Trouw	Renke de Lange Trouw	Ronald Rovers Filmkrant/Trouw	Ab Zagt NPO Klassiek	Coen van Zwol NRC Handelsblad	Gemiddeld (aantal stemmen)
<i>Aïcha</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,17 ⁽³⁾
<i>Bob Trevino Likes It</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,63 ⁽⁴⁾
<i>Brief History of a Family</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,83 ⁽³⁾
<i>C'est pas moi/Allégorie citadine</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,13 ⁽⁴⁾
<i>Le deuxième acte</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,60 ⁽⁵⁾
<i>Eden</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,67 ⁽⁶⁾
<i>Enzo</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽⁴⁾
<i>Flat Girls</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,33 ⁽³⁾
<i>Fotogenico</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽³⁾
<i>Jeune mères</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽⁷⁾
<i>Love</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,67 ⁽⁶⁾
<i>Manas</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽⁴⁾
<i>Miyazaki: Spirit of Nature</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,67 ⁽³⁾
<i>The Naked Gun</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,33 ⁽³⁾
<i>The North</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,60 ⁽⁵⁾
<i>Relay</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,13 ⁽⁴⁾
<i>Solitude</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽³⁾
<i>Sorry, Baby</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,25 ⁽⁴⁾
<i>Stranger Eyes</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,71 ⁽⁷⁾
<i>Super Happy Forever</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,90 ⁽⁵⁾
<i>The Roses</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽³⁾
<i>Traffic</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,75 ⁽⁴⁾
<i>Universal Language</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,40 ⁽⁵⁾
<i>Weapons</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,20 ⁽⁵⁾
<i>Wishing on a Star</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,67 ⁽³⁾
<i>Zwei zu eins</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,67 ⁽³⁾

★★★★★ zeer goed | ★★★★ goed | ★★★ redelijk | ★★ matig | ★ slecht | ★★ niet gezien

a Long *Mamma Mia! Here We Go Again* di 26.9

VEENENDAAL

☉ Filmhuis Veenendaal
Spectrum | Kees Stipplein 72 | 06-53883412 | [filmhuisveenendaal.nl](#)
Materialists za 30.8 | *The Teacher Who Promised the Sea* vr 5.9 | *Zwei zu Eins* za 6.9 | *The Salt Path* zo 7.9 | *L'attachement* za 13.9 | *Downton Abbey 3* za 20.9 | *Anak Indië* zo 21.9 | *La venue de l'avenir* za 27.9 | *Brief History of a Family* zo 28.9 | **Lampegiersdagen** Korte films zo 14.9

VENLO

☉ Filmtheater De Nieuwe Scene
Nieuwstraat 13 | 077-3518183 | [nieuwescene.nl](#)

VLAARDINGEN

☉ Filmtheater Het Zeepaard
Vue Vlaardingen | *Veerplein 134E* | [hetzeepaard.nl](#)

VLISSINGEN

☉ Cine City
Spuikomweg 1 | 0118-22521 | [cinacity.nl](#)
Film by the Sea vr 12.9 t/m zo 21.9 | **Filmconcert** *Sunrise: A Song of Two Humans* di 16.9 | **Filmkrantdag** za 20.9 | **Ladies Special** *FolleMente* wo 17.9 | **PZC filmdag** za 13.9 | **Strandbioscoop** *La La Land* vr 19.9

VOORSCHOTEN

☉ Filmtheater Voorschoten
Prinses Marijkelaan 4 | 071-5612566 | [filmtheatervoor-schoten.nl](#)

WAALWIJK

☉ Filmtheater De Leest
Vredesplein 12 | 0416-337746 | [deleest.nl](#)

WAGENINGEN

☉ Filmhuis Movie W
Wilhelminaweg 3A | [movie.w.nl](#)

WEESP

☉ City of Wesopa
Herengracht 23 | 0294-458093 | [wesopa.nl](#)

WINTERSWIJK

☉ Filmhuis Winterswijk
Meddosesstraat 4-8 | 054-3521515 | [filmhuiswinterswijk.nl](#)
The New Year That Never Came di 2.9 | *All Shall Be Well* di 9.9 | *Vingt dieux* di 16.9 | *Quisling* di 23.9 | *The Garden of Earthly Delights* di 30.9 |

WOERDEN

☉ AnnexCinema
Rosmolenlaan 1 | 0348-436510 | [annexcinema.nl](#)

IJMUIDEN

☉ Haventheater IJmuiden
Dokweg 43-45 | 0900-1505 | [filmtheatervelsen.nl](#)

ZAANDAM

☉ Filmtheater De Fabriek
Jan Sijbrandsteeg 12 | 075-6311993 | [de-fabriek.nl](#)
Premières *Heldin* do 18.9 | *Sorda* do 25.9 | **Film met muziek** op de Westkade do 28.8, vr 29.8 | **Previously Unreleased** *Ghostlight* do 3.9 | **Babel cinema** 25 jaar *Inverdan* wo 17.9 | **50+ films** *Sorry, Baby* do 4.9 | *The Roses* do 11.9 | *A Nice Indian Boy* do 18.9 | *Downton Abbey 3* do 25.9 | **Fabrieksklassiekers** *Cléo de 5 à 7* zo 7.9 | *Les glaneurs et la glaneuse* zo 14.9 | *Yi yi* vr 19.9 | *Toy Story* za 20.9 | *The Sound of Music* za 20.9 | **Specials** *Put Your Soul on Your Hand and Walk* benefietvoorstelling di 2.9 | *Sorda* met paella en sangria do 25.9, zo 28.9 | **NFF: Voor de meisjes** vr 26.9

ZALTBOMMEL

☉ Filmclub Cinemaarten
Theater de Poorteriej | *Nieuwstraat 2* | [cinemaarten.nl](#)
Hot Milk di 2.9 | *The Teacher Who Promised the Sea* di 9.9 | *Son hasat* di 16.9 | *La venue de l'avenir* di 23.9 | *The North* di 30.9

ZEVENAAR

☉ Filmhuis Zevenaar
Kerkstraat 27 | 0316-344250 | [filmhuiszevenaar.nl](#)
Premières *The Coriolis Effect* do 4.9 | *David Gilmour* wo 17.9 | *Downton Abbey* do 11.9 | *Honey Don't!* do 4.9 | *El jockey* do 11.9 | *A Nice Indian Boy* do 4.9 | *The Penguin Lessons* do 28.8 | *Put Your Soul on Your Hand and Walk* do 4.9 | *The System* do 11.9 | *Wisdom Happiness* do 25.9 | *Writing Hawa* do 11.9

ZIERIKZEE

☉ FIZI
Kerkhof 3 | 0111-410202 | [fizi.nl](#)
10 giorni con i suoi vr 29.8 | *Anak Indië* vr 5.9 | *Bob Trevino Likes It* za 27.9 | *David Gilmour* vr 26.9 | *Downton Abbey 3* za 27.9, ma 29.9 | *Eden* ma 8.9, vr 12.9, zo 14.9 | *Love* di 2.9 | *The Naked Gun* za 6.9, za 13.9, do 25.9 | *The North* vr 12.9, ma 15.9, vr 26.9 | *On ira* zo 7.9 | *The Salt Path* za 6.9 | *Sorry, Baby* di 9.9 | *La venue de l'avenir* za 30.8 | *Zwei zu eins* ma 1.9 | **4 het leven** *La venue de l'avenir* vr 5.9 | **Classics** *Être et avoir* zo 28.9 | **Film by the Sea** *The Blue Trail* za 20.9 | *DJ Ahmet* vr 19.9 | *Follemente* zo 21.9 | *Partir un jour* wo 17.9, vr 19.9 | *The Penguin Lessons* za 20.9 | *Second Victims* vr 19.9 | *Sorda* zo 21.9 | *Where the Wind Comes From* zo 21.9 | *Winter in Sakcho* za 20.9 | **Film by the Sea**

smaakmaker *Een vrouw als Monique* di 16.9 | **Jeugd** *Elio* za 30.8 | *Huisdieren Express* wo 10.9, wo 17.9, wo 24.9 | *Shaun het Schaap 3* zo 7.9 | *Sketch* zo 14.9, zo 28.9 | *Smurfen* do 28.8, wo 3.9 | **Open Monumentendag** *Ik ben geen robot* za 13.9 | **Royal Opera** *Tosca* wo 1.10

ZOETERMEER

☉ Filmhuis Cameo
Leidsewallen 80 | [filmhuiscameo.nl](#)
En fanfare wo 1.10

ZUTPHEN

☉ Filmtheater Luxor
Houtmarkt 64 | 0575-513750 | [luxorzutphen.nl](#)
April do 18.9 t/m di 23.9 | *As It Is in Heaven* do 4.9 t/m zo 21.9 | *Au pan coupe* za 6.9 | *Averroës & Rosa Parks* za 30.8 t/m zo 14.9 | *The Blue Trail* do 18.9 t/m wo 24.9 | *Brief History of a Family* do 28.8 t/m za 30.8 | *Caravaggio* do 25.9 t/m di 30.9 | *Caught Stealing* do 18.9 t/m wo 24.9 | *Cléo de 5 à 7* do 11.9 t/m wo 17.9 | *Een duivelse uitvinding* do 28.8 t/m zo 31.8 | *East of Noon* do 25.9 t/m zo 28.9 | *Ellis Park* vr 19.9 t/m zo 28.9 | *Être et avoir* wo 3.9 t/m zo 14.9 | *Familiar Touch* do 25.9 t/m di 30.9 | *Flat Girls* do 25.9 t/m za 27.9, di 30.9 | *Het gestolen luchtschip* do 28.8 t/m zo 31.8 | *Ghostlight* do 4.9, vr 5.9, zo 7.9, wo 10.9 | *Heldin* do 25.9 t/m ma 29.9 | *Honey Don't!* za 27.9, zo 28.9 | *Jeunes mères* ma 1.9 t/m wo 10.9 | *El jockey* do 18.9 t/m di 30.9 | *La machine à écrire* za 30.8 t/m zo 14.9 | *Manas* do 28.8 t/m wo 3.9 | *Momentum* zo 14.9 | *Op de komeet* do 28.8 t/m zo 31.8 | *The Penguin Lessons* do 28.8 t/m zo 31.8 | *Quadruphenia* vr 29.8 | *Reis naar de oertijd* do 28.8 t/m za 30.8 | *Sans toit ni loi* do 18.9 t/m wo 24.9 | *Shambhala* do 28.8 t/m wo 3.9 | *Soliditude* za 6.9 t/m wo 10.9 | *Swamp Dogg Gets His Pool Painted* vr 5.9 t/m wo 10.9 | *The System* do 11.9 t/m wo 17.9 | *Tommy* za 30.8 | *La venue de l'avenir* do 4.9 t/m wo 17.9 | *De wonderbaarlijke Baron Munchausen* do 28.8 t/m zo 31.8 | *Writing Hawa* do 11.9 t/m wo 17.9 | **Breien bij de film** *As It Is in Heaven* zo 14.9 | **Film + muziek** *Cellofestival* vr 29.8 | **Jeugd** *Shaun het schaap 3* zo 7.9, zo 14.9, zo 28.9 | **Literatuurverfilming** *Slaughterhouse-Five* wo 17.9 | **Nagesprek** *Anak Indië* vr 5.9 | **Short Cuts** za 6.9

Cherry Pickers Film distributie stelt 5 dvd's ter beschikking.

INTERESSE? Stuur een e-mail met naam en adres naar info@filmkrant.nl en geef daarin aan voor welke actie u belangstelling heeft. Er wordt geloot onder de inzenders. N.B. Slechts één actie per inzender. Deze actie loopt tot 1 oktober 2025. Winnaars ontvangen bericht en over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

ZWOLLE

☉ Filmtheater Fraterhuis
Blijmarkt 25 | [filmtheaterfraterhuis.nl](#)
Premières *Ghostlight* do 28.8 | **Buitenfilm Celekwartier** *De Wilde Noordzee* za 30.8

LEZERSACTIES SEPTEMBER

GOOD ONE

Sam (17) gaat met haar vader en diens vriend backpacken. Ondanks de hechte

band tussen vader en dochter sluimeren er spanningen uit het verleden. Wanneer een ogenschijnlijk onschuldige grap een ongemakkelijke wending krijgt, merkt Sam dat ze er alleen voor staat.

“Good One” spoort ons aan om goed op te letten. Want met elke terloopse opmerking die de zeventienjarige Sam op de wandeltocht met haar pa en zijn beste vriend te horen krijgt, groeit de kloof tussen vader en dochter”, schrijft Roosje van der Kamp in *Filmkrant* #479. “Het indringend ingetogen *Good One* is net zo goed coming-of-age als een coming-to-terms. Er is lef voor nodig om iemand te zien zoals ze werkelijk zijn, en Sam, die na de scheiding van haar ouders altijd de schone schijn heeft opgehouden, is goed in doen alsof ze niets merkt.” (...) “De groeiende kloof tussen Sam en haar vader is groter dan alleen hun leeftijd of hun gender. Noem het opletten of mis-schieten zorgzaamheid.”

Cherry Pickers Film distributie stelt 5 dvd's ter beschikking.

INTERESSE? Stuur een e-mail met naam en adres naar info@filmkrant.nl en geef daarin aan voor welke actie u belangstelling heeft. Er wordt geloot onder de inzenders. N.B. Slechts één actie per inzender. Deze actie loopt tot 1 oktober 2025. Winnaars ontvangen bericht en over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

MONSIEUR AZNAVOUR

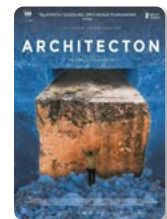

Ooit werd er van de klein uitgevallen Charles Aznavour gezegd dat hij nooit een succes

zou worden. Hij bewees het tegendeel en werd een van de beroemdste chansonniers aller tijden. Dit historische film drama volgt het Franse icoon van zijn jeugdjaren tot aan zijn internationale zegen-tocht. “Acteur Tahar Rahim transformeert in deze integrale biopic in het Franse icoon Charles Aznavour. Je mag zijn spel gerust een sublieme ode noemen aan de chansonnier”, schrijft Omar Larabi in *Filmkrant* #474. “Rahim begrijpt net als Aznavour hoe het is om onderdeel uit te maken van een minderheid en dat sijnelt door in zijn spel. Zijn Aznavour is welbespraakt en brutaal, trots en bedachtzaam, stoutmoedig en zelf-zuchtig. [...] Tahar Rahim de filmster maakt van Aznavour wederom een ster. In zijn acteerwerk weerklinkt de doorzetter die een keur aan Franse literaire klassiekers las om zijn eigen werk te verbeteren, die naar eigen zeggen elke dag een chanson wilde schrijven, totdat zijn strot zou scheuren.”

Paradiso Entertainment NL stelt 5 dvd's ter beschikking.

ARCHITECTON

De veelbekroonde documentairemaker Victor Kossakovsky duikt met *Architecton* in de wereld

van beton, met een visueel en poëtisch onderzoek naar de relatie tussen architectuur, natuur en beschaving. “Victor Kossakovsky is het filmen uit zijn slaapkamerraam ruimschoots ontgroeid: hij denkt en filmt op wereld-schaal, zoals ook *Architecton* weer bewijst, waarin hij toont hoe de mens de hele aarde dichtplamuurt met beton”, schrijft Joost Broeren - Huitenga in *Filmkrant* #479. “Wat Kossakovsky doet in *Aquarela*, *Gunda* en ook weer in *Architecton*, kun je een vorm van esthetische ironie noemen. Hij wil iets aan de kaak stellen – stijgende waterspiegels; dierenrechten; het dicht-plamuren van de hele wereld – maar doet dat door het tegenovergestelde te tonen. Door schoonheid te creëren uit de vernietiging die de mens aanricht. Het zijn activistische films, zonder dat ze ook maar een moment drammerig voelen. Of ze daarmee mensen op andere gedachten zullen brengen, daarover kun je twisten. Maar dat het waardevolle cinema oplevert, staat buiten kijf.”

Cherry Pickers Film distributie stelt 5 dvd's ter beschikking.

Agnes Varda en de kunst van kijken

Agnès Varda wordt sinds haar dood misschien nog meer gewaardeerd dan tijdens haar leven. Wie nog eens wil zien wat haar werk bijzonder maakt, kan terecht bij het retrospectief in Lab111, Cinema Oostereiland, Schuur, FilmKoepel, The Movies en LantarenVenster.

“Varda verstaat de kunst om kleine maar veelzeggende observaties over de wereld om haar heen op een liefdevolle toon te verwoorden. Filmen is haar *amor mundi*, haar liefdesbrief aan de wereld.” Aldus Mariska Graveland in haar necrologie van Agnès Varda in 2019 in *Filmkrant*. Het is de spijker op zijn kop, en verklaart waarom Varda lange tijd als minder belangrijk werd gezien dan haar col-

lega's van de Nouvelle Vague. Waar een filmmaker als Jean-Luc Godard nooit om een *sweeping statement* verlegen zat, zocht Varda het grote in het kleine. Geen dichtgetimmerde ideologische uitspraken, maar nauwkeurige observaties, die de kijker niet stuurt, maar laat nadenken. Een aangrijpend voorbeeld is *Sans toit ni loi*, waarin een vrouw (imponerende Sandrine Bonnaire) in een winters

landschap dood wordt gevonden, waarna de film via flashbacks en interviews met mensen uit haar omgeving onderzoekt hoe het zo ver heeft kunnen komen.

Sans toit ni loi is een van de films in een veertien films tellend retrospectief van Varda's documentaires en speelfilms. Lab111 vertoont het complete retrospectief, FilmKoepel, Schuur, The Movies en LantarenVenster vertonen een selectie van vier titels uit het retrospectief en Cinema Oostereiland vertoont *Cléo de 5 à 7* en *Les glaneurs et la glaneuse*.

ZIE VOOR INFO DE FILMTHEATERS

Cineville

Er is meer te zien met Cineville

Eindeloos naar de film voor de
eindeloos nieuwsgierigen. Met een
Cinevillepas ga je voor € 24 per
maand onbeperkt naar de film

bij 75 filmtheaters en bioscopen
in Nederland. Ontdek wat er dit
filmseizoen allemaal te zien is:
cineville.nl

Boeken

EVERYTHING IS NOW RADICALE DADEN VAN HERINNERING

Filmcriticus J. Hoberman illustreert hoe het avant-gardisme zich ontpopte als een levendige microkosmos in het New York van de jaren zestig.

DOOR OMAR LARABI

De jaren zestig waren een tijd waarin kunstenaars in New York zonder steun van gevestigde instituties furore maakten. Die kunstenaars passeren allemaal de revue in het nieuwste boek van J. Hoberman: van jazzmuzikant Ornette Coleman en popartkunstenaar Andy Warhol tot filmmaker Barbara Rubin en beatschrijver Jack Kerouac. New York manifesteert zich in *Everything Is Now: The 1960s New York Avant-Garde – Primal Happenings, Underground Movies, Radical Pop* als een immer evoluerende artistieke microkosmos.

AANJAGERS

Filmcriticus J. Hoberman (1949) boog zich al eerder over de jaren zestig, in het gevierde *The Dream Life: Movies, Media, and The Mythology of the Sixties* (2003). In zijn nieuwe boek verlegt hij de focus naar het avant-gardisme in New York in diezelfde wonderlijke periode. Nauwgezet zet hij uiteen hoe de metropool eind jaren vijftig verandert: lichte industrieën verlaten de stad en laten loods en achter die aspirant-kunstenaars tegen een lage maandhuur kunnen bewonen. Theater, film, beeldende kunst en muziek flo-

renen als nooit te voren. “Culturele innovatie komt uit de marges en is in essentie collectief van aard”, schrijft Hoberman. “In New York speelt dit collectieve drama zich af in koffiehuisen, cafés en bij openingen van exposities, met beroide filmmakers als de *dramatis personae*.” Het boek is ook een ode aan de “alternatieve weekbladen” die destijds nieuwe kunstvormen toejuichten en een platform boden. Zo manifesteert filmcriticus en filmmaker Jonas Mekas van *The Village Voice* – het blad waar Hoberman zelf van 1983 tot 2012 voor schrijft – zich tot een van de aanjagers van avant-gardistische cinema.

OBJETS D’ART

Neem zijn recensie van het eigenzinnige *Pull My Daisy* (1959), over een spoorwegaarbeider en zijn kunstzinnige vrouw die een gemêleerd gezelschap ontvangen in hun New Yorkse loft: “Dit is een portret van de innerlijke conditie van een hele generatie.” De film, met rollen van onder meer dichter Allen Ginsberg en actrice Delphine Seyrig, geschreven door Jack Kerouac en geregisseerd door Robert Frank en Alfred Leslie, ging in première bij Cinema 16, de filmvereni-

ging van curator en filmmaker Amos Vogel, die drie jaar later met filmcriticus Richard Roud het New York Film Festival zou oprichten.

Vanaf april 1960 draait de film twee weken in het New Yorker Theater, een bioscoop die in 1985 wordt gesloopt. Hoberman koppelt gebeurtenissen in zijn boek voortdurend aan adressen. Zo krijg je gaandeweg, mits je een beetje bekend bent in Manhattan, een bijna driedimensionaal beeld van de kunstscene van toen. Hoberman haalt ten aanzien van de voortdurende artistieke ontwikkelingen Ginsberg aan, die Plato parafraseert: “Wanneer de muziek verandert, schudden de muren van de stad.”

De fundamenteën van de stad lenen zich ook als *objets d’art*. De Zwitser Jean Tinguely verzamelt bij Canal Street “fietsen, kinderwagens en ander rommel” die hij integreert in zijn *Métamatic*, een zelfvernietigende sculptuur die vlamvat in de beeldentuin van het Museum of Modern Art. Een brandweerman kan het niet laten om met zijn brandblusser de kunst te bedwingen. Hoberman vindt voortdurend sterke metaforen voor de verhoudingen van toen. Met autoritaire types die een campagne voeren tegen “fags, weirdos and commies”.

ATLANTIS

Kruisbestuiving was het sleutelwoord: alles en iedereen stond met elkaar in verbinding. Zo fungeerde een ‘be-in’, een grote bijeenkomst van hippies in Central Park, als een magneet voor fotografen als Diane Arbus. De opkomst van Bob Dylan, die Hoberman omschrijft als een “fusie tussen Buddy Holly en Arthur Rimbaud”, is niet uitsluitend een individuele prestatie, maar ook het resultaat van een weerbarstig collectief. Dat is een belangrijke conclusie. Het collectief was groter, fijnmaziger en complexer dan de grote namen die tegenwoordig uit gemakzucht met avant-gardisme worden geassocieerd.

De New Yorkse journalist Alyssa Katz, die onlangs in een podcast in gesprek ging met Hoberman, noemt diens boek een ode aan een “wild en wonderlijk Atlantis”. Dat is een trefzekere observatie. Veel van de plekken die Hoberman omschrijft zijn verdwenen. Neem bijvoorbeeld het in 2012 gesloopte Charles Theater, waar jonge filmmakers in de jaren zestig hun werk konden tonen. Tegenwoordig verwijst de naam The Charles in New York naar een in 2013 opgetrokken wolkenkrabber met peperdure penthouses.

Hoberman omschrijft zijn motivatie om het boek te schrijven als een “daad van herinnering”. En New York schreeuwt om radicale daden van herinnering zoals Hobermans nieuwste wapenfeit. In de hoop dat Atlantis weer boven water komt.

**EVERYTHING IS NOW THE 1960S NEW YORK
AVANT-GARDE – PRIMAL HAPPENINGS, UNDERGROUND
MOVIES, RADICAL POP** J. HOBERMAN | 2025, VERSO
BOOKS | 464 PAGINA'S | €34,95 (HARDCOVER)

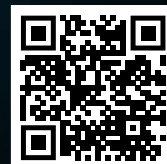

Film vertonen? Regel het eenvoudig met FilmService!

FilmService geeft namens de filmrechthebbenden auteursrechtelijke toestemming voor filmvertoningen. Inzet van FilmService is het gemak voor zowel vertoner als rechthebbende. Voor u als vertoner is met een licentie een vrije vertoning van film gewaarborgd. En hebben filmmakers de zekerheid dat hun rechten goed zijn beschermd.

FilmService: • Eenvoudig geregeld • Juridisch goed beschermd • Ruime keuze aan films

Info: FilmService, Grotewaard 9-A, 4225 PA Noordeloos, 085 0404700, www.filmservice.nl, info@filmservice.nl

A poster for 'Halloween Classics at the Movies'. It features a dramatic scene of a concert hall with a large, dark, winged figure (like a demon or angel) flying over the stage. The text 'Halloween Classics at the Movies' is in large white letters. Below it, it says 'Filmmuziek uit o.a. The Sixth Sense, The Exorcist en Jaws' and 'Sinfonieorchester Aachen o.l.v. Sander Teepen'. In the top right corner, it says 'di 28 okt bestel nu kaarten'. At the bottom, there is a logo for 'HET CONCERT GEBOUW' and the website 'concertgebouw.nl/halloween'. A small vertical credit '© Jessie Kamp / Awesio Darwesh' is on the right side.

di 28 okt
bestel nu
kaarten

Halloween Classics at the Movies

Filmmuziek uit o.a. The Sixth Sense,
The Exorcist en Jaws

Sinfonieorchester Aachen
o.l.v. Sander Teepen

© Jessie Kamp / Awesio Darwesh

HET
CONCERT
GEBOUW

concertgebouw.nl/halloween

A poster for a 'SAVE THE DATE' event. It features a woman with curly hair standing on a stage, holding a microphone and a piece of paper. There are two orange stools on the stage. The background is a blue gradient. The text 'SAVE THE DATE' is in large white letters. Below it, it says 'Bijeenkomst collectieve beheersorganisaties audiovisuele producenten'. In the top right corner, there is an orange circle with the text 'uitreiking CFAP prijs'. At the bottom, it says '10 oktober 2025 | 15:00u Het Documentaire Paviljoen Amsterdam'. Below that, it says 'INFORMATIE EN AANMELDING OP CFAP.NL'. At the very bottom, there are logos for 'SEKAM VIDEO', 'SEKAM', 'stop.nl', and 'SBF'.

SAVE THE DATE

Bijeenkomst collectieve beheersorganisaties
audiovisuele producenten

uitreiking
CFAP prijs

10 oktober 2025 | 15:00u
Het Documentaire Paviljoen
Amsterdam

INFORMATIE EN AANMELDING OP CFAP.NL

SEKAM VIDEO
VERGEGING THEATROPS EN LEENRECHT

SEKAM
AUDIOVISUELE PRODUCTIE

stop.nl

SBF

Thuis kijken

ZOLTÁN HUSZÁRIK

REIKEN NAAR HET SUBLIEME

Het kleine, maar indrukwekkende oeuvre van de Hongaarse filmmaker Zoltán Huszárík is eindelijk gerestaureerd.

DOOR ELISE VAN DAM

Gedroogde bloemen, gedrapeerde haren. Druppels vet in een kom soep, kerven in een boombast. Een vrouwenlach. De openingsmomenten van *Szindbád* (1971), de eerste speelfilm van de Hongaarse regisseur Zoltán Huszárík (1931-1981), zijn een poëtische, associatieve en tactiele beeldenstroom. De films van Huszárík zijn nooit plotgedreven, maar wentelen zich in de zintuiglijke ervaring van de wereld.

Het oeuvre van Huszárík is klein en kwam met hobbels tot stand. Dat begon al bij zijn opleiding aan de filmschool van Boedapest, waar hij begin jaren vijftig van afgestuurd werd en die hij pas in de jaren zestig afmaakte. Het is wellicht niet verrassend dat hij een film maakte over het leven van de Hongaarse schilder Csontváry, die worstelde met mentale problemen. Getormenteerd kunstenaarschap was ook Huszárík niet vreemd. Zijn beide speelfilms werden onlangs gerestaureerd en zijn nu, samen met vijf van zijn korte films, verschenen in een blu-ray-box.

ONTBLOTE VROUWENBORSTEN

Szindbád is gebaseerd op de verhalen van de surrealistische schrijver Gyula Krúdy en vertelt het verhaal van een verstokte donjuan. De film begint met zijn dode lichaam op een paardenkar, heen en weer gestuurd over de modderige plattelandswegen tussen twee (van vele) ex-geliefden die allebei niets meer van hem moeten hebben. De rest van *Szindbád* bestaat uit flarden van affaires, van herinneringen aan affaires. Van ontblote vrouwenborsten en prevelende nonnen met gerimpelde handen, van grijzer wordende haren in een grijzer wordende wereld. In de mist boven een bevroren meer schaatst zijn laatste liefde bij hem weg. In deze non-lineaire film roept de liefde vervlogen tijden op, vervlogen sensaties, een vervlogen versie van jezelf.

Voor die eerste speelfilm had Huszárík al enkele korte films gemaakt, waaronder het prachtige *Elégia* (1965). In nog geen twintig minuten vat Huszárík daarin de geschiedenis samen van de relatie tussen mens en paard. Van wilde paarden op de Hongaarse steppe, via de industriële revolutie die paarden tot werktuig maakte, tot aan de slachthuizen. Zijn poëtische montage maakt van wat een didactische film had kunnen zijn een melancholische ode aan een dier zonder wie de geschiedenis van de mensheid waar-

schijnlijk een ander verloop had gekend.

De symboliek en poëzie die zijn korte films en eerste speelfilm kenmerkten, trok hij door in zijn tweede (en naar zou blijken laatste) speelfilm *Csontváry* (1980), over de Hongaarse schilder Tivadar Csontváry Kosztka (1853-1919). Vanaf het begin werd de film geplaagd door tegenslag. Acteur Zoltán Latinovits, die *Szindbád* speelde en ook nu de hoofdrol zou vertolken, kwam voor de opnames voor een trein. Of het suicide was werd nooit duidelijk. De rol werd overgenomen door Itzhak Fintzi, die weliswaar als twee druppels water op Csontváry lijkt, maar de film niet overtuigend weet te dragen.

KAMEEL IN DE GANG

Dat heeft wellicht ook te maken met de complexe meta-constructie die Huszárík koos, waarbij Fintzi ook nog een acteur speelt (met de aanduiding 'Z') die poogt Csontváry te doorgronden en interpreteren, onder meer door zich te laten opnemen in een psychiatrische instelling. De film kraakt constant onder zijn ambitie, maar schiet op momenten door die stroefheid heen naar iets subliems. Zeker in de tweede helft is het een mozaïek van hallucinante beelden: Csontváry die balanceert op het randje van een klif, bejaarde Huzaren en een kameel in een statige paleisgang.

Vijf jaar kostte het Huszárík om *Csontváry* te maken en bij verschijning flopte de film zowel commercieel als artistiek. Het was een klap die hard aankwam

SZINDBÁD

bij Huszárík, die vermoedelijk veel van zichzelf in Csontváry terugzag. Niet alleen had hij zelf ambities om schilder te worden (het verklaart wellicht zijn fenomenale gebruik van kleur), ook hij worstelde met psychische problemen en leidde een grotendeels teruggedrokken bestaan. En hoewel het talent van beide kunstenaars erkend werd, vonden ze bij leven nooit een groot publiek en was creëren altijd een gevecht.

Een jaar na de release van *Csontváry*, in een zelf-destructieve draaikolk van alcoholisme en depressie, maakte Huszárík een eind aan zijn leven. Hij was vijftig jaar. Het werk van Huszárík was van grote invloed op een generatie Hongaarse filmmakers, maar het was te experimenteel en avant-gardistisch om een groot publiek te bereiken. Na zijn dood raakten zijn films grotendeels in de vergetelheid.

Uit alle films van Huszárík spreekt een intens melancholische blik op de mens. De visuele, schilderachtige schoonheid ervan is overdonderend, maar ook onmogelijk om als mens mee samen te vallen. Het is de schoonheid waar mensen hun hele leven naar reiken, maar die zo vaak net buiten bereik blijft en nooit is vast te houden.

ZOLTÁN HUSZÁRIK HONGARIJE/TSJECHOSLOWAKIJE, 1963-1980 | REGIE ZOLTÁN HUSZÁRIK | MET ZOLTÁN LATINOVITS / ITSCHAK FINTZI | 294 MINUTEN | DISTRIBUTIE SECOND RUN (BLU-RAY) | NU VERKRIJGBAAR

LONG STORY SHORT Trauma's met een kleine t

Na *BoJack Horseman* komt Raphael Bob-Waksberg met een veel bescheidener en meer persoonlijke serie, over opgroeien in een Joods gezin.

Long Story Short is de nieuwe serie van Raphael Bob-Waksberg, bedenker van achtste wereldwonder *BoJack Horseman*. Licht autobiografisch, bescheidener van opzet, minder satirisch en melancholisch dan *BoJack*, volgt deze tiendelige serie de strapatsen van de Schwoopers, een doorsnee Joods gezin dat net zo gelukkig en ongelukkig is als alle andere doorsnee gezinnen.

Bob-Waksberg wilde dat de kijker in tien afleveringen het gevoel krijgt de hele levensloop van zijn personages te aanschouwen en springt daarom voortdurend heen en weer in de tijd. Zo wordt het contrast tussen hoop (als je jong bent) en teleurstelling (voor de meesten van ons direct daarna, volgens de humor van deze serie) wat meer gearticuleerd.

We bezien de wereld door de ogen van Avi, de oudste zoon. Geen hoogvlieger, zoals niemand in het gezin. De eerste aflevering opent in 1996 als het gezin achter oma's lijkwagen rijdt en de kinderen op de achterbank ruzie maken (moeder tegen vader: "Elliott, ik ben aan het rouwen.") Elliott: "Kinderen, kunnen jullie één dag rustig zijn? Er wordt gerouwd hier op de voorbank.") Avi heeft een iets jongere zus, Shira, en een jonger broertje, Yoshi. Een scène later is het 2004 en ontmoet Avi's vriendin Jennifer zijn ouders voor de eerste keer, op de dag van Yohi's bar mitswa.

Of het nou een feestdag is, een stranddag,

een spelletjesavond, een begrafenis: elk samenzijn biedt kansen voor weer een nieuw trauma. Trauma's met een kleine t dan wel. De serie leunt sterk op wat Bob-Waksberg beschouwt als de Joodse humor waar hij mee opgroeide, maar hij zei in een interview met

The Hollywood Reporter dat deze communicatie van liefde via pijn, via 'gewonde' grappen, niet alléén een Joods ding is. Die humor is volgens hem wel diep verstrengeld met de Joodse identiteit zoals hij die ziet en dat is de identiteit die hij in de serie wilde verkennen.

Veel gevatte, passief-agressieve grappen dus, die meestal terloops naar elkaars hoofd worden geslingerd. Bijtende grappen, bijtende liefde. Moeder is de luidruchtigste, zus Shira de meest getergde. Avi pruttelt door het leven. Er zijn pijnlijke, verdrietige en

mooie momenten. Mensen verdwijnen en anderen verschijnen. Het is geen serie die zich leent voor een nieuw seizoen en dat is mooi. Het is een ontroerend inblikje.

RONALD ROVERS

LONG STORY SHORT VERENIGDE STATEN, 2025 |
BEDENKER RAPHAEL BOB-WAKSBERG | MET DAVE FRANCO, LISA EDELSTEIN | 10 X 25 MINUTEN |
DISTRIBUTIE NETFLIX (VOD) | TE ZIEN VANAF 22 AUGUSTUS

LONG STORY SHORT

HIGHEST 2 LOWEST Onvervalst Spike Lee

Spike Lee vertaalt Kurosawa's *High and Low* naar hedendaags New York – al is *Highest 2 Lowest* geen remake, maar een "herinterpretatie" in typische late Lee-stijl: energiek, rommelig, onevenwichtig, soms frustrerend en bij vlagen briljant.

Voordat Spike Lee uitgroeide tot een van de belangrijkste Amerikaanse regisseurs van zijn tijd, liet hij zich voor zijn speelfilmdebuut *She's Gotta Have It* (1986) inspireren door Akira Kurosawa's *Rashomon* (1950). Net als die legendarische samoeraifilm onderzocht Lee's komische drama, waarin een jonge vrouw drie vriendjes tegelijkertijd heeft, het concept waarheid als subjectief construct.

Voor zijn 24e speelfilm *Highest 2 Lowest* legt Lee nog explicieter een connectie met Kurosawa. Hij bewerkte *High and Low* (1963) van de Japanse meester en zette het misdaadverhaal om naar hedendaags New York, waar de puissant rijke muzikmagnaat David King (Denzel Washington) twijfelt of hij het losgeld moet ophoesten om zijn per ongeluk gekidnapte peetzoon te redden uit handen van een karikaturale schurk (rapper/acteur

A\$AP Rocky).

In interviews noemt Lee zijn antwoord op Kurosawa's noir-klassieker een "herinterpretatie" in plaats van een remake. Het is inderdaad aan te raden om niet te veel aan de adembenemende beelden van Kurosawa te denken als je naar *Highest 2 Lowest* kijkt, want dit is een onvervalste Spike Lee Joint uit de latere fase van zijn carrière: energiek, rommelig, onevenwichtig, soms frustrerend en bij vlagen briljant. De manier waarop de camera langs de skyline van New York zoeft, terwijl 'Oh, What a Beautiful Mornin' uit de musical *Oklahoma* door de speakers galmt, om uiteindelijk op het penthousebalkon van King te belanden, is typisch Lee.

Hij is altijd op zijn best als hij de machtsverhoudingen tussen verschillende bevolkingsgroepen tegen elkaar uitspeelt. Hier draait het om een zwarte man die het tot de top van de voedselketen heeft geschopt, maar gedurende de film in een morele afgrond dreigt te storten.

In de beste scène verdwijnt King met 17,5 miljoen Zwitserse franken op zak in een massa Yankees-fans in de metro, om vervolgens te verdwalen in het festivalpubliek van

een Puerto Ricaanse parade. Hier bruist *Highest 2 Lowest* en voel je de jeugdigheid van een avontuurlijke cineast.

Maar elders bespeur je in dit misdaad-drama dat Lee op leeftijd raakt. Ondanks de casting van A\$AP Rocky, sinds 2011 een boegbeeld van de internetrap, spreekt uit de film het sentiment dat vroeger alles beter was. Als je dat sentiment doortrekt, geldt het ook voor Lee's eigen oeuvre. En voor zijn

verhouding tot zijn inspiratiebron, want zo goed als Kurosawa wordt het natuurlijk nooit.

HUGO EMMERZAEL

HIGHEST 2 LOWEST VERENIGDE STATEN/JAPAN, 2025 | REGIE SPIKE LEE | MET DENZEL WASHINGTON, JEFFREY WRIGHT, ILFENESH HADERA | 133 MINUTEN |
DISTRIBUTIE APPLE TV+ (VOD) | TE ZIEN VANAF 5 SEPTEMBER

HIGHEST 2 LOWEST

RUSSIANS AT WAR TOTALE ONTGOOCHELING

De Russisch-Canadese regisseur Anastasia Trofimova maakte een controversiële documentaire over Russische troepen in bezet Oost-Oekraïne, die onder druk van begrijpelijke Oekraïense protesten door meerdere festivals werd geweigerd. Ten onrechte: ondanks enkele zwaktes is dit essentieel materiaal.

DOOR KEES DRIESSEN

De documentaire *Russians at War*, een Frans-Canadese coproductie waarin de Russisch-Canadese journalist Anastasia Trofimova een Russische militaire eenheid volgt in bezet Oost-Oekraïne, is sinds zijn première op het filmfestival van Venetië in 2024 onderwerp van verhitte discussies.

Met name in Oekraïense kringen wordt de film geclassificeerd als “Russische propaganda”. Onder druk van Oekraïense politici, ambassades en belangenorganisaties besloten meerdere festivals, waaronder IDFA, de film niet te vertonen en Trofimova zelf werd door de Oekraïense regering bestempeld tot “gevaar voor de nationale veiligheid”.

En dan ga ik nu zeggen dat het een waardevolle documentaire is die ik met volkomen fascinatie heb gekeken.

EIGEN POSITIE

Heeft Trofimova dan niets verkeerd gedaan? Toch wel. Dat haar observerende documentaire nauwelijks commentaar biedt op wat we zien is stilistisch een verdedigbare keuze, maakt de soldaten waarschijnlijk loslippiger en vormt deel van mijn fascinatie met de

film, maar gezien de voorspelbare internationale argwaan jegens een documentaire over het huidige Russische leger was het niet vreemd geweest om op een of andere manier de eigen positie van de filmmakers te verduidelijken. Dat zagen ook de filmmakers achteraf in en de versie die nu wordt aangeboden op de eigen website russiansatwar.com begint met een tekst die dat beter duidelijk maakt.

Terecht hekelde de Oekraïense filmproducent Darya Bassel (van wie de prachtige Oekraïense oorlogsdocumentaire *Songs of Slow Burning Earth* in première ging op hetzelfde festival van Venetië) echter ook Trofimova's opmerking aan het begin van de documentaire dat ze verbaasd was in 2022 “wakker te worden als burger van een oorlogvoerend land”. Niet alleen negeert Trofimova daar de annexatie van de Krim en het door Moskou gesteunde separatisme in Oost-Oekraïne sinds 2014, maar ze vergeet schijnbaar ook de andere oorlogen waarin Rusland de afgelopen decennia betrokken is geweest, van Tsjetsjenië via Abchazië en Georgië tot Syrië. Het is eerlijk gezegd een onverklaarbaar naïeve opmerking voor een ervaren journalist als Trofimova, die eerder in Irak en

Syrië op reportage is geweest.

Ook *Russians at War* is, artistiek gezien, weinig meer dan een reportage. Maar dan nog. Er is sinds de Russische annexatie en agressie van 2014 een flink aantal sterke documentaires gemaakt over de situatie in Oekraïne. Van de Russische kant zien we echter zo goed als niks. Dat het Trofimova gelukt is om, in een land dat onafhankelijke media uitschakelt en zeker geen ongefilterde verslaggeving wil zien van het front, het vertrouwen van soldaten te winnen en zichzelf langs tegenspuiterende commandanten te smokkelen is een prestatie op zich. Documentaires kun je niet alleen op artistieke merites beoordelen, maar ook op access. Op dat gebied is *Russians at War* een klein wonder.

KANONNENVOER

Ik begrijp natuurlijk dat de meeste Oekraïeners hieraan geen behoefte hebben. Maar Russische propaganda? Nee. Ik denk niet dat Trofimova überhaupt nog welkom is in Rusland, laat staan dat haar film daar vertoond zou worden. Want het beeld van het Russische leger dat zij geeft, is een totale ontgoocheling.

De soldaten worden behandeld als kanonnenvoer en naar het front gestuurd met verouderd en haperend materieel, zonder enige informatie. Een soldaat verklaart dat hij na afloop van zijn contract gedwongen werd langer te blijven: “Mij werd verteld dat de enige manier om naar huis te gaan met de voeten vooruit was.” Militairen krijgen maandenlang niet betaald, terwijl de meesten zeggen het voor het geld te doen – wat ook immoreel is, maar niet ideologisch.

Van enige overtuiging lijkt geen sprake meer. Een jonge soldaat zegt op de vraag waarom ze vechten, na een korte pauze waarin hem de slogan weer te binnen lijkt te schieten, “omdat het nazi's zijn!” Maar ook die heeft een paar maanden later zijn motivatie geheel verloren en wil alleen nog maar naar huis.

En hoewel opmerkingen die rechtstreeks Poetin bekritisieren door Trofimova, verklaarde ze achteraf, zijn weggelaten om de soldaten (die volgens haar allemaal instemden gefilmd te worden) niet in problemen te brengen, verklaart een iets oudere soldaat weloverwogen: “Als ik vecht, wil ik weten dat ik gelijk heb. En bij dit gevecht in Oekraïne heb ik niet het gevoel dat ik gelijk heb.”

De Oekraïeners zijn uiteraard verreweg de grootste slachtoffers van deze kwaadaardigheid, maar *Russians at War* geeft een beeld van binnenuit van een leger en een land die ook bezig zijn zichzelf te vernietigen. En ook dat verdient gedocumenteerd te worden.

RUSSIANS AT WAR CANADA/FRANKRIJK, 2024 |
REGIE ANASTASIA TROFIMOVA | MET ANASTASIA
TROFIMOVA | 129 MINUTEN | DISTRIBUTIE
RUSSIANSATWAR.COM | NU TE ZIEN

Actie!

**Concertgebouwplein 10,
1071 BB Amsterdam
24 maart 2025,
17.52 uur**

“Het is nu net iets later dan wat we net hebben gefilmd”, legt 1st assistant Wouter Severijn uit aan de figuranten. “Iedereen zit zo ongeveer, het concert begint nog niet, dus jullie zijn nog een beetje met elkaar aan het babbelen. Dan wordt het zaallicht gedimd en reageer je zoals je normaal ook reageert: je wordt dus stiller. En dan begint het concert.”

In de Grote Zaal van het Koninklijk Concertgebouw is Sander Burger (*Ik ben Alice*, 2015; *De veroordeling*, 2021) bezig met de verfilming van Jan Brokkens succesroman *In het huis van de dichter* uit 2008. Het wordt geen biopic, aldus de regisseur, maar een film over de bijzondere vriendschap tussen twee mannen.

Het is 30 januari 1982. Youri Egorov, die in 1976 vanwege zijn seksuele geaardheid de Sovjet-Unie moest ontvluchten, gaat zo optreden. Zijn naam zoemt al een tijdje rond in Nederland; de zaal zit tjokvol. Jan Brokken, destijds 26, is er ook bij; het is de eerste keer dat hij de geniale pianist ziet spelen. Nu is hij er ook, buiten beeld, op de stoel waar hij destijds ook zat.

In *Youri* wordt Brokken gespeeld door Joes Brauers (bekend van *Hardcore Never Dies*, *Do Not Hesitate*, *Een vrouw als Monique* en natuurlijk tv-quizz *De slimste mens*). Hij zit tussen de in jaren-tachtigkleding gestoken figuranten en kijkt nieuwsgierig rond. Visagist Claudia Goetz pulkt aan een haarlok terwijl Burger met DoP Richard van Oosterhout overlegt hoe dicht de camera op hem moet inrijden.

IN DE GROTE ZAAL VAN HET CONCERTGEBOUW V.L.N.R. GELUIDSVROUW LOT PETERS, STILLSFOTOGRAAF MARTIJN VAN GELDER, DOP RICHARD VAN OOSTERHOUT, REGISSEUR SANDER BURGER, 1ST ASSISTANT WOUTER SEVERIJN EN VISAGIST CLAUDIA GÖTZ. HELEMAAL RECHTS IN HET PUBLIEK ACTEUR JOES BRAUERS, DIE SCHRIJVER-JOURNALIST JAN BROKKEN SPEELT

“Een keertje repeteren, Sander?”, vraagt Severijn. “Wat mij betreft kunnen we meteen gaan draaien”, antwoordt Burger. “Here we go!”, zegt Severijn dan. “Opname... en... even kijken hoor... Sander, ik zie jou nog... en Claudia, du bist uhhh... ook in beeld...” Als beiden zich uit de voeten hebben gemaakt: “Sound... and action!”

Niet veel later staat het scēnetje erop. Severijn richt zich weer tot de figuratie: “Het licht wordt gedimd. Die deur daarboven gaat open en onze held Youri komt naar beneden. Daverend applaus, hij gaat naar de vleugel, en dan stopt het applaus en gaat hij spelen en u luisteren. Het wordt prachtig, denk ik. Hoop ik.”

Even later stieft de Georgische acteur Levan Gelbakhiani (eerder te zien in *And*

Then We Danced; voor zijn rol in *Don't Let the Sun* kreeg hij eerder deze maand in Locarno de prijs voor beste acteerprestatie) in rokkostuum de beruchte trap van het Concertgebouw af. Hij maakt een buiging, nestelt zich achter de vleugel, laat zijn armen even langs zijn zij hangen en begint te spelen. Althans, hij doet alsof hij speelt, terwijl een opname van Egorov uit de speakers schalt.

Weer wat later wordt de plek achter de Steinway ingenomen door de Oekraïense Ilia Fialko, een professionele pianist die aan het Conservatorium in Amsterdam studeerde. Burger: “We hebben een heel goede acteur én een heel goede stand-in, die fysiek, van achter althans, bijna identiek is aan de acteur. Dus we gebruiken niet alleen zijn handen, maar kunnen ook shots op zijn rug met hem draaien. Dat is heel luxe.”

Als het applaus van de figuranten weer is gestopt, klinkt nogmaals Chopins Etude opus 10 nummer 1, in C majeur, maar nu gespeeld door Fialko. Virtuoso gespeeld, ziet ook de echte Jan Brokken. “Het grijpt me

zeer aan. Ik ben terug in de tijd én in de emotie. Nu ik dit zo zie, mis ik Youri nog honderd keer meer dan ik hem gisteren miste. Zo'n hechte vriendschap heb je maar één keer in je leven.”

JAN PIETER EKKER
FOTO BOB BRONSHOFF

YOURI NEDERLAND, 2026 | SCENARIO SANDER BURGER EN BASTIAAN TICHLER, GEBASEERD OP HET BOEK *IN HET HUIS VAN DE DICHTER* VAN JAN BROKKEN | REGIE SANDER BURGER | PRODUCTENT VOLYA FILMS | IN COPRODUCTIE MET SAVAGE FILM (BELGIË) EN IN GOOD COMPANY (DUITSLAND) | CAMERA RICHARD VAN OOSTERHOUT | MONTAGE MANUEL ROMBLEY | PRODUCTION DESIGN JORIEN SONT | ART DIRECTION MAEVE HUMAN | KLEDING MANON BLOM | MAKE-UP CLAUDIA GOETZ | MUSIC SUPERVISION LAURA BELL | MET JOES BRAUERS, LEVAN GELBAKHIANI, JULIA AKKERMAN, RICK PAUL VAN MULLIGEN | KLEUR, 110 MINUTEN | OMROEP AVROTROS | DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN VANAF 2026

COLOFON

FILMKRANT IS EEN UITGAVE VAN STICHTING FUURLAND, PRINSEN-GRACHT 770, 1017 LE AMSTERDAM, 020 623 0121, INFO@FILMKRANT.NL, WWW.FILMKRANT.NL | OPRIJTERS JAN HEIJS & HENK RABBERS | ZAKELIJKE LEIDING & ADVERTENTIE-ACQUISITIE ILONA VAN GENDEREN STORT, ILONA@FILMKRANT.NL | HOOFDREDACTIE RONALD ROVERS | ADJUNCT-HOOFDREDACTIE JOOST BROEREN-HUITENGA | REDACTIE BASJE BOER, ELISE VAN DAM, HUGO EMMERZAEL, ROOSJE VAN DER KAMP, ALEX MAZEREËW | EINDREDACTIE SASJA KOETSIER | PRINTREDACTIE MARISKA GRAVELAND | WEBREDACTIE

KEES DRIESSEN, EDO DIJKSTERHUIS (NIEUWS) | AGENDA ROMY VAN KRIEKEN, AGENDA@FILMKRANT.NL | BUREAUREDACTIE MARICKE NIEUWDORP | VORMGEVING BART OOSTERHOORN, ROLF HERMSEN | COVER VOOR *DE MEISJES* | FOTOGRAFIE LINA BOTERO, BOB BRONSHOFF, COLECTIVE, ARSENI KHACHATURAN, ARIS RAMOS, JANNIEK SINNIGE, NIKO TAVERNISE | ILLUSTRATIE STERRE MEIJERINK | VERDER WERKTEN MEE CRISTINA ÁLVAREZ-LÓPEZ, LEO BANKERSEN, JOS VAN DER BURG, LELIE DANESH, SHADY EL-HAMUS, JAN PIETER EKKER, FRITZ DE JONG, SONA KARAPOGHOSYAN, OMAR LARABI, DANA LINSSSEN, ADRIAN MARTIN, NICOLE SANTÉ, KARIN

WOLFS, EBELE WYBENGA, LAURA VAN ZUYLEN | DRUK RODI ROTATIEDRUK, DIEMEN | BINDWERK AFTER PRESS GROEP, DIEMEN | OPLAGE 25.000 | ©2025 STICHTING FUURLAND/FILMKRANT, AMSTERDAM | ISSN 01698109 | FILMKRANT HEEFT GEPROBEERD DE RECHTHEBBENDEN VAN HET GEBRUIKTE BEELDMATERIAAL TE ACHTERHALEN EN IN TE LICHTEN. MOCHT U DESONDANKS MENEN DAT U RECHTEN BEZIT OP EEN VAN DE GEBRUIKTE BEELDEN, NEEM DAN CONTACT OP MET DE UITGEVER VIA INFO@FILMKRANT.NL | FILMKRANT WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR EEN FINAN-

CIËLE BIJDRAGE VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VAN BIOSCOOP-EXPLOITANTEN EN FILMTHEATERS (NVBF) EN WORDT U MEDE AANGEBODEN DOOR UW FILMTHEATER

DE VOLGENDE FILMKRANT
VERSCHIJNT OP 1 OKTOBER

cinéart
presenteert

DE BLIK VAN *Agnès* VARDA

*Eén van de belangrijkste filmmakers ooit.
Eigenzinnig, visionair, iconisch.*

*"She is art...
Varda was
one of the gods
of cinema"*

Martin Scorsese

*"She made films with
the same kind of freedom
as Godard or Truffaut –
but with more heart
and humor"*

Greta Gerwig

Opnieuw te zien in de filmtheaters
CLÉO DE 5 À 7 • SANS TOIT NI LOI
MUR MURS • LES GLANEURS ET LA GLANEUSE

cinéart

www.cineart.nl

[/cineartnederland](https://www.facebook.com/cineartnederland)

[/cineartnl](https://www.youtube.com/cineartnl)

[/cineart_nl](https://www.instagram.com/cineart_nl)

[/cineartnederland](https://www.twitter.com/cineartnederland)

[/cineart_nl](https://www.facebook.com/cineart_nl)

THE FILM KITCHEN PRESENTEERT

BART DE WILDE GIJS NABER
HADEWYCH MINIS MARCEL HENSEMA

DE PUPIL

GEBASEERD OP HET AUTOBIOGRAFISCHE
BOEK VAN STEVEN VAN DER HOEVEN

EEN FILM VAN KARIN JUNGER

THE FILM KITCHEN PRESENTEERT DE PUPIL REGISSEUR KARIN JUNGER DIRECTIE VAN PRODUCTIE MARTIN VAN BROEKHUIZEN N.S.C. MONTAGE DAVID VERDURME COMPOSITIES FREDERIK VAN DE MOORTELE EDITIE MARK GYNNIE
PRODUCTION DESIGNER BEN ZUYOVLUK COSTUME DESIGNER TINE DIESELDIJK CASTING MARTHA MOUET BETTY POST SVEN VAN DEN BERG FAY MÜLLER GEBASEERD OP HET AUTOBIOGRAFISCHE BOEK JE OGEN VERRADEN JE VAN STEVEN VAN DER HOEVEN VAN UITGEVERIJ NIEUW AMSTERDAM
FILM PRODUCER MARC DALMANS EXECUTIVE PRODUCERS JAN VAN DER ZANDEN SCENARIO MAART DOMINICUS CO-PRODUCENTEN MAARTEN O'HOLLANDER TIM MARTENS XAVIER ROMBOUT ROBERT KIEVIT PRODUCENTEN INEKE KANTEERS LISETTE KELLER

WWW.DEPUPII.NL